

קולנו

לפי

ראיון מרגש

בן שישים לניסים

שבוע לאחר שהרב **חיים משה לביא בן מינה דבורה**, מראשוני החולים בקורונה בבני ברק שהיה מורדם ומונשם במצב קשה עד קריטי, שב לביתו- חוזרת משפחתו אל הרגעים הקשים והניסים המרגשים

במרחק שני מטר

ימי הקורונה - תמונת מהחזית והתחזית. זיש גם מסרים שחשוב להזכיר

חובה למדוד את החום

יקים, מרוקאים, ליטאים- מבלי למחזר את הסטראוטיפים, האם מידות הטמפרטורה יוצרות את ההבדלים? מדדנו חום ובדקנו

עצורים בג'ונגל

סיפורם הבלתי ידוע של העצורים היהודים בכלא פראי עוצר נשימה במאוריציוס, סמוך לאפריקה

סדרה חדשה

6 אחרי המלחמה העולמית בקורונה

קווים ראשונים למפת **השינויים הצפויים** בחיי המשפחות החדדות אחרי עידן הקורונה. **פרק 1 בסדרה:** כמה תתחייבו לתת במצב קורונה לשידוך לבת ולאיפה נעלמו מדעות המאורסים?

משפחה עם גרעין רחב

כך זה נראה: משפחות המארחות 'לרגל הקורונה' ללא תאריך תפוגה את החמות המבוגרת, את ארבעת הזוגות הנשואים ואת **ההורים 'שהוברחו' מאנגליה- משתפות**

מדור חדש

לכי תסבירי לזום דעי מה שתשיבי לעצמך בצל קיטוב הקורונה. מה עושה אשה חרדית שמוצאת את עצמה מסבירנית בעל כרוחה? יעל זהבי משיבה

כי אבי ואמי / ליבי קליין
פרק הסיום

באופן בלתי צפוי

אולי לא שמעתם אבל בימים האחרונים עמלים טובי מומחי הפקולטות ללשון על חידוש השפה והגדרתה מחדש. ביחד עם עידן הקורונה וכנראה גם לאחריו, הפכו מונחים רבים לבלתי רלוונטיים בעליל ואחרים נזקקו לסנכרון עם המציאות החדשה. וזה קורה דווקא בימים אלו.

לו"זים- בימים אלו, כלומר לולא ואילולא הפך נגיף הקורונה את תוכניותינו למהתלה מגוחכת, היינו ישובים במשרדים ובמקומות העבודה ראש לצד ראש (ואבוי לשני המטרים) ומסנכרנים בין רשימת התוכניות שלנו לשלבי ביצועיה המעשיים. פרוק כל מטלה לשלבים אופרטיביים הוא אחד מכללי המשחק החשובים. הקפדה על לוחות זמנים משדרת יעילות ומקצועיות. אבל כשהווה מאיים והעתיד מעורפל, הלו"ז הופך למושג הנגזר מחיינו. יומן ארועים- אם תשאלו את האנשים המובילים בתחומם המשווקים שירותים לציבור, כעת הזו לפני שנה נזכרתם באיחור לפנות אליהם. מתנצלים בכנות. יומן הארועים מלא. במקרה של ביטול יחזרו אליכם. תודה. מה עכשיו? הדפים הלבנים או הקובץ בעל אפס התווים מעידים על גודל התהייה. תחת יומני ארועים פורחים יומני הקורונה הקולקטיביים.

הזמנות- בימים אלו היו אמורים בתי הדפוס לעבוד סביב השעון כדי להכין לנו את ההזמנות לשלל החתונות ושמחות בר המצווה בהפקה משפחתית או כלל ציבורית לקראת עונת השמחות שבפתח. חוסר הוודאות עוצר אותם. גם הזמנות לארועים קטנים כמו מסיבות סוף שנה, אירועים משפחתיים ודומיהם ואפילו לארוחי שבת עדיין בסטנד ביי ובהשהיה. אתם מוזמנים לחכות להתבהרות העניינים.

תכנון ארוך טווח- בנימה אישית ומערכתית: אנחנו במערכת 'קטיפה' אוהבים לתכנן קדימה את הגליונות, הרבה לפני שאתן מקבלות אותן בזהירות כמורה. החל ממוצאי פורים והכרזת צעדי החרום המשמעותיים, לקחנו צעד אחר בתכנונים לטווח הרחוק. אנחנו רוצים ללוות אתכן במסע הבלתי צפוי בלי כבילות למאמץ שהושקע לשווא. בהתאם למצב פתחנו השבוע בסדרה שקדמת את החיים ביום שאחרי מלחמת העולם נגד הקורונה, במרחק שתי מטר לסקירה שבועית ובמאמרי הסברה לכל אחת מאיתנו שמתבקשת להסביר למלעיזים, או לפחות לעצמה. כולנו שהתפללנו על חיים משה בן מינה דבורה נתרש ונתחזק עם סיפור.

בלת'מים- מכירים את הבלת'מים הבלתי מתוכננים? בניהול זמן נכון יש צורך לשלוט בהם ולמנוע את השתלטותם על סדר היום. במצב הקורונה העכשווי הבלת'מים הם סדר היום. אנחנו נגררים אחריהם ומנסים להתארגן מחדש בכל רגע. התכנון העכשווי הבטוח היחיד הוא הבלת'ם, הבלתי צפוי כמובן. תרשימי גאנט- לאלו מאיתנו שעוסקות במשרד תרשימי גאנט שומרים על סדר ולוח זמנים (ע"ע) במהלך פעילות חודשית, שנתית או תקופתית. לעת עתה הגרף היחיד בהם הוא של תנודות בלתי צפויות. הצבת יעדים- קביעת יעדים הוא כלי קיומי להצלחה כמעט בכל תחום. ואיך נציב יעדים כשהיעד המרכזי הוא 'שיטוח העקומה'?

תוכניות- נדמה שהדבר היחיד שעדיין מתוכנן מראש לפחות לימים הקרובים הוא הימצאותם של הילדים בבתינו ללא תאריך תפוגה בטוח. אם טבעם של תינוקות או ילדים הוא לברוח מבית ספרם, נדמה שאחרי החופשה הכפויה וחסרת התוחלת הם יברחו לבית הספר ברגע שרק יינתן האות. אחריהם ידלקו ההורים, כדי לוודא שהם לא מתחרטים וחוזרים שוב לחופשת השיממון. ההימצאות הזו הופכת אפילו את סדרי הבית הקבועים לבלתי צפויים. טוב לקבוע סדרי יום גם בתקופה שהשתנו סדרי עולם, בפרט כשכבר גמרנו לנקות לפסח ויש למידה מרחוק, אבל במקביל להרכין ראש למציאות העכשווית שקבע הבורא. לא סתם פתורות נשים המגדלות ילדים ממצוות שהזמן גרמן. הצפוי ביותר בשהות הילדים הוא סנכרון ציפיות עם הילדים הלא צפוי. בימים שאינם קורונאים השהות עם הילדים היא תחומה. עד שעות הצהריים, או עד 4 בעידן הצהרונים, הילדים במסגרת. בשעות הערב המוקדמות הם פונים לישון כדי שיוכלו לקום מוקדם בבוקר לחוק לימודם. היו שטענו שעידן הקורונה הוא עונשן של אימהות משתמשות שבקשו לשלוח את ילדיהן מהבית עד 4, סופן שקבלו אותם לשהות בלתי מוגבלת. אבל ילדים הם שמחה ולעולם לא עונש. אם נמלא את ימי הספירה שלנו בהמתנה לקבלת התורה ולא לקץ השהיה, נגיע ליום המ'ט עם קנייני עבודת המידות ככלי לקבלת תורה. ועל הדרך כבר נזכה לימים אביביים בהירים ומאירים.

קיץ בהיר, בריא מאוד, רגוע ושמח

ר/חנה

עורכת: רוחמה פז
מנהלות מכירות:
תמי קליין, רחלי דיקמן
עריכת לשון והגהה:
מלכה לבקוביץ
הפקה:
פנינה גינצברג
עורכת גרפית:
ציפי גרשוני
עיצוב גרפי:
ברנצי קנפלמכר, מירי
אריאלי,
יעל שחטר, סימה מייזליש

צילום שער:
שושי
צילומים:
ב. יערי, שאטרסטוק,
פלש 90, רויטרס, לע"מ, AP

קציפה, מנישות:
אפרת ליבפרוינד, ציפי כהן,
תהילה לבקוביץ, ציפי גולן

צילום מזון וסטיילינג:
שושי גרינוולד,
שושי סירקיס.

להפצה ומנויים:
03-6170844

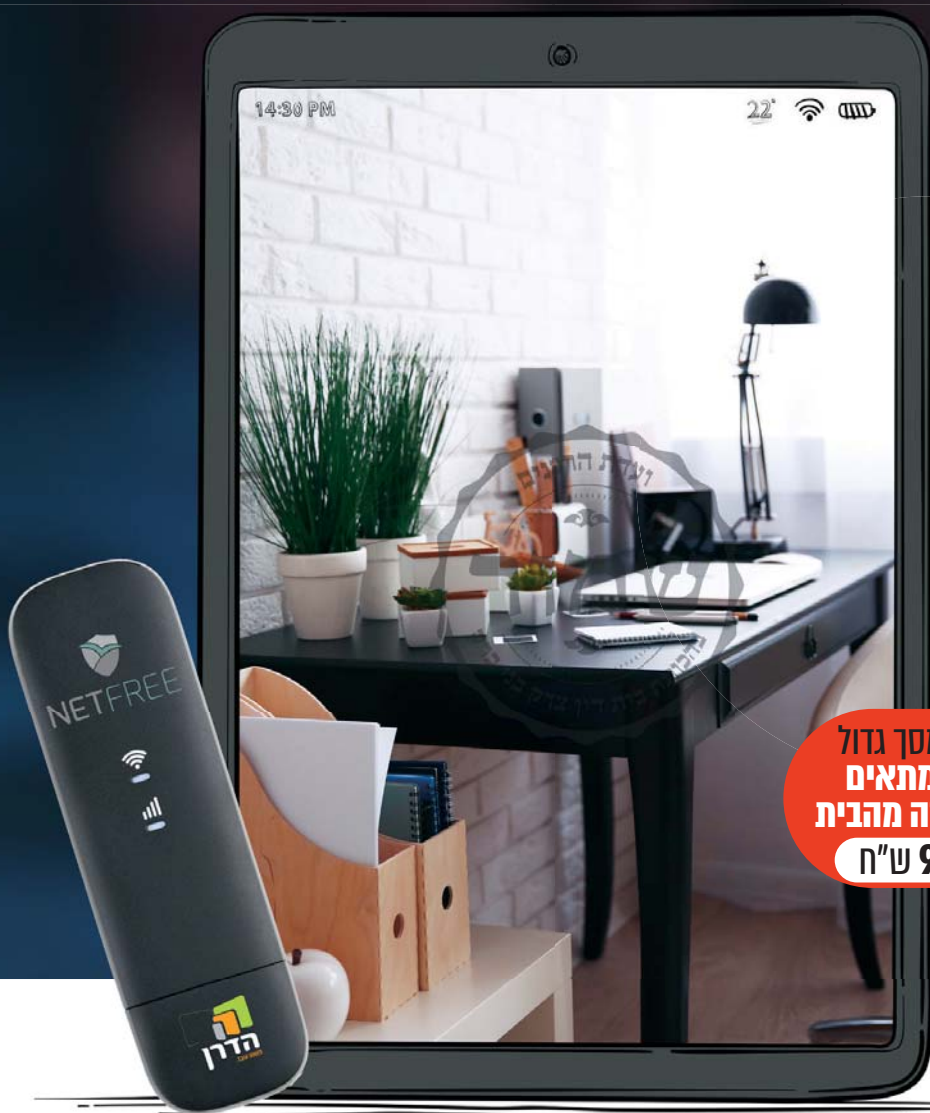
טלפון שיווק ופרסום:
03-5781715/6
טלפון מערכת: 03-
6170800
פקס: 03-6170873

מו"ל:

יתד
יחדות ת.ש.מ.ו.
לוחות והדפסה:

עובדת מהבית? קבלי הגנה כפולה!

גם על הטאבלט, וגם נטפרי למחשב הביתי! **בחינם!**

רוכשים טאבלט שמור הדרן, ההגנה היחידה ששומרת ב-100% על המשפחה שלנו גם בימים אלו, ונהנים מגלישת נטפרי ניידת ומהירה במיוחד לכל מחשב בבית ללא תוספת עלות!

טאבלט 10.1 סמסונג, מסך גדול מתחבר למחשב, הכי מתאים לעבודה שמורה ומהירה מהבית לרגל המצב רק ב-99 ש"ח

והיתרה בהוראת קבע ללא תפיסת מסגרת!

משלוח סטרילי עד דלת הבית ללא סיכון כלל!

הדרן. גם כשחייבים בוחרים בשמור ביותר עם ההתאמה האישית הבלעדית בדיוק לצרכים שלך.

חייגו היום: 072-3945377

הדרן סניף הבית: כנפי נשרים 26 ירושלים ליד רמי לוי | M דיגיטל הדרן חדש! קניון רמות ירושלים | כספי-פון הדרן הפסגה 8 בית גן | מאסטרפון הדרן שמגר 23 ירושלים | הדרן בני ברק חזון איש 23 | הדרן אלעד סלולר מהדרין בן שטח 10 | הדרן אשדוד חדש! אינפון יהודה הנשיא 10 | הדרן טבריה חדש! האנטפון אור החיים 1 ליד הדואר

-לצרכי פינסה בלבד-

קטיפה מדורים

- 6 פרשת שבוע
- 8 קטיפאן
- 12 מה שרואים מכאן
- 13 מורה עם רטאלין
- 14 ישיבה
- 16 כור הברזל
- 35 בשלט
- 48 ספור מהחיים
- 67 חיים של טובה

קטיפה 57-65

קטיפה כתבות

24 6 אחרי המלחמה העולמית בקורונה

איך ייראו חיי המשפחות החרדיות כשנחזור לשגרה אחרי הקורונה? קווים ראשוניים למפת השינויים וההתפתחויות המסתמנת בכל החזיתות. פרק 1 בסדרה: כמה תתחייבו לתת במצב קורונה לשידוך לבת ולאיפה נעלמו מודעות המאורסים? רינה זילבר

46 אירוח ללא תאריך תפוגה

כבר יותר מחודשיים שהן מארחות בביתן את החמות המבוגרת את ארבעת הילדים הנשואים ואת ההורים מאנגליה שהוברחו ברגע האחרון במבצע שלא יבייש סוכני מוסד מנוסים. בשיחות וירטואליות משתפות המארחות ללא תפוגה בחיים של משפחה גרעינית מסועפת אסתי הבר

42 כלוב עם נוף מרהיב

צמחיה טרופית, ביצות ושחומי עור בעיניים מתעגלות- כל אלו הפתיעו בעיצומו של המאבק על החיים את בני משפחת ריגלר. בראיון מרתק שב מיכאל ריגלר אל סיפורם הבלתי ידוע של העצורים בהסגר בכלא הפראי עוצר הנשימה במאוריציוס, סמוך לאפריקה חנה זינגר

36 פחות שווה הרבה יותר

'פנאי קורונה'? נצלו אותו כדי לערוך סדר חוזר בבית. גייסנו לעזרתם את היפאנית מרי קונדו עם שיטת ה'קונמרי' שכבר הצליחה להפריד מיליון (!) חפצים מבעליהם תחת העיקרון של מינימום חפצים - מקסימום רווחה. לגזור ולא לשמור יהודית גולן

18 בן שישים לניסים

שבוע לאחר שהרב חיים משה לביא בן מינה דבורה, מראשוני החולים בקורונה בבני ברק שהיה מורדם ומוגשם במצב קשה עד קריטי, שב לביתו- חזרת משפחתו אל הרגעים הקשים והניסים המרגשים אסתר ווייל

30 סטראוטיפים בחימום מהיר

יקים, מרוקאים, ליטאים- בלי למחזר את הסטראוטיפים רובנו חושבים שההבדלים הם ברמות החום האנושיות הצפויות. ואולי מה שעושה את ההבדל הוא... רק טמפרטורה שנמדדת בארצות המוצא בקיץ? מדדנו חום ובדקנו מירה דביר

י? יקוף טוב אידיק טוב
המרכז לטיפול בקשרי שידוכים

קורונה?
נמצאים באמצע שידוך? זקוקים למענה נקודתי?
יעוץ טלפוני מקצועי

מתקשרים שעה קובעים לפי התנן משלמים מדברים

הניה גולדברג 02-6424049
פסיכותרפיסטית לענייני משפחה ושידוכים
yeutztov@gmail.com

צולם ביום חול

אפיקים

הכתמים נערמים שבעה ימים?
לא קרה כלום.

יש סנו אוקסיג'ן

מסיר הכתמים מס' 1 במגזר החרדי*

- מסיר כתמים קשים • ללא אקונומיקה
- מרוכז ויעיל יותר • שומר על צבעי הבגד

* ט"פ סטורקסט 2018-2019

פרשת תזריע - מצורע מי הקדמני ואשלם

הרפואה ההוליסטית מדגישה את הצורך בבחינת גופו, רגשותיו, אופן חשיבתו וסביבתו של החולה ככלל, ולא רק את האיבר הבודד או את התפקוד המובחן. מושם דגש מיוחד על אורח חיים בריא, אכילה נכונה, הרגלי שינה נכונים, נשימה נכונה, הימנעות ממצבי מתח מיותרים, וכן הלאה. מחלת האולקוס מהווה דוגמה קלאסית לשילוב בין גוף לנפש: היא פוגעת בקיבה, אבל בדרך כלל מקורה הוא במוח, ומצויה אצל אנשים עצבניים. פתגם ידוע אומר: "אינך מקבל אולקוס ממה שאתה אוכל אלא ממה שאוכל אותך". כדי לטפל בבעיה בשלימות לא יועיל טיפול רק באולקוס עצמו, כי אם העצבנות לא תטופל, המחלה עלולה להציק שוב. רק טיפול משולב של גוף ונפש יוכל להיות מושלם. במאמר מוסגר: החוקרים הגיעו למסקנה שרוב המחלות כיום, מנזלת אלרגית קלה ועד למחלות חמורות, הן פסיכוסומטיות (פסיכו = נפש, סומטי = גוף), ויש לטפל בהן בהתאם.

עברנו אין זה חידוש, כבר אמר שלמה המלך במשלי: "רוח איש יכלכל מחלהו ונפש נכאה מי יישאנה" ומסביר על כך אחד המפרשים: "כאשר יחלה הגוף, הנפש תסבול חוליו, תעזור לגוף ותסעדהו, כאשר תדבר על לבו ותנחמהו לקבל ולסבול. אבל כאשר הנפש חולה ונכאה מן היגון והדאגה - מי ינחם את הנפש ומי יסבול ויסעד אותה? הנה כי כן הדאגה ומריירות הלב - יכבדו מחולי הגוף, כי הנפש סועדת הגוף בחוליו".

יצא אפוא, שחולי הנפש כפול בחומרתו, משום שהוא מזיק גם לגוף, וגם בשל העובדה שאין מי שיעודד אותו בשעת דוחקו.

עוד מספרים חז"ל על הקשר המופלא בין גוף לנפש: כאשר בא אספסיוס אל רבי יוחנן בן זכאי, הגיע שליח מרומי ובישר לאספסיוס שהוא התמנה לקיסר. באותו זמן היה אספסיוס נעול נעל אחת. בא לנעול את השניה, ולא נכנסה רגלו. בא להוציא את הראשונה - ולא יצאה רגלו. רבי יוחנן הסביר לו את פשר הדבר בפסוק: "שמועה טובה תדשן עצם". הבשורה הטובה משפיעה לא רק על הנפש אלא גם העצמות מתרחכות. אספסיוס ביקש עצתו לפתירת הבעיה ורבי יוחנן יעץ לו להעביר לפניו אחד משונאיו ואז "רוח נכאה תייבש גרם" והרגל התכווצה חזרה.

בשעת כתיבת שורות אלו עדיין לא נמצאה התרופה נגד הנגיף הנורא, שלמרכבה הצער תוקף בני אדם רבים. לכאורה, הוא פוגע בגוף, אבל אי אפשר להתעלם מהפגיעה הנפשית הכרוכה בו: פחד, דכדוך, חשש מפני הבאות וכיו"ב. הסכנה היא כפולה: אותם חולים שלצערו לקו בגופם, צריכים להיאבק גם על נפשם, להאמין ולא לאבד תקוה ולשמור על שמחת החיים למרות ההתרחשויות הקודרות, כדי לגייס את רוחם להילחם בו. מצד שני, גם הבריאים בסיכון, כי אם יגלו פסימיות לגבי המצב, היא עלולה להוריד את המערכת החיסונית הנפשית שלהם ומגבירה את הסכנה ר"ל.

"הבא בתור בבקשה!" הכריז הפרופסור. אב מבוגר נתמך על ידי בנו הצעיר נכנסו יחד לחדר. "מה הביא אתכם אלי?" שאל הפרופסור, כשהוא סוקר את הפציינט. "אבא טוען שאינו חש בטוב, הוא מתקשה לישון בלילות, נראה שמשוהו מציק לו. היינו אצל כמה רופאים והם פטרו אותו בטענה שזה 'סתם מתח נפשי' ענה הבן. 'הפרופסור עיין בשתיקה בתיק הרפואי ולאחר מכן שאל את הבן: 'מה מצב הרוח של אבא?' 'לאחרונה מצב רוחו ירוד, הוא נראה עצוב ומודאג'. 'אסביר לך מדוע אני שואל: חשוב לי לדעת זאת, כי מצב רוחו של החולה הוא אחד המדדים החשובים: כשהחולה אופטימי, בעל שמחת חיים, סיכויי ההחלמה גבוהים בהרבה!"

"זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו" (ויקרא, יד, ב)

אומרת הגמרא: "אמר ריש לקיש: מאי דכתיב 'זאת תהיה תורת המצורע'? זו תהיה תורתו של מוציא שם רע". התורה מלמדת אותנו פן נוסף בקשרי הגומלין שבין גוף ורוח, בין מעשי האדם למדרגתו הרוחנית. אדם שמדרדר ונכשל בדיבורים אסורים- התוצאה היא נגעים וצרעת בגופו ל"ע. אומר על כך הגר"ר הירש זצוק"ל: "והיה בעור בשרו" - נראה בהחלט, שנגע איננו מציין מצב רגיל של מחלה, אלא מחלה הבאה כתוצאה מגזרה אלקית מיוחדת, אצבע אלקים נגעה בו... 'צרעת' מורה על ריקבון פנימי הפורץ כלפי חוץ, ואילו 'נגע' מורה על מכה הבאה מן החוץ, ונמצינו למדים מצירוף לשון 'נגע צרעת' אין צרעת מטמאת, אלא אם כן היא מתגלה כ'נגע', כגזירה אלקית מיוחדת, ואין 'נגע' מטמא, אלא אם כן הוא 'צרעת', רקבון פנימי הפורץ ומתגלה בעור החיצוני".

לדברי הגר"ר הפסוק משלב שני מושגים הפועלים בו זמנית בכיוון דו סטרי:

צרעת - פועלת מבפנים אל החוץ, מחלה פנימית הקיימת בתוך גוף האדם מתפרצת החוצה וניכרת גם בצד הגלוי.

נגע - פועל מהחוץ אל הפנים, אדם מקבל מכה חיצונית המשפיעה על גופו.

ומסביר הגר"ר, כי זהו החידוש בנגע הצרעת. המכה החיצונית הבאה על האדם נובעת מהגזרה האלווקית המעידה כי קיים ריקבון מוסרי פנימי המתבטא בצרעת.

גופנו ונפשנו, מהווים יחידה אחת. מחשבותינו ורגשותינו משפיעים ישירות על קצב ליבנו, נשימתנו ועוד. החוויות שאנו עוברים במהלך חיינו משאירות חותם לא רק במוחנו ובתחושותינו אלא נטמעות גם ברקמות הגוף.

בעבר, הרפואה הקונבנציונאלית התייחסה רק לצד הגופני של החולה, וטיפלה בו בהתאם, אבל במשך השנים אימצה את הגישה ההוליסטית המתמקדת בעובדה שהאדם מורכב מגוף ונפש, ויש יחסי גומלין ביניהם.

אמרת השבוע:

"למה נקרא שמו מטבע? משום שהאדם טבוע בו"

(האדמו"ר רבי אברהם מסלונים זצוק"ל, בעל ה"בית אברהם", נלב"ע א' באייר)

לבן? לבן!

רואים אפור על גבי לבן:

כביסה לבנה מאפירה עם הזמן.
עם וניש קליה גולד,

הכביסה תהיה לבנה יותר ב-3 דרגות!

מלבין ב-3 דרגות

מותג בינלאומי

אריזת חיסכון

יעילות מוכחת

מסיר כתמים תוך 30 שניות** + לבן בוהק
אבקה להסרת כתמים והלבנה לכביסה לבנה

שאלת השבוע:
עקב מצב החירום הפנינו הפעם שאלה רלבנטית למדגם מייצג של קוראות. השאלה הקודמת ממתינה לעת עתה.

למידה מרחוק, האם היא תחליף למידה בעינייך? האם את בעדה?

אם כל הסקרים // ציפי גולן
skarimktifa@gmail.com: לתגובות

איך משתתפים בסקר?
זה קל. כל שעליכן לעשות הוא לשלוח מייל לכתובת skarimktifa@gmail.com בשורת הכותרת של המייל. אנא כתבו את התשובה המועדפת עליכן (ראשונה, שנייה, שלישית או רביעית) ובתוך המייל את הפרטים שלכן, לצורך ההגרלה החודשית. קדימה, בואו להצביע, להשפיע ולזכות.

יש לנו זוכה!

בהגרלה החודשית זכתה משפחת נשר מבני ברק בתלושי שי מפנקים שישלחו לביתה. מוזמנות לענות בסקרים הקרובים ולהיכנס להגרלת החודש הבא. יש לנו פרסים שווים גם בשבילכן!

- 25% כאילו הייתה חסרה לי עבודה עד עכשיו שמצאו מה להפיל עלי עוד. לשבת עם ילדה בכיתה א' ולשנן א'ב' דרך הטלפון, ומיד אחר כך לעבור לזו בכיתה ב' ולעזור לה למצוא את המקום בו אוחת המורה בחומש לפני שההקלטה מתקדמת. מה זה, עבודת פרך במצרים?
- 42% למידה טלפונית היא דבר חשוב מאוד, ואנחנו האמהות מעריכות את המאמץ. מעדיפות שהיא מיועדת לבנות כיתה ג' ומעלה. אילו שיכולות לדאוג בעצמן ללמידה של עצמן, שילמדו בכבוד, ויתעסקו בדברים ערכיים יותר.
- 30% לו היו הנציגים החרדיים דואגים לטלפון וקו לכל ילד בשביל הלמידה הזאת, לא היה לי אכפת, ככה, כשאני צריכה רק לפשר בין מריבות בלתי נגמרות של 'מי עכשיו בטלפון', נראה לי לא הגיוני. אולי למי שיש ילד אחד או עשרה מכשירים זה הגיוני יותר...
- 3% נראה שמישהי שכח לחשוב עלינו האמהות שיוצאות לעבוד או מנסות לעבוד מהבית, ועכשיו גם כוחות העזר של הבנות הגדולות נלקחים לטובת למידה מרחוק. ומי ישמור על הקטנים?

ולשאלה הבאה:

מה נכון לעשות כאשר הילדים מתחננים ללכת לגינה ומשרד הבריאות אוסר?
במילים אחרות אפשר פשוט לשאול - מה עושים כשילדים רוצים דבר שרע להם. נו, מה עושים? אני חושבת שאין שאלה לגבי התשובה השלילית, השאלה היא רק איך מתמודדים איתה...
אסור לתת לילדים לשחק בגינה ציבורית, זאת נקודה שאין אחריה מקום לסימן שאלה. ולשאלה איך מתמודדים עם התחנונים, בכל קורס הנחיית ניתן לקבל כלים לכך, גם בלב של כל אמא ישנה תשובה לשאלה. כאשר הדבר חשוב מאוד לילדים אני חושבת שניתן לצאת עם הילדים לגינה בהקפדה של שמירת מרחק ומקלחת מיד כשחוזרים הביתה. עם השגחה אני לא באמת חושבת שהגינה מסוכנת, רק אל תצטטו אותי ברבים... אפשר להביא את הגינה הביתה. לשתול עם ילדים ירקות באדניות, להוציא מזרונים למזרון קפיצים, ליצור נדנדה מדיקט סוכה עם כמה חבלים ובורג ג'מבו. טיפת יצירתיות, חבר'ה. אפשר לספק ילדים צרכים גם בצורה מותרת.

המומחים מגיבים על מה שאמרתן:

הגברת רבקה כץ, מחנכת בכיתה ו' בבית ספר 'בית יעקב' בירושלים, מתייחסת ללמידה הטלפונית
אימהות לא יודעות אבל בשיעורים המוקלטים מושקעות שעות על שעות של עבודה. כל השיעורים שמסרנו עשור צריכים לעבור עכשיו התאמה לטלפון, וההקלטה עצמה היא סיפור נוסף. אנחנו יודעות שהאימהות מאויזנות לנו יחד עם הבנות או שהטלפון מונח על רמקול במרכז הסלון ולא נעים לטעות אפילו במילה, על כל טעות קטנה אנחנו יכולות לחזור ולהקליט מחדש עשרים דקות ויותר... מלבד זאת, אישית אני באמת מאמינה בלמידה הזאת. רואה על הבנות שלי איך הן יושבות ולומדות ברצינות, משלימות מחברות, פותחות ספרים ובאופן כללי מתחילות להתקדם משהו עם הלימודים. זה חשוב, אי אפשר יהיה להגיע לשנה הבאה עם 'חור' גדול בלימודי השנה הקודמת ולא חכם יהיה להפיל על הבנות מסת חומר לא הגיונית בשנה הבאה. מה שכן, אני מבינה גם את האימהות; באמת לא קל שלוקחים לנו את הגדולות, מי ישמור עכשיו על הקטנים ואיך נתמודד עם ארבעה ילדים שצריכים ללמוד בו זמנית? אין לי דרך לפתור את הפלונטר, הלמידה חשובה, תפיסת טלפונים לא הגיונית והעובדה שהאימהות העובדות נותרות עם הקטנים בזמן שהגדולים עסוקים, באמת מעייקה. ובכל זאת אני רוצה לסיים כמשפט שאמרה לי מורה עמיתה - אחרי כל הבלגן הזה, עוול יהיה למורות ולתלמידות אם לא יחשיבו את הלמידה מרחוק כימי לימודים לכל דבר.

100 מילים נסקרות

את תשובותיכן לסקר יש לשלוח לכתובת המייל יש לכתוב בשורת הנושא את מספרה של התשובה של התשובה ובתוך המייל את פרטיכם המלאים וכל הערה שתרוצו להעיר על הדברים. ויש גם פרטים. תערו הגרלה בין משתתפות הסקר על מתנה מפנקת. אז קדימה, בואו להשפיע!

חשובות בעמוד 53

בוחר פתע // רינה גליקסון

- 1 היכן קבורים שמעיה ואבטליון?
- 2 מי היה ראש העיריה הראשון בבני-ברק?
- 3 מהו תוארו של הידוע של רבי יעקב קרנץ?
- 4 כמה שנים חי דוד המלך ע"ה?
- 5 באיזו שנה התרחש אסון צ'רנוביל?
- 6 איזו מדינה העניקה לארה"ב במתנה את פסל החירות?
- 7 איזה מבין כוכבי הלכת הוא הקרוב ביותר לשמש: חמה, מאדים, נוגה או צדק?
- 8 מי כיהן כנשיא ארה"ב לאחר ההתנקשות בחייו של קנדי?

עולם הישיבות מבפנים. מתוך רשימותיו של הרב צבי ארלבוים, מנהל ארגון 'אפיקים חדשים' - ייעוץ והכוונה לבני ישיבות, רב, יועץ ומכוון בעולם הישיבות מייל: z0548420544@gmail.com. הגשה: צ.צ. גולן

לסיים את הש"ס?

על מגמת לימודי הדף היומי המתרחשת במצב ההסגר בישיבות

אמורים ללמוד 'דף היומי'?, שאל חברי המשגית. "יש בזה מן הצדק, וודאי שלא באופן גורף", השבתי. "גם לבחורים בישיבה גדולה אני ממליץ ללמוד את החומר העיוני והבקיאותי של הישיבה ולא להשקיע את הזמן המיועד לחומר זה בלימוד פשטני של הדף יומי. אספר לך על פנייה אנונימית שהגיע אלי דרך המייל ובכך אנסה להסביר את טעמי בדבר", אמרתי והתחלתי לספר. ועל שאלת הייעוץ ומה שניתן ללמוד ממנה על לימוד הדף היומי, בעזרת ה' בפעם הבאה.

משהו לקחת הביתה

הישיבות מעודדות את הבחורים להתמיד בלימוד תורה, כמו שכתוב: "והגית בו - יומם ולילה". ככל שבחור עסוק יותר בלימוד כך ניצל הוא יותר מפיתויי היצר ומזמני בטלה. אכן ישנם בחורים רבים שמוסיפים לימוד יותר מ'סדרי הישיבה' כגון סדר ד' (לימוד קבוע כל לילה, אחרי שמסתיים סדר ג' הרשמי של הישיבה ועוד), אך גם אותם אין הישיבה מעודדת להוסיף את הדף היומי. נשאלת השאלה מדוע? גדולי הדורות האחרונים הורו כי הלימוד בישיבה יהיה בעיקר עמקני ולמדני, גם אם לימוד זה בא על חשבון ידע רחב בכל הש"ס (בשנים אלו). הסיבה היא, כי רק צורת הלימוד זו מקנה לבחורים את יסודות המסכת בעמקות והיא מצריכה שקיעות בלימוד, התמדה, חזרה, כתיבה ושינון של הסוגיות והנושאים המרכזיים של המסכת. נוסף על כך הלימוד בישיבה במשך השנים, אמור להקנות לבחור ידיעת מספר מסכתות על בורין. קנייה זו יכולה להיעשות רק על ידי למידה כראוי ובהתמדה, וחזרה מספר פעמים על החומר. את היכולת ללמוד את הדף היומי בתוך הישיבה במקביל לתכנית הלימודים התובענית והרחבה, יש רק ליחידי סגולה. לכן, בחורים שרוצים לעשות זאת יקבלו אישור על כך מרבותיהם כהוראת יחיד ולא כהוראה לרבים. אומנם, כעת במצב כה מבולבל, כל לימוד שסוחף את בחורי הישיבות, בין לימוד דף יומי ובין הצבת אתגרים עצמיים במסגרת המסכת הישיבתית - מבורך, אך במהלך ימי הזמן הרגילים יש לשקול את הוספת הלימוד הנוסף בכובד ראש.

ישיבישערת

סדר הכנה

סדר לימוד בישיבה בו התלמידים לומדים בחברותות ומכניסים את החומר לקראת השיעור העיוני.

בתקופה האחרונה חגגו בכל העולם היהודי את סיומי הש"ס. זכה מרן הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין לצוק"ל שרעיון לימוד הדף היומי יתקבל בעולם היהודי כולו, ואכן אנו רואים את ההמונים המתרגשים מסיום הש"ס ואת אלו המצטרפים ללימוד המחזור הבא של הדף היומי בהתלהבות ושמחה. הזמן עכשיו, ימים בלי מסגרת ישיבתית ועם הרבה שאלה ותהייה מה יהיה הלאה, הוא זמן אידיאלי לבחורים להצטרף ללימוד הדף היומי בצורה מסודרת וממוסדת, אך האם זה נכון?

באחד הימים טרם עידן הקורונה נכנסתי לבית המדרש השכונתי שבאזור מגורי בשעת ערב מוקדמת ועיני צדה שני נערים צעירים, בני כיתה ח' כנראה, היושבים ולומדים בהתלהבות את אחד הדפים הראשונים של מסכת ברכות. כיוון שאני יודע שבחידוד לא לומדים בכיתה ח' מסכת ברכות, הבנתי כי השנים אינם חוזרים על הנלמד בת"ת אלא לומדים את 'הדף היומי'.

"פפשששש, אח איזה יופי!", שמעתי לפתע את קולו של אחד ממתפללי בית הכנסת שעמד לידי כשהוא מתבונן כמותי בשני הצעירים הלומדים. הוא פנה אלי ואמר: "אה, ר' צבי, ממש 'אכשר דרא', אפילו צעירי הצאן לומדים 'דף היומי'".

"אתה יודע שזאת התלהבות זמנית בעקבות סיום הש"ס", ציננתי את התלהבותו. הלוואי שיתמידו כך הרבה זמן, אבל בדרך כלל במסכת שבת או עירובין הם נעצרים... "קח בחשבון שהם עולים באלול לישיבה קטנה, ושם הדרישות הלימודיות יקשו עליהם להמשיך בדף היומי (לידיעתכן אמהות יקרות: זה בסדר שהמתמידים התורנים יפסיקו בהמשך. אל תחשובנה שזה אסון, ושאלם הבן הפסיק את לימוד 'הדף היומי' שהתחיל הוא לא ידע חלילה את הש"ס בעתיד)...", אמרתי לו. כעבור מספר ימים פגשתי בידיד המשמש כמשגיח בישיבה קטנה והוא סיפר לי בהתלהבות על כמה בחורים בישיבתו שנגשו אליו ובקשו ללמוד את 'הדף היומי' בחציו השני של סדר הכנה.

"נו, והסכמת?", שאלתי כשעל פני נסוך מבט ברור של חוסר שביעות רצון. "בטח, הסכמתי בשמחה", אמר ידידי, "מה רע בכך שבחורים רוצים לדעת ש"ס? למה אני רואה מהמבט שעל פניך שאתה לא רואה את העניין בעין טובה?".

"קודם כל, אתה צודק באבחנתך, אני באמת איני רואה את הדברים בעין טובה", אמרתי והסברתי: "בשביל ללמוד בכל יום דף גמרא בצורה טובה צריך להשקיע הרבה זמן, כח ושקיעות. רוב הבחורים בישיבה קטנה לא מסוגלים לעשות זאת, כשהם צריכים לצד לימוד הדף היומי גם ללמוד, לשנן ולחזור בזמן סדרי הישיבה על החומר הנלמד בישיבה בעיון ובבקיאות. רק יחידי סגולה מסוגלים בגיל זה גם ללמוד את כל החומר הנלמד בישיבה בצורה טובה ובשקיעות מרובה, וגם ללמוד נושאים אחרים". "אז אתה סובר ש'ישיבע בוחרים' לא

פסח, מצה וקורונה

קשה לי להביע במילים את תודתי על גיליון קטיפה שהנעים לנו את ימי החג בצל הקורונה. הכתבות המקוריות, המיזמים וההווי המשפחתי המחויך שהעלו אצלנו את המורל. הופתעתי ונהניתי לקרוא את הכתבות העכשוויות וההתייחסות לנגיף הקורונה שמטבע הדברים העסיק אותי לא מעט. למרות העובדה שהצטיידתי מראש בעוד חומרי קריאה, את גיליון 'קטיפה' קראתי מכריכה לכריכה, החל בדברים משולחן העורכת, שקראה לקחת את הנגיף כמשל, לחבר ולאחד אותנו לשפה אחת, וכלה בחוכרת העבודה המצויירת, שכרכה את פסח וקורונה בהומור האופייני של פרומי פרידמן המוכשרת. מעל דפי העיתון הכרנו את השכנים המבודדים שלנו, על שלל עדותיהם, צחקנו כשהמרואיינות שברו את השיניים והחליפו את שפתן זו עם זו, התרגשנו מהעם המתאכפת שלנו ומהמיזם

הנדיב של העיתון (רק חבל שלא תפסו אותי בקניות, הייתי שמחה מאד להתאכפת לאחרים וגם לקבל משהו...) הזדהיתי עמוקות עם הקוראות שגילו את סיפור חייהן מודפס בספר מוכר והתרגשתי לקרוא על מגפת הפוליו בבני ברק, הדומה למגפה של ימינו. התחזקתי במיוחד מדברי החיזוק של הרבנית שאיבדה את אחיה באותה מגיפה. היה מרתק לקרוא את המכתבים האוטנטיים מהעבר וכמובן את דברי החיזוק בענייני דיומא של פסח בעידן הקורונה. העיתון כולו הוגש בחן, ברמה גבוהה ובעיצוב מושלם ועשה לנו את שמחת החג. אברך אתכם שלשנה הבאה בירושלים... שגיליון החג יהיה חגיגי ושמח, והכתבות שבו יעסקו בענייני הגאולה.

רבקה כ.

נשים - במה משמחן?

למערכת עיתון קטיפה הנפלא! רק כעת, ארבעה ימים לאחר הפסח, סיימתי לקרוא את עיתון החג. מה אומר לכם? הוא היה ברכה לימים האלו. פינה של שפיות, צחוק והנאה בתוך ים של בלגן וחוסר וודאות. כקוראות וותיקה של העיתון אני חייבת לציין כי הפעם התעליתם על עצמכם. כאילו השקעתם שעות נוספות כדי להביא את החומר הכי מפתיע, הכי איכותי והכי מיוחד אל האימהות שכל כך זקוקות לו כעת. אהבתי מאוד את כלל הכתבות, אך בעיקר נהניתי מהכתבה על הביטויים המוחלפים. מה אומר לכם, בדיוק כמו שאמרו שם המרואיינות - החלק הטוב ביותר במשימה הזאת היה הצחוק שהכניס לנו לימי השיגעון שעברנו. כבר הרבה זמן לא צחקתי כמו שצחקתי אז. סיפרה לי אישית רבנית גדולה שחלתה בקורונה והייתה במצב לא קל, שהכתבה הזאת החייתה אותה. היא קראה, צחקה, קראה שוב וצחקה שוב. אם יצא כל העיתון כדי לשמח נשות ישראל בכתבה זו - דיין. תודה על כל החומר האיכותי ועל העיתון המרתק.

ט. גורביץ, קוראות וותיקה מן המרכז

מצה עשירה

למערכת עיתון 'קטיפה'. רצייתי להודות בשמי ובשם קוראות נוספות על החומר האיכותי והממלא שקראתי החג הזה. קטיפה כמותג מוכיחה את עצמה כל חג מחדש ביצירתיות, בתוכן העשיר והמגוון. קשה לפרט ולגעת בכל הכתבות, המיזם החברתי והמרגש, וגילויי האכפתיות למי שבמרוצת הזמן לא תמיד שמים לב. חידון העדות היה משעשע וקולע, הכתבה של הדסה גולדשטיין בצירוף המכתבים ההיסטוריים הנדירים הביאה ערך מוסף. היה מעניין להיזכר בדמויות אהובות של ספרים. בעיקר במירב מ'דפים של נדוניה'. ולמעשה כל כתבה ראויה למשוב בפני עצמה, ואין לנו אלא לסיים בתפילה שתראו ברכה בכל מעשה ידיכם ותמשיכו להעשיר אותנו בחומר איכותי ומרתק.

שירה כץ מודיעין עילית

לכי תסבירי להם

// דעי מה שתשיבי לעצמך בצל קיטוב הקורונה

זה לא 'הם'. זו אני

חווה התקשרה אלי בשעת בוקר מוקדמת. היא בקשה שאגיע אליה לביתה שבחיפה. חווה הייתה אמא של נעמי, חברתי הקרובה, שנפטרה כמה שנים קודם לכן לאחר מחלה ארוכה. שמרנו על קשר לפרקים ונהגתי להתקשר אליה כדי לברך בשנה טובה או לשאול בשלומה. הפעם היא בקשה שאגיע. 'אני יודעת שאפשר לדבר גם בטלפון', היא ענתה בלי ששאלתי, 'אבל יש שיחות שצריך להיפגש בשביל לנהל אותן'.

נסעתי אליה. חווה כבר לא ראתה כמעט כלום. היא חיה לבד בבית הקטן שלה בתוך החושך שהלך וצמצם את עולמה. 'את נראית נפלא' היא אמרה כשנכנסתי. חייכתי והיא המשיכה 'אל תחשבי שאם אני עיוורת אני לא יכולה לראות'... כשסיימנו היא אמרה שבטח אני מבינה שאי אפשר היה לנהל את השיחה הזאת בטלפון. 'אני לא הייתי רואה אותך ואת לא היית שומעת'... 'שלושה חדשים לאחר מכן היא נפטרה. זאת היתה שיחת פרידה שתכנה שמור אצלי עד היום.

*

בחודש האחרון עלתה שוב בזיכרוני שיחת הפרידה מחווה. קיבלתי המון פניות שעיקרן זהה: מוכרחים לכתוב איזשהו מענה מסודר, מנומק ומוכיח שניתן יהיה לפרסם מול כל מקטרגינו ומשטיננו. צריך להדפיס איזו עצומה מנצחת, מתנצחת, באדום עם סימני קריאה. מוכרחים להשיב, להראות שלא נכון, שלא הוגן, שאנחנו יותר, ופחות, ואפילו, וצודקים. מוכרחים לענות. אבל אולי לפני שעונים צריך לדעת לשאול.

הקב"ה קורא לנו לשיחה. אישית מאוד. יש שיחות, מזכירה לי חווה, שאי אפשר לנהל אותן בטלפון או בחוץ. צריך להיכנס הביתה, לחדר הכי פנימי, ולסגור חזק את הדלת. שלא יהיה רעש. שאפשר יהיה להקשיב באמת. לכל מילה, לכל דימוי, לכל שתיקה. המילה 'חיים', אומר הרב וולכה זללה"ה, כתובה בלשון רבים, עם הסיומת הזוגית של יו"ד ומ"ם. המבנה הזה מספר לנו שהחיים - הם קשר. הם מפגש. הם שיחה ארוכה שבה כל מקום אליו הגענו, כל אירוע שאנחנו חווים, כל הדברים במציאות שסביבנו - הם דיבורים שצריך להקשיב להם. וכדי לשמוע את הדיבור של כל דבר צריך לתת לו מקום. לבקש אותו, לשאול. לא לענות.

לחזור בשאלה

למה השם הביא אותנו למצב הזה? אולי רק בשביל שנשאל אותו את השאלה הזאת.

'איכה' הוא קורא לנו שוב ושוב, מששת ימי הבריאה ועד היום. הוא קורא לנו בנועם, בזמירות של הלל, בריח המשכר של תינוק חדש. והוא קורא לנו בכאב, בפרידות ובעוני. בגילוי של חיבה ובגלות של חולי. ולפעמים אנחנו פשוט לא שומעים. כלומר, אנחנו רוצים לשמוע, משתדלים כל כך, וגם נורא ממהרים: להתפלל, להתפרנס, לגמול חסדים, להשפיע. להיות צודקים ונכונים. אנחנו באמת עסוקים בדברים כל כך טובים וחשובים. אז איך יתכן שכל העולם מצביע עלינו. עכשיו. בהאשמה? איך. יכול להיות שאנחנו, הטובים האמתיים בסיפור הזה, מוצאים את עצמנו מגודרים, מבודדים

האישה החרדית מוצאת את עצמה בעל כורחה בחזית ההסברה. איך יש אצלכם אחוז כל כך גבוה של הדבקה? איך תסבירי שדווקא אתם, השומרים על קלה כבחמורה, ראשוני הנפגעים? יש המון תשובות. המון ליקויים ומחדלים. ואפשר בהחלט להסביר דרכם את המצוקה שנקלענו אליה. אבל אולי כדאי להמתין שניה לפני שאני הופכת להיות מסבירת המגזר. אולי כדאי להפנים קודם את המסר של המסכה. לשתוק לרגע. לא לענות אלא לשאול. יתכן שזוהי התשובה הטובה ביותר.

אני יודעת שגם אם לא בחרתי בכך אני מייצגת ציבור. ציבור שאני גאה להשתייך אליו. ציבור שכאשר הוא מסתכן הוא עושה זאת לא כדי לצאת לפארק או לקניות - אלא כדי להתפלל במנין ולקרוא בתורה. ציבור שמתמודד בגבורה עם תנאים לא פשוטים ועושה זאת, רובו ככולו, מתוך אחריות ובגרות. אני בוחרת לנצל את ההזדמנות הזאת לשיחה הפרטית שלי עם הקב"ה ולא כדי לבחון במה מישהו אחר טעה.

מדבקים ואשמים? מוכרחים להסביר ולענות! הרי בפורים עדיין לא היו הנחיות, הרי הבתים שלנו צפופים, הרי הבדיקות והרי התשובות ומשרד הבריאות. וכל ארגוני החסד והצדקה?

הדחף הראשון הוא להשיב. תנועת הנפש הראשונה היא החוצה. אבל עכשיו אנחנו נקראים פנימה.

'אני יודעת שאני עיוורת', חווה אומרת לי בכניסה. 'חושך זה קשה. זה לא מזמין. לא מאיר פנים. אבל תדעי, שבתוך החושך הזה אפשר לראות דברים שאור חזק ומסנוור דווקא מסתיר'. הקב"ה הזמין אותנו הביתה, לשיחה. הביאני המלך חדריו. לא דרך הטלפון, או המייל, לא ליד אנשים. לבד. אני ואתה. החדר הקטן נראה לנו חשוך ומאיים. אבל כל גלות היא גם הזדמנות לגילוי.

אולי במקום להניף סימן קריאה אדום של הפגנה - אנחנו יכולים להגיש סימן שאלה, בוגר, של ענווה. אפשר להיות בתוך הבידוד הזה בלי לברוח. להקשיב לשקט, להעז להיות, בלי להצדיק, להיפגע או למחות. לא בגלל שאין על מה למחות או ממה להיפגע. אלא בגלל שיש עיתים בהן דווקא המשכיל יידום.

מה אנחנו יכולים לענות 'להם'? אולי התשובה הכי מדויקת היא שזאת בכלל לא השאלה. השאלה היא לא 'הם'. היא אנחנו. אני.

השיחה שלי עם השם היא פרטית לגמרי. כבני מרון - הוא סוקר כל אחד מאתנו באהבה ובתביעה. גם לי וגם לחברתי החילונית לעבודה יש חשבון נפש לעשות. משהו חשוב לגלות מתוך העיוורון של החשכה. אני לא יודעת את התשובה ל'למה הוא עושה לנו את זה'.

אני כן יודעת שאני צריכה לשאול את השאלה. למה הודרנו מרשות הרבים? אולי אנחנו צריכים להיזכר בכך שהתנהגות מכובדת לא נועדה רק להרשים את הסביבה? שזמן התפילה לא שייך למשגיח? שיש דברים שקניתי ואני בכלל לא צריכה? שרצתי לעבודה לא רק כדי לפרנס את ילדיי אלא גם קצת כדי לברוח מהם...?

מי שמעז להיות במקום של שאלה יכול גם לזכות אחר כך לעשות תשובה.

עצות קטנות!

”תסתכלי לאיפה את הולכת!”

יואו, כמה פעמים בחיים צרחו לי את המשפט הזה: נהגים שרכבו את הראש שלהם מהאוטו, אחרי שהוא עצר בחריקה. נשים כבודות שפגעתי באחת מהשקיות שלהן בטיוס אופייני בהליכה ברחוב שוקק, ואפילו- אני לעצמי- רגע אחרי שנחבטתי בשפיץ של הארון הפתוח, (ובואו לא נדבר על הסיכה שהוא ככה). תמיד ידעתי שאני ”הולכת לאנשים בתוך הרגליים” (דמיינו את זה רגע). לא יכולה ללכת רחוב שלם בלי לבקש ”סליחה” לפחות פעם אחת. ורגילה בשפשוף הראש הדואב מחבטה הגונה בגולגולת. כמה מקל היה להבין יום אחד, שכל הכתוב לעיל והיכתב להלן אגודים באותו סרט מתנות יחד עם הפרעות קשב. זה קשור לזה! היל! זה בגלל שיש לי הפרעות קש”ר (ראשי התיבות האלה כוונתם קשב וריכוז, מוקדש למ’ היקרה שפגשה אותי ברחוב לשנייה אחת, ורק שאלה את זה ורצה הלאה, בעצם, מוקדש לכל מי שלא הבינה ולא שאלה אותי). זה כזה מתסכל, לעבור בפרוזדור בבית שלי עם צלחות שמזכירות כמה טעימה הייתה ארוחת הצהריים, ובום! לקבל מכה במרפק. אאוץ’. מה, אני לא יודעת לתמרן? אני יודעת כמה הגודל שלי בערך, מכירה את המשקופים האלה שנים. ובכל זאת, לא מסתדרת עם ההליכה הפשוטה הזו שלי בתוכם, פלוס כמה צלחות. ”מגושמת” הייתי קוראת לעצמי בשקט פעם פעם. ”פיל בחנות חרסינה” הרגשתי גם כשלא הייתי בממדים מכובדים בכלל. (ותרדו מזה, אני לא נראית כמו האישה משמאל למעלה. זהו, הצהרתני.) יום אחד הגעתי לי לפגישה חשובה נורא. הייתי די מרוגשת ונכנסתי אל המשרד המהוקצע בטוב טעם.

הגברת אותה פגשתי הייתה לבושה במיטב מחלצותיה ומחשב הנייד שלה עמד בנושלנטיות על שולחן הזכוכית המבריק. נכנסתי בעדינות, מזכירה לעצמי ללכת לאט ובוהירות, ולחייך מעדנות. (מעדנות, היל! זה מידי גדול מה שיצא לך!) ערכנו הכרות מתורבתת ממש, והיא הלכה להביא לה קפה (אני אמרתי שלא צריך, תבינו לבד למה) חזרה הגברת, הניחה את הקפה על יד המחשב. וביקשה שאתחיל להציג את עצמי.

בתנועת הידיים הראשונה זה קרה. וזהו. מאז אני לא זוכרת כלום. סתם. אני זוכרת מצוין איך ביקשתי ממנה לנקות בעצמי בעזרת הסמרטוט שהיא הביאה והיא אמרה: ”אחרי זה אני מעדיפה שלא תגעי בעוד משהו”.

וצחקנו. וזהו. ואז היא הכירה אותי. ככה באמת. ההכרות הכי כנה

שיכלה להיות.

אבל למה. למה דברים נופלים לי, למה אני נתקעת, למה אני אלופה בקיפוצים האלה, שמקפצים אותם רגע אחרי שהאצבע נדפקת בשפיץ של המיטה?

סרבול, קוראים לזה. ויש כלים חמודים כל כך שעוזרים לאנשים כמוני בחיים. יום אחד חברה (מירה’לה, הנפלאה היא) ראתה אותי נסחבת עם שקיות במגוון צבעים וגדלים. ”נעלמה לי השקית עם הארנק!” יללתי לה. אחרי שמצאנו אותו, היא אמרה לי פשוט כל כך: ”אפשר להכניס את כל השקיות הקטנות לזו הגדולה של הנעליים”.

מאז חיי הקניות שלי פשוטים הרבה יותר. תראו אותי הולכת עם אחת ענקית ענקית. או שתיים מקסימום. והכל בתוכי, וחאלס להיות המקור להשבות אבידה בעירי.

את יעלי, תלמידה מתוקה בכיתה ב’ פגשתי יום אחד בפוזה הזו בדיוק, יוצאת מבית הספר ובידיה (יש לה שתיים): העגלה של הילקוט, השעון שנשבר לו הצופצ”יק וא”א להלביש, מלאכה שהמורה אמרה שתמשיך בבית, גדולה יותר ממנה, ובקבוק פטל. היא נעצרה בפרוזדור כל שלוש פסיעות להרים משהו. וחברה שלה קראה לה מרחוק ”יעלי! הלכתי!” הסתכלתי והכרתי כל כך טוב. מרחוק זה נראה פשוט כל כך. הבאנו שקית מהמזכירה עבור המלאכה. את השעון והבקבוק הכנסנו לילקוט. והיא הרגישה הקלה גדולה כל כך! אומנם חברה שלה הלכה כבר. אבל לא אחת כמו יעלי שתעצב מללכת לבד. היא הרי שייכת לנבחרת המתמודדות, שבתוך אריזת המתנה הזו נמצא גם היופי הזה, בזה שאף פעם לא משעמם לנו לבד.

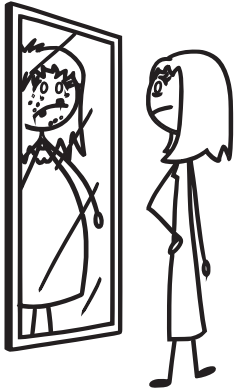
ובעקבות כל מה שקראתם כאן, אתם מבינים שלהישאר לבד זה דבר קורה לנו לא פעם.

פינה אישית לחברות עם קש”ר

זה נראה כזה, גם כן, עצה על שקיות. את יודעת כמה עצות אני צריכה? לכל תזוזה בחיים שלי.

אבל זהו. שיש כלים יפים כל כך לעזור לנו. תני לי להפתיע אותך, לכי לנסות את העיצה הקטנה הזו, ושובי לכאן לקבל עוד קצת כאלה פיציות, שיוכלו ליצור לנו עוד כמה רגעים קטנים של שפיות.

”מתחלה הועמדו הזקנים, שהציבור החילוני שעדיין לא קורא את 'קטיפה' ממשיך לקרוא להם 'מבוגרים' או 'קשישים', בשמירה מיוחדת. מתוך הוקרה ודאגה ההנחיה הייתה להשאיר אותם בבידוד.”

אחרי פסח של זקנים בסיכון גבוה

או שחלילה הדברים ימשיכו להידרדר עד שנתגעגע לטוב היחסי שבו שהיינו בבידוד בבית שלנו ויכולנו לעסוק בכל מה שיש לבית להציע. ואולי בכלל נשב כולנו בסוכה עשויה מעורו של לווייתן. כן, אני עדיין מחפשת את המסר המיוחד שלנו הזקנים. מיד במוצאי החג הראשון צלצלו הטלפונים עם השאלה הבורעת: 'איך היה ליל הסדר'. 'איך הסתדרנו ללא דורות ההמשך'. יומיים לפני החג צלצלתי לרב שלנו ושאלתי האם בעלי ואני יכולים ללכת לזוג חברים, גם הם זקנים, שגרים ממש קרוב אלינו. הרב הסבילני, המכיל, שתמיד משתדל לבוא לקראתי, חרג ממנהגו וענה תשובה קצרה 'לא'. ניסיתי להסביר שלא מדובר בצורך שלי בחברה, אלא, אני חוששת שלא אצליח להגיע להתחבר לרוממות שהלילה מסוגל, שאפסיד את ההזדמנות להתעלות ולצאת מהמצריים האישיים, שהשמחה תהיה ממני והלאה. גם הפעם הרב חזר על עמדתו 'לכד' הוא פסק. אז איך היה? מפעים ומרתק באופן שונה לחלוטין מהרגיל. יכולתנו להתקדם בקצב שהתאים לנו, הצלחנו להעלות נושאים שמעניינים אותנו, וללא משים הגענו לשולחן עורך בשעה 11:30. קיבלנו מהנכדים דפים עם דברי תורה, ציורים, הבעות געגועים ומחמאות. אחת המשפחות הכינה ערכה עם שקיות לפי סדר: קדש, רחץ, יחץ וכו'. בכל עמדה שכזו, עצרנו, פתחנו והתבשמנו מהמקוריות והיצירתיות ותמיד חייכנו [לפעמים בעניינים דומעות, אבל משמחה]. אחרי האוכל, ברכתי את המזון במתינות והצלחתי לקרוא ולהבין את משמעות המילים. בשלב הזה בעלי המשיך בקצב שלו ופרש, ואילו אני נשארת לומר את ההלל לאט, כשהצלחתי לזכור לחנים זימרתיות אותם, לעיתים המנגינה הייתה בערך, ואף אחד לא העיר לי שאני מזייפת. ולקינוח, שרתי את כל השירים בקול רם ובשמחה רבה. ואולי זה המסר לזקנים: בכל שנה מבנה ליל הסדר מוכתב ומנוהל על פי צרכי צעירי הצאן. זה הלילה שלהם ועבורם, האב מתכנן איך להשקיע בכל אחד מילדיו. ואנחנו התרגלנו להיות ברקע ולהתבטל. לא כל כך חשוב לשמוע מה יש לסבא לומר, כי הנכדים במרכז. אז כן, היה לנו חשש מה נעשה בלעדיהם. איך נסתדר לכד. ומסיימים בשבח: שמחתי להיווכח שהצלחנו. הערה חשובה: מזה כמה חודשים אני לא מקבלת מיילים חדשים. מתנצלת בפני מי שאולי שלחה ולא קיבלה מענה. אפשר לחזור ולשלוח לעורכת, ולבקש להעביר אלי. או שיש לכם הצעה איך אני יכולה לתקן את הבעיה.

מתחילים בגנאי? מה פתאום לא גנאי, נפילה רגעית. נו טוב, לא רגעית, כמה שעות. לא ברור? נתחיל בהסבר. השנה לאור המצב החלטתי שאין צורך לנקות לפסח את מדפי המשחקים והמגרות בחדר הילדים. השארתי את החדר כחדר הבלגן, שם התגבבו חפצים שלא היה לי פנאי להתייחס אליהם. בבוקר בדיקת חמץ נכנסתי רק כדי לארגן מעט ולהחזיר לחדר לפחות מראית עין של סדר. בין היתר פגשתי את כיסא התינוק שבימים כתיקונם היה מפורק לחלקיו ומקורצף מכל שכבות האוכל שהצטברו עליו. ליטפתי אותו עם מטלית לחה ולפתע הוצפתי ברגשות. פעם ראשונה שאף תינוק לא יישב עליו בליל הסדר. הכיסא נרכש לפני עשרים ושש שנים לנכד הבכור שלנו [שהיום הוא אב לנין הראשון שלי]. באורך פלא הוא החזיק מעמד מאז, ושימש בנאמנות את כל הנכדים. לא הצלחתי להמשיך בעבודה. התיישבתי בעיניים דומעות, ולבן שבדיקת חמץ צלצל אמרתי בקול בוכים 'אני כל כך מתגעגעת'. את הכתבה האחרונה [שנראית כמו לפני שנות דור] סיימתי בשאלה מה המסר המיוחד שאנו הזקנים אמורים ללמוד ולהפנים. והצעתי שהסחף שהשפיע על 'כולם' עבר גם עלינו. שגם אנחנו חיפשנו את הנראות הצעירה הכול יכולה, התמיד מסוגלת. הניסיון שהצעירים עוברים ברור: להתחבר לילדים בתוך הבית, לחזור לפשטות ולצניעות, להעריך את הקשר עם ההורים הזקנים ולא לקחת אותו כמובן מאליה. אבל אני ממשיכה לחפש מה במיוחד ה' רוצה מאתנו, הזקנים. מתחלה הועמדו הזקנים, שהציבור החילוני שעדיין לא קורא את 'קטיפה' ממשיך לקרוא להם 'מבוגרים' או 'קשישים', בשמירה מיוחדת. מתוך הוקרה ודאגה ההנחיה הייתה להשאיר אותם בבידוד. הנה זרם אסוציאציות שעבר במחשבותיי: הפועל המחודש 'אתרג', ככל שהאתרוג ייקר יותר הוא גם עדין יותר ויש לעטוף אותו ולשמרו מכל פגע. הרהרתי, מה מרגיש האתרוג ששוכב לו בקופסת הכסף המפוארת עטוף ומוגן בבדידות מזהרת. ועלתה בדמיוני תמונה מהסוכה שלנו, מרן הגראי"ל שטיינמן צוק"ל מחייך מאושר למראה אתרוג. מה קפץ עלי חג סוכות? נו, די, תנו לי לזרום, מקווה שבסוף אתאפס ואצליח להוציא משהו הגיוני תחת ידי. מיישהו מוכן לשער איך תראה תקופת החגים הבאה? או שנצא ונחזור לשגרה על כל המשתמע, עולם כמנהגו נוהג וכשניזכר בחג הפסח שכרגע עברנו, נאמר, ברוך שפטרנו מעונשו של זה.

'רעבצן פינקלסטין' שלנו

גדולות וכבדות. ותגידו, יש ילדות רבות שסבתות שלהן לא מגיעות למסיבת הסידור. כאלה שקשה להן להגיע מבחינה בריאותית, או כי הן גרות רחוק מדי או כי יש להן תור דחוף וחשוב מאוד לאותו היום. הכל נכון. אבל גם אצל אמא נושא היעדר הסבתא הזיוז כנראה מיתר רגיש, וככה שכבתי באותו לילה לישון כשאני שומעת את אמא מהמטבח באחת מעשרות שיחות ההתייעצות שלה עם הרעבצן. "נחמה-פייגא רוצה סבתא, ורעבצן, אני מרגישה שהיא צודקת. לנו בעלי התשובה כל-כך חסרה הדמות הזו במשפחה. העברת המסורת מדור לדור, ההבנה שאנחנו חוליה אחת בשרשרת ארוכה-ארוכה-ארוכה שמגיעה עד שרה, רבקה רחל ולאה האימהות", כך בערך אמרה אמא.

הייתה שתיקה ארוכה, ואחר כך "יס, איי אנדרסטנד", של אמא. ובבוקר המחרת הודיעה לי אמא בקול מדנדן ש"נחמה-פייגא, איך לא חשבנו על זה קודם? רעבצן פינקלסטין תבוא אתנו אל מסיבת הסידור!"

ולא הייתה מאושרת מאמא, ולא הייתה מאושרת ממני ביום האזורי ההוא של חודש אדר כשצעדתי בראש מורם כשמשני צדי מלוות אותי ביום שמחת לבי שתי שושבינות מאושרות עד מאוד: אמא מצד אחד ורעבצן פינקלסטין מצד שני. הרעבצן היקרה והאהובה השתתפה קודם לכן בעשרות מסיבות סידור של נכדותיה הרבות, אבל את החיבוק החם והמהולל בדמעות נוצצות שהעניקה לי כשירדתי מהבמה עם הסידור היקר בידי לא אשכח לעולם.

"נחמה-פייגא! תודה רבה שהזמנת אותי לשמוח אתך בשמחה המרגשת שלך! שיהיה במזל טוב ושתמיד תזכי להיות קשורה אל הסידור ואל אבא שבשמיים!" והייתי גם אני מחוברת כמו עשרות חברותיי לשרשרת ארוכה של דורות.

והייתי גם אני עוד ילדה שחובקת סידור כה קרוב אל ליבה, ומתפללת כמו שהתפללו אימהות האומה היהודית לאורך כל הדורות. והרעבצן הייתה החולייה החזקה והיציבה שחיברה אותי- גם אם באופן מלאכותי- לסבתא של סבתא שלי, שגם היא החזיקה סידור לפני למעלה ממאה שנה, והתפללה מול זוג פמוטי נחושת "וזכני לגדל בנים ובני בנים". ולא ידעה אז הסבתא הזו, אי שם בגליציה הרחוקה, שהתפילה הרותחת שהיא נושאת אז, תחזיר את אמא שלי, ליין באום, ואותי- נחמה- אל סידור התפילה, ואל הקשר הקרוב והכלל לא מובן מאליו- עם בורא עולם.

רק אם את בת הדור השני לבעלי תשובה תביני באמת על מה מדובר. על הבלנד המתוק של תחושות ורגשות שאת מגלגלת על לשונך רק מעצם הזכרת שמה של הרבנית שמלווה את המשפחה שלך ואותך מאז שאת בכלל מכירה את עצמך. אם זכיתם, הרבנית שלכם היא גם סבתא וגם דודה, גם יועצת סתרים וגם חברה קרובה.

זיכרונות רבים כל-כך מהילדות שלי כרוכים בדמותה המאירה של הרבנית שלנו. בכלל, בבגרות פחדתי להגיד לחברות "הרבנית שלנו". הבנתי שיש לזה צליל קצת... ובכן, אחר. עברו שנים עד שאמרתי לחברות "הרבנית שלנו" בשוויון נפש, כי זה מה שרעבצן פינקלסטין באמת. הרבנית שלנו. ומילה לאלה שלא זכו? מרחמת עליכן. באמת. הלוואי על כל אחת מכן רעבצן קרובה שכזו. כמו בבושקה גדולה שמכילה אל תוכה אותך ואותך וגם אותך וכל אחת מכן תרגיש שם בפנים חם ונעים כמו בת יחידה ומיוחדת.

אחד הזיכרונות החזקים שלי מרעבצן פינקלסטין קשור למסיבת הסידור שלי. תוך אימונים על "לך בורא עולם תפילה אשא ביום בו מתחילה אני את המסע" סיפרה לנו המורה שושי בעיניים דלוקות על אמא וסבתא שתבואנה למסיבה, ויש כאלה שאפילו שתי סבתות תבואנה להשתתף אתן ביום שמחת לבן. באתי הביתה בדילוגים קלילים והודעתי לאמא באושר שצריך להזמין שתי סבתות שלנו למסיבה. אבל אמא לא הייתה לגמרי שותפה לשמחתי. "שתי סבתות? את יודעת שסבתות שלנו נמצאות באמריקה, נחמה-פייגא."

"אז שיבואו לארץ", רקעתי ברגלי הקטנה.

"לא באים מפילדלפיה או מניו יורק למסיבת סידור", נאנחה אמא. היום אני צוחקת ומודה לכורא עולם שגרנדמה וויאן הצבעונית שלי לא הגיעה אל מסיבת הסידור או אל מסיבת בת המצווה. אין לדעת אילו סצנות הייתה סבתא שלי המקורית מארגנת שם. במסיבת הסיום שלי השתתפה גרנדמה ג'ודי. בדיוק הייתה אז בארץ לביקור, ואת הדמעות וההתרגשות שאפפו אותה לא אשכח לעולם. "מיי גרנד דוטר איז גרדג'אייטינג!" גרנדמה סיפרה לכל מי שהסכים לשמוע. וכמה חיפשה אחר הכובע השחור עם הריבוע השטוח מלמעלה, זה שמאפיין את כל מסיבות הסיום - של בתי הספר היסודיים, התיכונים והעל תיכונים ברחבי ארצות הברית. "לדתיים אסור כזה כובע במסיבת סיום?" ביררה בעיניים עגולות. צחקנו. איך אפשר להסביר קודים שונים כל-כך? ואיך יבינו שבכלל לא הכל מתחיל ונגמר בכללים של "מותר" ו"אסור"?

אבל אני בכלל רציתי לספר על מסיבת הסידור ועל רעבצן פינקלסטין. כי כשהבנתי שאין אף סבתא שתבוא למסיבת הסידור בכיתי בדמעות

יוצאים מגטו בני ברק

התגעגעתי.

בליבי החלטתי שאני לא רוצה לכתוב היום אף מילה שמצרפת בתוכה את שילוש האותיות ק.ר.ן.

אפילו לא קרן הפוך שדווקא נולדה לאבא איוב כשהכל היה כבר בסדר. ואם להבנה שקרן הפוך הינו ביטוי הקשור לאיפור, אז ממילא אנחנו בימים יחסיים של אפס צבע, אולי אפילו חיורון, חיסכון כלכלי לפחות, לזמן שהיינו גומרות בו כבר מזמן צנצנות מייק אפ שנשאר יציב בכמותו בכל התקופה הזו.

בכל אופן הזמן האחרון לימד אותנו שהחלטות לחוד וכפפות לחוד. אני בטוחה שמעבר להרגלים חדשים תזכה אותנו התקופה גם בביטויים קדימה אל החיים, ביטויים שיהפכו לקוד חברתי חיובי גם כשהכל יהיה מאחורינו.

"אני מתנצלת מראש אבל הזוג החליט להתחתן חתונת קורונה",

סדר קורונה,

ובהשאלה,

קניות קורונה

בישולי קורונה

לימודי קורונה

הזמנות בגדים קורונה.

ממוקד, מצומצם, מדויק, חסכוני. בלי בושה. בכוונה.

אני רוצה לדבר באיזה שהוא מובן על היציאה מהגטו. כן, מילה חזקה, אבל נפגעת עד עמקי נשמתי מהיחס אל הציבור החרדי.

עברתי עם זה תהליכים פנימיים וגם על זה אני לא רוצה לכתוב עכשיו. רק לא מזמן, כשהחיים עוד היו התקהלותיים, הרצאתי בבית הסופר החרדי, כפי שביקשו ממני על הנושא; 'איך מעבירים רגשות עמוקים בטור אחד קצר'.

איך באמת?

איך אביע את הדמעה שנתקעה לי בשל ההשפלה שהרגשתי כל כך עמוק איפשהו בצינור,

דמעה שהצליחה להתנגב בסוף רק דרך מנייני החלונות המרגשים. זה אנחנו. אני לא קוראת להם מנייני מרפסת כי לא לכולם יש מרפסת וזה לא הוגן. מרפסת, בלקון, גזוסטרה, מרפסת שמש, מרפסת שירות, מרפסת סוכה, מרפסת סתם לשבת, מרפסת לנאום ממנה, מרפסת לשיר אליה, מרפסת להתפלל בה.

מרפסת מקבלת המון כבוד לאורך ההיסטוריה, אני בטוחה שגם קבלנים ישתמשו בה כמקדמת מכירות בעתיד עם ביטוי משלהם 'מרפסת קורונה במבצע, בחרו אתם את צבע הריצוף'.

אני רוצה לדבר על מדיניות היציאה לשגרה.

כל הזמן בודקים התנהגות ציבורית, מספר מטושים ובדיקות. אתם, ציבור התורה, בית הספר שלי, אתם לא חייבתם אותי ככה עם

לסמוך על מטושים.

ואני מחונכת.

אתם הסברתם לי, שנים אחורה, שמה שאת רואה כאן לא בהכרח

קורה שם, בעולמות עליונים, ועוד הסברתם לי, שאין שום דבר

שקורה למטה בלי שיש אישור מלמעלה, אחרי שלקחנו כמובן בחשבון השתדלות טכנית.

אני מקווה שהבנתי נכון.

ששום מציאות היא לא סתם. אם משהו קורה על האדמה יש לברר

אותו עם יסודות רוחניים מעלה.

הכל מדויק. ובטח אם מדובר בסדר גודל של מגפה כזאת. אי אפשר

לטעות. חובת הפישוש חלה עלינו.

מכאן, שאם כל אחד יבין במה הוא יכול לשפר המגפה תשיג את

המטרה, ולא תצטרך להיות כאן יותר.

במיוחד שכולנו רואים שהמחלה הזו עושה אצל כל אחד התנהגות

בוטיק. כל אחד מגיב אליה אחרת. היא כללית אבל אישית.

ליציאה לשיגרה מבורכת, אני מציעה לבר סימן טוב לשכלל את

ערכות הבדיקות לגבוהות יותר. "בדיקות הבנה".

10,000 ביום בקלות.

מה כוללת הבדיקה?

ערכת הבדיקה כוללת, בדיקת מטוש בפה ובדיקת מטוש באף. אזורים

רוחניים בהחלט.

אזורי יראה.

היא יכולה להעשות בכניסות לסופר, או בעמדות היציאה מהערים

על ידי כל חייל/שוטר, היא יכולה גם להעשות ליד הכותל או בכניסה

לבתי הכנסת הממתינים לכואנו.

ערכה ששואלת כך:

1. האם הבנת מה היית צריך לתקן כתוצאה מהקורונה?

אם התשובה שלילית, "תחזור הביתה, אל תתפלא שאתה בהסגר. לך

תחשוב עוד".

אם התשובה חיובית, עוברים לשלב 2.

2. איך אתה מיישם את מה שהבנת בשלב 1?

אילו צעדים אתה נדרש לעשות כדי שההבנה תרד לרמה של ביצוע?

אם התשובה טובה וישימה, "צא, תחזור לשיגרה, אכן גדלת".

אם התשובה רופפת משהו, "חזור הביתה, עוד לא הפקת מספיק

מכל מה שקרה, המשך להתכנס בתוך עצמך, אתה כנראה יכול יותר.

מסובב הסיבות יודע שיש בכך עוד כובד ראש ומחשבה, נצל אותה".

כי אם ה' שם אותנו במקום ושמו בית, ושיכן אותנו בתוכו, וגם ביקש

מאתנו לעשות לו מקום ולשכון בתוכנו, חייבים להקשיב למה שקורה

לנו בבית הלב של עצמנו.

התגעגעתי.

תובנות בעקבות מגפת הקרונה

שרשם ביומנו בעל המנגן רבי משה (מונה) רוזנבלום הי"ו
והואיל לפרסמם לאחר שהחלים מהנגיף בחסדי שמים.

IB&W | שחור ולבן

בעולם לעשות קידוש ד' כפי שאנחנו אומרים יום יום בתפילה "נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותנו בשמי מרום" - זו היא המטרה של כל יהודי בעולם. אנחנו לא יכולים ואסור לנו להתנהג כמו כל גויי העולם, שהם רוצים דבר אחד בלבד - להכחיש את עניין ההשגחה הפרטית, רוצים להכתיב לכל העולם דפוסי התנהגות של פריצות, לשוה"ר, ורק רע. עם ישראל חייב להתנגד לזה.

עלינו להבין, אנחנו נמצאים בפתח הגאולה, אך הגאולה יכולה לבוא בשתי צורות: או בצורה הטובה, או ח"ו בצורה אחרת, כעת אנו נמצאים בצורה האחרת, בוא נראה כיצד אנחנו נראים כעת - לא רק החולים נמצאים מסוגרים בבתי חולים או במלונות, אלא כל אחד ואחד מאיתנו שנמצאים בבתיים, כולם מסוגרים, וכל אחד תופס מרחק מהשני - צריך חשבון נפש! בלי חשבון נפש אנחנו לא נצא מזה. לא ייתכן שיהודי יהיה כרוך

למכשיר הזה כל שעות היממה ככלב הקשור לרצועה. זו בושה וחרפה. אם אנחנו באמת רוצים להיגאל - אנחנו חייבים לקבל על עצמנו להתיר את החבל מעל צווארנו, יבוא המשיח ומה הוא ימצא אצלנו בתוך הכיסים, מה הוא ימצא בתוך הנשמה שלנו?!

יש לנו משימה קדושה של "סור מרע" ואח"כ "עשה טוב", חייבים לסור מהרע הזה, ואז נראה פתאום אור בקצה המנהרה. אנחנו נמצאים עכשיו בתקופה של "כימי צאתך מארץ מצרים" - אם נצא מכבלי השיעבוד למכשיר האפל הזה ונתרכז בבורא עולם, נזכה להתגשמות הנבואה "אראנו נפלאות".

לא צריך להיות חכם גדול כדי להבין שקורה כאן דבר גורלי וגדול לכל תושבי העולם. מי שחושב שזה הולך להיגמר לא מבין בכלל מה שהולך כאן. מה כל זה אומר לגבינו?! הרי הקב"ה מדבר איתנו, זה ברור! נכון, אנחנו לא מכירים את החשבונות של בורא עולם אבל לפי המעשים של בורא העולם אנחנו מבינים שקורה כאן משהו גדול.

"צריך חשבון נפש! בלי חשבון נפש אנחנו לא נצא מזה. לא ייתכן שיהודי יהיה כרוך למכשיר הזה כל שעות היממה ככלב הקשור לרצועה. אם אנחנו באמת רוצים להיגאל - אנחנו חייבים לקבל על עצמנו להתיר את החבל מעל צווארנו"

מה קרה בשנים האחרונות, ההתפתחות הטכנולוגית הפכה את כל העולם כולו לממדים של כפר קטן אין יותר מרחק של יבשות שמפריד בין עמים, במקום זה יש איזה מכשיר קטן שאתה יכול באמצעותו להעביר תמונות ותיעודים בזמן אמיתי מקצה העולם ועד סופו.

כעת, כל מה שהקב"ה ברא בעולם יכולים אנחנו להשתמש לטוב - להיפך חלילה! פעם, כשמישהו היה מדבר לשון הרע הייתה לזה השפעה

מקומית קטנה יחסית. היום, עם דיבור אחד רע הוא מגיע למיליוני אנשים בין רגע, כולל תוצאות הרוח אסון שלא היה כדוגמתם מאז בריאת העולם. ולא רק בענייני דיבור, אלא גם בענייני צניעות ר"ל. לצערנו הרב בתוך השפע הגדול הזה שהקב"ה הרעיף על העולם יש אנשים שמשתמשים בזה לרע.

מה עשה כעת הקב"ה - בדיוק ההיפך! הרחיק אותנו האחד מהשני.

מי שחושב שהוא יכול לרמות את בורא העולם - טועה! לא ייתכן שיהודי ילך להתפלל וללמוד כאשר בתוך הכיס שלו יהיה מכשיר עם כל הפריצות והרע. תפקידנו

מוקד עולמי לניתוק אינטרנט out 0722-613-613

מוקד יעוץ מקצועי לחסימה כהלכה
למקומות עבודה - שלוחה 1
יעוץ ותמיכה בהתמודדויות - שלוחה 5
1599-550-330

מרכז ההסברה שע"י ועידת הרבנים לניצור חומות הדת

'אבא סיפר בקול חלש שמחברים אותנו למכונת הנשמה ומאז לא שמענו אותנו'

במשך ימים ארוכים ליוונו אותנו כולנו בתפילות ובדאגה, את הרב חיים משה לביא בן מינה דבורה, אחד מראשוני החולים בקורונה בבני ברק שהיה מורדם ומונשם במצב קשה עד קריטי, כשבני משפחתו נאלצים להמתין לבשורות בחדרה מהבית. עכשיו כבר אפשר לגלות את הסוף הטוב. שבוע לאחר ששוחרר לביתו מתארת בתו **רחלי לביא** את ימי האימה ('צלצלנו שוב ושוב, ואבא שהיה כבר מורדם ומונשם לא ענה') התמיכה הקהילתית ('ארגנו 120 מעשי חסד ביום ההולדת ה-60 שלו') ורגע הבשורה על ההחלמה הניסית ('תגידו 'נשמת' אמרה האחות בלה הנפלאה') ויש לה מסר לכל המשפחות שמתמודדות בימים אלו עם חרדה לבריאות יקיריהם

// אסתר ווייל

יודעת אפילו למה, והוא נענה לבקשות ורק כדי 'להרגיע אותי' מדד חום. מד החום הראה על 38.5! אבא לא התייחס לחום בהתרגשות גדולה רק הלך לישון 'ונראה מה יהיה מחר'. למחרת בבוקר חש יותר טוב, אך תוך כדי תפילת שחרית בבית (רק כדי לא לקחת סיכון להדביק אחרים), הוא הרגיש שהחום עולה לו מאוד. עדיין לא חשדנו שזהו הנגיף. חשבנו על דלקת כלשהי."

כאן נותקה השיחה

ליל שבת הגיע. ליבה של משפחת לביא פועם בחדרה סמויה. 'תפסיק לדמיין, זה רק ווירוס, מקסימום דלקת', ניסה כל אחד להרגיע את עצמו, אבל כאשר התחלף החום בשיעולים חזקים נמוגו אחרוני ניסיונות ההרגעה. "בליל שבת אבא התחיל להשתעל מאוד, וכולנו הבנו שיש חשש גדול לקורונה. החלטנו לעשות לעצמנו בידוד בית. אבא

בבית. הרב לביא הוגדר במצב קריטי. היום, שבוע לאחר השחרור מבית החולים, כאשר ניסי שמים עוטפים אותו ברחמים עצומים מספרת בתו רחלי לביא ("כל אחי נשואים ואני הקטנה והיחידה בבית") את סיפור המחלה הקשה, המצב הקשה בו היה שרוי, וניסי רפואתו והחלמתו. סיפור של אמונה שמעניק הרבה תקווה. הפכת מספדי למחול לי..."

בסך הכל וירוס?

"הבלגן התחיל עם וירוס במעיים", חוזרת רחלי אל ההתחלה. "בקושי התייחסנו אליו ובאמת לא בטוח שהוא היה קשור", היא מדגישה, "גם אני סבלתי מאותו וירוס, ואצלי הוא נעלם כלא היה תוך יומיים שלושה. עבר שבוע, הגיע ליל שישי, ואבא סיפר לי בשקט (כדי לא להדאיג את אמא...) שהוא לא מרגיש טוב ויש לו הרגשה שיש לו חום. הצעתי לו למדוד חום והוא דחה את ההצעה. הפצרתי, לא

מודעה קטנה. אנונימית כמעט. מסגרת שחורה בעמוד הראשון של 'יתד נאמן'. "מבקשים להתפלל לרפואת חיים משה בן מינה דבורה. שנדבק בקורונה. מונשם ומורדם". יכול להיות שהייתם מאילו שעצרו ואמרו פרק תהילים, ייתכן שלא שמתם לב אליה בכלל, אבל מאחורי המילים הקטנות הסתתרה דרמה אמיתית, מפחידה מאוד ועוצרת נשימה. הרב חיים משה לביא, תושב העיר בני ברק, אושפז בבית החולים במצב לא פשוט, בהידרדרות קשה מאוד. הרופאים כמעט הרימו ידיים. לא מצליחים להתמודד עם לחץ הדם והדופק ההיסטרי, הגוף דחה את מכשיר ההנשמה, וימים ארוכים לא הייתה ברירה אלא לנסות לעזור לגוף כאשר הוא מונשם ומורדם. בבית הייתה משפחה חרדה. כולם בסגר. ממתנים לתוצאות הבדיקה שלהם ולא יכולים לתקשר אפילו עם האב החולה. עם המחשבות המחרדות הם נותרו להתמודד

מבודד מכולנו בחדר עם שירותים לפי כל הכללים ואנחנו לא יוצאים החוצה, ממתנינים למוצאי שבת".

מוצאי השבת הביא איתו שיעולים קשים ותכופים, המצב, כך היה ברור גם לעין לא מקצועית, הלך והחמיר. "יצרנו מיד קשר עם מד"א והם הפנו אותנו לקופת חולים כיוון שאבא נחשב חולה לא מאומת - שלא עבר בדיקת קורונה. עד לבדיקה אבא כבר סבל מקוצר נשימה, ועדיין הפנו אותנו לרופא שאמר לפנות מיד למיון מחשד לדלקת ראות. נסעתי עם אבא למרכז לרפואה דחופה. שם אחרי צלום ראות ואבחון של התחלת דלקת ראות שלחו את אבא לבידוד בבית עם טיפול של אנטיביוטיקה".

יומיים עברו, וכמה לא מפתיע - למרות האנטיביוטיקה המצב רק הלך והחמיר. "השיעולים וההקאות שהגיעו בעקבותיהם עלו לעוצמה מאיימת. בו זמנית הגיעה התשובה החיובית לבדיקה. כן, מדובר בקורונה. הזמנו את מד"א שיעבירו אותנו לבית החולים בשעה 12 בצהריים, אבל רק בלילה הגיע האמבולנס, בשל הלחץ הכבד שהיה על הצוות באותו יום. עד שהגיע הרכב אבא כבר סבל מדופק מהיר ומקשיי נשימה קשים וכולנו היינו לחוצים מאוד. סוף סוף נלקח אבא לבית החולים כשהוא סובל מחום גבוה, קשיי נשימה, שעולים איומים והקאות תכופות".

מי משאיר אדם במצב כזה לבדו? מי שנמצא בעצמו בבידוד ואינו יכול להתקרב אפילו מרחוק לשטח בית החולים. הרב לביא, על מצבו הלא פשוט, שהה בבית החולים כשאין אף בן משפחה במחלקה או בקרבת בית החולים בכלל. כל העדכונים על ההחמרות, ורק זה מה שהיה לצוות לבשר בימים הראשונים, נעשו טלפונית ואחת ליום בלבד. חרדה מטריפה את הדעת.

"כל מה שיכולנו הוא לשמור איתו על קשר טלפוני (פלאפוני...) ולבכות איתו".

ליל שישי אבא חש טוב יותר. למחרת ביום שישי בבוקר גם דיבר עם אחותי הגדולה ובישר לה בשמחה שאין צורך לשלוח לו אוכל לזמן רב כי במוצאי שבת הוא חושב שמתכוונים כבר להעביר אותו למלונית. ערב שבת. הרב לביא מצלצל ומספר בקול חלש שהחולשה שלו הולכת ומחמירה, הוא מרגיש שהמצב מידרדר. בנקודה זו ניתקת השיחה והקשר נפסק. "כל השבת היינו בחרדה נוראית. לא ידענו את נפשנו ולא היה את מי לשאול. זה היה נורא. קשה

"אחי ואני קבלנו רשות לבקר אותו לרבע שעה אחרי שלושה שבועות ארוכים ננצח שלא ראינו אותו. אבא היה מעורפל עדיין אבל ברחמים גדולים הוא חי ונשם!"

לי להיזכר בשבת הזאת. במוצ"ש ניסינו להשיג אותו בפלאפון זמן רב והוא לא ענה רק לאחר כמה שעות הוא ענה לנו בקול חלש מאוד וסיפר שהכניסו אותו לטיפול נמרץ בגלל הנשימה שהולכת ונחלשת ו... ניתק. החרדה שלנו טיפסה לגבהים. הבנו שאבא במצב קשה. לא ידענו עד כמה".

"רק מאוחר יותר יכולנו לשמוע מבית החולים מה ארע באותה שבת. מצבו הנשימתי הדרדר, לכן העבירו אותו לטיפול נמרץ וחברו אותו למכשיר הנשמה שנקרא סיפאפ. הם חיכו לראות אם הוא יתמודד עם המכשיר אבל זה לא קרה. אבא לא הסתדר עם המכשיר ונאבק על כל נשימה ונשימה. חייו תלויים מנגד כפשוטו. עברו עלינו ימים בלא אכילה, ולילות ארוכים ללא שינה, בהם כל מה שיכולנו ולעשות היה לבכות ולהתפלל".

הימים שהגיעו היו לא פשוטים. הרופאים התקרבו להרמת ידיים וביקשו מבני המשפחה להרים גם הם את ידיהם, בתפילה. כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה... "אבא היה מונשם ומורדם במשך עשרה ימים. היו ימים בהם אמרו לנו הרופאים שהם מרגישים שאינם מצליחים להשתלט על לחץ הדם הגבוה על הדופק המשתולל, ורק דבר אחד אמרו שיש עוד לעשות: להתפלל! ואת זה עשינו במלוא הכוח, מתחננים ומבקשים".

בתוך הבהלה היה גם חוסר הוודאות. "רק

פעם ביום קבלנו עדכון מבית החולים". זה היה קשה. אי אפשר לדבר עם האב, אי אפשר להתקרב אליו ואי אפשר היה לדעת את מצבו. "עד שאחות אחת צדיקה מטיפול נמרץ מסרה לנו את הנייד האישי שלה כדי שנוכל לפנות אליה בכל עת".

"במשך הזמן הזה היינו בבידוד מלא כשאנחנו מחכות בקוצר רוח לתשובה של בדיקת הקורונה שלנו. בחסדי ד' הגיעה התשובה שלילית שלנו בערב בדיקת חמץ".

בן שישים לניסים

"בזמן שאבא נאבק על חייו מלאו לו באותו שבוע 60 שנה. אנחנו במשפחה התכווננו לארגן לו חגיגה משפחתית גדולה ולכבוד הצטיידנו בכיבוד עשיר. את הכיבוד המושקע החלטנו לחלק עכשיו בין הצוות של טיפול נמרץ שהשקיע כל כך הרבה כוחות להצלתו, וכן למאבטחים. מידי יום הגענו עם מאכלים ומשקאות מיוחדים. כך יכולנו לתגמל במעט את הצוות שעשה מלאכתו נאמנה והיה שליח מצווה. עשרה ימים של הנשמה תוך כדי הרדמה כשרק מאוחר יותר נודע לנו שמצבו של אבא נחשב קריטי. עדיין לא יכלו לדעת בוודאות אם אבא יוכל להתאושש וללא סיבוכי לוואי כתוצאה מההנשמה הממושכת. הגענו לליל הסדר ומעט לפני הדלקת נרות עדכן אותנו האח המטפל שיש חשש שיצטרכו לחברו שוב למכונת הנשמה ואז הציעו - אמר לנו: לכם יש מה לעשות: תתפללו! ואת המלצתו אימצנו בחום ומכל הלב. התפללנו לישועה ולנס בלילה של ניסים.

מאז התחלנו לראות ניסים. שכן שלנו שמתנדב במד"א נקרא בצהרי יום הפסח לבית החולים והביא לנו את הבשורה הטובה שאבא מתחיל להתאושש מעט. במוצאי החג כבר דווח לנו מבית החולים שמצבו הנשימתי משתפר. אך עדיין הוא היה מעורפל הכרה. והנסיים נמשכו, בדיקת הקורונה החדשה הגיעה שלילית ויכולנו לחגוג את החג האישי שלנו בתוך חג הפסח הכללי כשאבא יצא מטיפול נמרץ ועבר לפנימית.

אחי ואני קבלנו רשות לבקר אותו לרבע שעה אחרי שלושה שבועות ארוכים כנצח שלא ראינו אותו. אבא היה מעורפל עדיין אבל ברחמים גדולים הוא חי ונשם! עוד מספר ימים של התאוששות, מעקב וטיפול ואבא בקש מאוד ולבסוף גם קבל רשות לצאת הביתה. חלש אבל נושם בכוחות עצמו.

'תגידו מיד מזמור לתודה!'

הרגע המרגש ביותר: "כשהאחות בלה היקרה מטיפול נמרץ התקשרה לבשר שמעבירים את אבא מטיפול נמרץ לפנימית. והוסיפה: תגידו מיד 'נשמת כל חי' ו'מזמור לתודה'. הרגע שהגיעה תשובה שלילית לקורונה. והרגע הנפלא שאבא חזר הביתה".

הרגע המשעשע ביותר: "הבאנו למאבטח כדי להעביר לאבא כוס שייק פירות שהכנו במיוחד עבורו, לפני ההרדמה וההנשמה. אך המאבטח טעה ונתן אותה בטעות לזה ששכב במיטה הסמוכה... החולה ההוא היה אז במצב קשה יותר מאבא וסיפר לנו שהמסקה חיזק אותו מאוד".

הרגע המפחיד ביותר: "הדקות באותו מוצאי שבת בהן ניסנו להתקשר לאבא שוב ושוב ולא קבלנו תשובה. חששנו לגרוע מכל".

הרגע המייאש ביותר: "אחרי שכבר נתקו את אבא ממכונת ההנשמה הודיעו לנו פתאום שיתכן ויצטרכו לחברו שנית. זה היה רגע של יאוש פרצנו בכבי. ברגע הבא לקחנו ספר תהילים ואמרנו אותם בלב שבור ממש. יכולנו לראות במוחש איך זה עזר".

לזכותו עד מאה ועשרים בעזרת ד'. הרבה חיזוק קבלנו מכל האנשים האכפתיים שהתקשרו והתענינו בשלומנו במשפחה המורחבת וגם מחוצה לה, ומכל כל הקבלות שאנשים קבלו על עצמם. היו גם תגובות מחלישות. לאחיותיי הנשואות היו כאלה שטענו: "אתם סתם בלחץ" או "הכל יהיה בסדר". קלישאות שרק גרמו להן לרפיון.

ברגעים כאלו אנשים יכולים רק להבין ולהתפלל עם המשפחה. ולפעמים זה מאוד בסדר לא לומר כלום. פשוט להיות איתם". רחלי מבקשת להעביר מילים של תודה והוקרה לכל מי שהיה איתם לאורך המסלול המדאיג.

"קודם כל תודה לבורא עולם על כל אחד מהניסים שגמל אותנו. תודה לאנשים, לכל אלה שהתפללו איתנו בארץ ובעולם. הרבה הערכה לצוות בית החולים 'מעייני הישועה' ובמיוחד לצוות טיפול נמרץ המסור. תודה אישית לאחות בלה שמסרה לנו את המספר האישי שלה. לשכנים היקרים שדאגו לכל הפרטים במיוחד כשהיינו בבידוד. לרב יג. שהיה שליח טוב להעביר מידע מבית החולים אלינו, להתעניין יום יום במצבנו. דאג ותמך. לאורך כל התקופה. לש.ב. מהנהלת בית החולים 'מעייני הישועה' שליווה אישית את הטיפול באבא

אחרונים חביבים ויקרים מאוד, הנהלת 'יתד נאמן' (רחלי), היא אחת העובדות המסורות בעיתון. א.ו.), המנכ"ל הרב זליג אורלנסקי, הסמנכ"לית גברת ציפי רוטלוי והעורך הראשי הרב ישראל פרידמן וכל משפחת 'יתד נאמן' שליוו אותנו במסירות באופן יומיומי, בהגשת כל עזרה נצרכת ובתמיכה אין סופית".

אם יש סיבה שגורמת לרחלי לחזור אל הרגעים הקשים, זה בשביל לתת כוח למשפחות שמתמודדות בימים אלו עם דאגה קיומית ליקרייהם החולים.

"מה שהחזיק אותנו במצבים הקשים ביותר הייתה האמונה. ראינו בעיינינו שאין לנו מה לעשות ולהשתדל במאומה. אבא רחוק מאיתנו ורק רופא כל בשר נמצא איתו ושומר עליו, כשרופאי בשר ודם רחוקים מאיתנו מעצם המצב. מי שליוו אותנו היו התפילות והתהילים.

אבא שיחיה היה במצב חמור ביותר ויצא ממנו. אפילו חרב חדה מונחת צווארו של אדם אסור ליהודי להתייאש מהרחמים ומהתקווה".

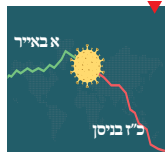

מה שהחזיק אותנו במצבים הקשים ביותר הייתה האמונה. ראינו בעיינינו שאין לנו מה לעשות ולהשתדל במאומה. אבא רחוק מאיתנו ורק רופא כל בשר נמצא איתו ושומר עליו, כשרופאי בשר ודם רחוקים מאיתנו מעצם המצב. מי שליוו אותנו היו התפילות והתהילים"

ת-60 ל-120

לא תמיד מודעים האנשים שסביב כמה כוח הם יכולים להעניק בשעת צרה. "שמענו את כל התפילות שנאמרנו לרפואתו של אבא בכל רחבי הארץ ואף מחוצה לה, והם עודדו אותנו מאוד. ביום ההולדת שלו בת דודתי ארגנה 120 מעשי חסד שיהיו

קורונה- התחזית השבועית

משערת: אביגיל פראגר, מחברת הספר 'קומה אחת מעל', אמא וסופרת

במידה ויהיו הקלות השבוע, מה יהיו ההקלות הראשונות שנראה? ובמידה ויהיו החמרות, מה יהיו החמרות הראשונות שנראה? אני חושבת שהצעד הבא שיבוא באופן הגיוני הוא פתיחת מוסדות לימוד באלתור כלשהו של הדרגה לפי גילאים או צמצום מספר הילדים בקבוצה. אבל אישית אני לא בטוחה שזו הקלה. לקחת לי רק חלק מהילדים זה לקלקל את כל המאזן של הבית, זה להפיל עלי הרבה יותר עבודה. כך כשהם יחד, רוב הזמן הם מעסיקים זה את זה בקיטנה אחת גדולה. או שכולם יחזרו ללימודים, או שאף אחד לא, אחרת אני לא מוכנה... אם יהיה החמרות? איך אפשר להחמיר יותר? אולי כמו בסין, ייצקו בטון ליד הכניסות לבתים. או בנימה מציאיתית יותר, שלא יהיו ביצים בכלל או שלא ירשו ללכת לקנות אוכל... כשדיברתי על כך עם הילדים, סיפרתי להם שבסין שמו חבילת אורז ושמן מאחורי הדלתות ועם זה התושבים היו צריכים להסתדר. מיד הרגעת אותם שאצלינו בישראל כולם יהודים, וגם אם נגיע למצב כזה בטח ישימו לנו אוכל יותר מגוון. אבל הם עדיין היו מאוד מוטרדים, מה יהיה אם לא ישימו לנו קטשופ אוסם? זו כבר תהיה בהחלט בעיה בלתי פתירה... מה יהיה הדבר הראשון שתעשי כדי להתאורר עם סיומה המוחלט של הקורונה? יש כמה; לקחת את הילדים לגינה. הקטנים שבהם לא רואים את החוץ כבר שבועות והגעליים שלהם מעלות אבק במגירה... נראה לי עוול נוראי שהשמש זורחת, האביב כל כך יפה בחוץ, והילדים כלואים בין ארבע קירות שבועת על גבי שבועות!! נס שהקירות לא התבקעו עדיין מכמויות המרץ העודף שלא קיבל פורקן. רגע, אולי לפני כן, לקנות לילדים בגדי קיץ ונעליים שלא חידשנו בפסח. הם עלו במידות. בבית מסתובבים עם פיג'מות או אילתורים שונים ונעליים לא צריך בכלל, אבל אם צריך לצאת... ואחרון שהוא גם ראשון, להירשם דחוף לחוג התעמלות. ככה זה כשנמצאים רק במטבח, מבשלים 24 שעות המון ארוחות חגיגיות, לא זזים כמעט, וחייבים להירגע לעיתים קרובות עם שוקולדים משובחים...

1

ביתי- בית תפילה

"עתידין בתי כנסיות... שבבבל שיקבעו בארץ ישראל", כשכל מרפסת הופכת לבית כנסת, זה נראה אפשרי. בית הכנסת בבית שלנו.

#

נגיף הנייעס

אומרים שתפילה במבנה בית הכנסת תהיה ההקלה האחרונה שתיתן. הרבה אחרי בתי הספר, הגנים והחנויות, אחרונים יהיו הכוללים ובתי הכנסת. האם תתעורר כאן פרובוקציית הפליית חרדים? אביגיל פראגר, מנחשת: אישית אני חושבת שנוכח לעת עתה סגירת בתי הכנסת אינה מונעת משנאה, לא צריך להרגיש נרדפים ומופלים לחינם. במקסימום אפשר לומר שחוסר הצבת ענייני הרוח במקום הראשון נובעת מאי מתן חשיבות מתאימה לנושאים שבעינינו הם קודש קודשים. אם יהיו פרובוקציות? אני מאוד מקווה שלא. זה מתקבל מאד גרוע בציבור הכללי, כאילו אנו מפיצים את המחלה ומסכנים חיי אדם, בניגוד להוראות הרבנים והממשלה. חוץ ממה שמדובר בפיקוח נפש, זה גם חילול ד'.

לוקחים את הקורונה בטוב

הרבנית חסיה זיכרמן, אשת חבר להגר"י זיכרמן, רב אחוזת ברכפלד, נדרשת לשאלה איך אפשר לשמור על בית חזק ובלי כעסים, בתקופה לחוצה כזאת?

מדובר בשאלה כבדת משקל. אין תשובה אחת או נוסחת פלא שניתן לעשות ברגע, מדובר בעניין של עבודה תמידית. ובכל זאת כמה נקודות למחשבה:

* כדי ליצור אווירה שמחה בבית כדאי ללמוד בכל יום פרק או עניין בספר מוסר. גם חברותא בין בני הזוג וגם עם הילדים, כל אחד לפי גילו ולפי מידת הבנתו. מרן ראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין שליט"א אמר שלימוד המוסר משרה שלווה ושמחה, ואנחנו באופן אישי, שעושים כן, יכולים להעיד עד כמה הדברים נכונים.

* יחד עם הילדים להתבונן בחדש ד' בתוך הקושי. אנחנו אומנם לא יוצאים מהבית ואין לימודים וחברים, אבל ב"ה זוכים להיות ביחד, בריאים ושלמים אז אין מקום לעצבות רק לשמחת הודיה. הבן שלי, אוסף את משפחתו בכל ערב ויחד אומרים בהתרגשות את "נשמתי כל חי" ואין ספק שלאחר מכן הם פונים לשנת הלילה מלאי ביטחון ושמחה.

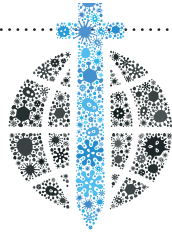
לאן נעלמו מודעות המאורסים?

???
ספני בית

???
ישיבת יושבי ביתך

מאורסים
אור למצב קורונה

קווים ראשונים למפת השינויים הצפויים בחיי
המשפחות החרדיות אחרי עידן הקורונה
פוק 101010

אף אחד לא יודע להתחייב מתי ואיך היא תעלם מחיינו, אבל כבר עכשיו ברור שכשהקורונה תעלם, נחזור לעולם שונה משהכרנו. בשבועות הקרובים נבדוק את השטח וננסה לצפות את התהליכים מראש בעזרת יודעי דבר. ונפתח בבשורות הטובות: שמחות. כמה מוכנים הורים לבנות להתחייב בצל חוסר ודאות הקורונה? איך נפגשים בעוצר? ומה קובעים לגבי החתונה כשהעתיד מעורפל כל כך? משתדכים, משודכים ושדכנים משרטטים את התמונה המסתמנת בשוק השידוכים והחתונות

// רינה זילבר

הוא מיקרוסקופי. זערורי. אנחנו לא רואים אותו בעיניים בכלל, אבל הוא שינה לכולנו את החיים. אין מי שלא ברור לו שהקורונה תהיה נקודת ציון עבור כל יושבי תבל. מסין ועד ארצות הברית, מאוסטרליה ועד קנדה, כולם מעורבים בסיפור הלא פשוט הזה. אין מאורעות רבים שאפשר להצביע עליהם בוודאות ולהגיד: הנה, זו תהיה נקודת מפנה בהיסטוריה. הקורונה היא אחת מאלו. כבר כעת אנחנו אומרים לעצמנו "מי היה מאמין שלפני הקורונה: הצטופפנו שלוש מאות איש באוטובוס עירוני של מאה איש/ לחצנו ידיים בחתונות למאה חוגגות/ דרכנו בטעות על עשרים נשים שונות במדרכות הצפופות של גאולה..."

אז כן. בימים אלו בורא עולם בחר בנו לחוות אירועים בסדר גודל עולמי. כולנו למדנו בשיעורי היסטוריה על גורמים-מהלכים-תוצאות. הפעם זה שונה. אפילו קטני האמונה נאלצים להודות שיד אלוקים מהפכת את העולם כאילו היה כדור טניס קטן במגרש זניח אי-שם. גורמים? אצבע אלוקים. מהלכים? אצבע אלוקים. תוצאות? אצבע אלוקים.

בסדרת הכתבות הבאות ננסה ללמוד על מה שקורה באמצעות שיחות עומק עם כל הנוגעים בדבר. לא. איננו מנסים לנבא את העתיד. אנחנו בעיקר מעוניינים ללמוד על הלכי הרוח של האנשים שעושים עכשיו צעדים ראשונים ומהוססים בתוך ההיסטוריה הזו.

היום התכנסנו כדי לשמוע על השלכות משבר הקורונה על עולם השידוכים. שוחחנו עם שדכנים מנוסים ושמענו מהם על ההתפתחויות והמגמות בתחום. אתנו הרב משה כהן, שרה ברוורמן ונחמה

אני יכולה לומר מעשרות שידוכים שעסקתי בהם לאחרונה, שלא על העניין הכספי נופלים או קמים כעת שידוכים. האם תהיה השפעה על גובה ההתחייבויות לטווח הארוך? קשה לדעת. גם קודם לכן אנשים חיתנו בניסים ממש, ולא מכספים שהיו להם, כך שמאוד קשה לדעת אם יהיה שינוי בגובה ההתחייבויות או לא."

נחמה ברג: "הגישה שלי היא להיות פחות מעורבת בכסף. כשמגיעים לדון בעניין הכספי אני נותנת להורים לדבר באופן ישיר ולעשות את זה בינם לבין עצמם. לאחרונה כן היה לי מקרה שאמא אמרה לי שהסכום כרגע יהיה שונה מהסכום שעליו התחייבה לפני חודש. כרגע העסק שלהם צולע ויש לזה השפעה על הסכום שהם מוכנים לתת. אז כן, אני בהחלט חושבת שיש אנשים שמבינים שהם לא יכולים לתת היום כמו שנתנו פעם, ותהיה לזה השפעה על הסכומים, אם כי קשה עדיין לדעת כמה רחבה תהיה התופעה."

בגינה מאחורי הבית. בין המגלשה לנדנדות

הכותרת שזה עתה קראתם איננה מתארת שיחת אימהות בין כפית גרבר לסנדוויץ'. מי זוכר שפעם היינו יוצאים לגינה אחרי צהרים? היא מתארת מיקום פסטורלי לפגישה ראשונה. לא מעט זוגות קיבלו רעיונות, איך אומרים, קצת הזויים לפגישות הזויות עוד יותר: תרצו להיפגש בגן השבלול השומם או בדירה להשקעה מזונחת ומעלה אבק של איזה אמריקאי שהתכוון להגיע לפה לפסח אבל נשאר בניו-יורק בצוק העיתים? האם עדיין מתקיימות פגישות בעידן הסגרים? הרב משה כהן: "היו הורים שהצעת להם שני רעיונות והם העדיפו את השידוך מאותה עיר בגלל העניין הטכני. הסגרים בהחלט יוצרים בעיות כרגע. היה זוג שניסיתי להפגיש בשבוע שעבר ובעקבות הסגר נדחתה הפגישה בשבוע. אצל זוג אחר ירד שידוך בגלל שהבחורה אמרה שהיא צריכה מקום יותר משוחרר לטייל והיא לא מסוגלת להתקדם בצורה כזו. באופן כללי, צורת הפגישות בדירות לא פוגעת בבחורים משיבות שהסגנון המקובל שם הוא ממילא באופן של פגישות בבתים. על בחורי ישיבות משיבות שמקובל שם לקבוע פגישות במלונות ובפארקים זה בהחלט מכביד. באופן כללי, בשבועות של הסגר בהחלט התארכו פחות זוגות, אבל אי"ה ככל שיהיו הקלות מסתבר שנראה יותר ויותר מודעות מאורסים בעיתונים."

שרה ברוורמן: "המציאות כרגע היא, שבחורים רבים לא רוצים להיפגש. אמא אחת אמרה לי: 'הבן שלי רוצה להיפגש רק במקומות פתוחים, אבל אין יישוב הדעת לצאת לפגישות בצורה כזו. הוא מרגיש שבכל יציאה למכולת יש ניידת

ברג בשיחה על פגישות בגינות, שידוכים עם בני אותה עיר ועיקר העיקרים- מה קרה להתחייבויות הכספיות ואיך יקנו דירה בעידן שאחרי הקורונה?

ובנוס מיוחד- שבי בראונשטיין, יועצת משכנתאות, בטיפים חשובים לגבי התחייבויות על דירה בזמני חוסר ודאות כלכליים.

אנו מתחייבים בזאת...

אין שידוך שנסגר לפני שדיבורים על עשרות ומאות אלפים יתעופפו בחלל שבין שני זוגות הורים מתוחים. כך זה היה תמיד. האם משבר הקורונה גורם לשוני בגובה ההתחייבויות הכספיות של ההורים עבור שידוכי ילדיהם?

הרב משה כהן: "קשה כרגע לאמוד את המצב. כולם עוד מבולבלים ומוקדם מדי להגיע למסקנות. כן נתקלתי כבר באמא שאמרה שיהיה לה קשה לומר סכום שאליו הם מתחייבים כי היא לא יודעת איפה הם עומדים מבחינת המצב הכלכלי. עוד מוקדם גם לדעת מה יהיו מחירי הדירות בעידן שאחרי הקורונה. למרות זאת, נכון לעכשיו לא שינו שום דבר, וגובה ההתחייבויות הכספיות נשאר על אותו רף כמו שהיה קודם לכן."

שרה ברוורמן: "כדיוק אתמול דיברתי עם אמא, אישה מאוד ישרה, שאמרה שעד עכשיו הם אמרו שנותנים סכום מסוים, אבל כעת היא לא יכולה להתחייב כי היא עצמאית ולא הייתה לה פרנסה בחודשים אדר-ניסן, ואי אפשר לדעת מה יהיה הלאה. הפרנסה של כך-כך הרבה משפחות עומדת עכשיו בסימן שאלה גדול. אלה שיצאו לחל"ת, שהוא עצמו מושג עראי, אלה שהיה להם נכס בתהליכי בנייה ועכשיו הוא מתעכב. יש חוסר וודאות גדול שבוודאי משפיע על רמת ההתחייבויות. יחד עם זאת

שרה ברוורמן: "מבחינתי שינוי לא ענק אבל מבורך שיהיה אפשר לקבוע תאריך לחתונה! כלה אחת שהעירו אותה בבוקר בתקופה המתוחה של סוף אדר והודיעו לה שהיום היא מתחתנת אמרה לי שהברכה הכי גדולה שהיא בירכה בה את אחותה הייתה שהיא תדע בדיוק מתי היא מתחתנת..."

הרב משה כהן: "קשה כרגע לאמוד את המצב. כולם עוד מבולבלים ומוקדם מדי להגיע למסקנות. כן נתקלתי כבר באמא שאמרה שיהיה לה קשה לומר סכום שאליו הם מתחייבים כי היא לא יודעת איפה הם עומדים מבחינת המצב הכלכלי"

שבדוקת לאיפה אתה הולך ומאין אתה מגיע'. בחורה מבוגרת שמחכה לשידוך מסוים מפוירים אומרת עכשיו שכרגע אין לה פניות נפשית להיפגש. הדודה שלה עם קורונה והסבתא לבד והם מטפלים בה והיא לא יכולה להיפגש מתוך כזה חוסר שקט'. ואף אחד עוד לא נותן את דעתו למניות היורדות של בחורות שאין להן עבודה עכשיו ואין להן אפילו מה לעשות בבית, בחורות בתחילת דרכן צריכות סיעתא דשמיא מאוד גדולה כדי להיות משובצות כרגע בעבודה שנקראת חיונית. רווקות יכולות לצאת מהדעת בתקופה כזו, והמציאות הזו עלולה גם כן להקשות עליהן בשידוכים. סיפרה לי אמא לבחורה ביי"ד שכבר בשבט סגרה חוזה עם חברת הייטק והייתה מאושרת מזה שיש לה קלף חזק בשידוכים שעכשיו הכל מאחוריה. היה חוזה? אז היה. הצעירות הן הראשונות להיפגע מהמצב שנוצר".

נחמה ברג: "החיים לא נעצרו. אנשים נהיים יצירתיים ומוצאים את הדרך להתגבר על המכשולים. יש דירות של נדיבי עם, הצליחו אפילו למצוא מקומות פתוחים בקרבת הבית. אני גם לא חושבת שהמצב הנוכחי גורם לשידוכים להיות יותר מקומיים. אין סיבה שיוותרו על שידוך טוב בגלל שהוא גר בבני ברק והיא גרה בירושלים".

היום יש IS מאורסים בעיתון!

טוב, עד עכשיו היה די יבש, אבל כולנו מחכים ליום שבו ישמעו בעשרות ובמאות ערי יהודה כמו גם בחוצות ירושלים קולות ששון ושמחה. חתנים וכלות טריים ירנינו את לב כולנו בשמחה על היש והטוב וחסדי ד' יתברך שמלווים אותנו כל יום וכל שעה, כל רגע ורגע.

האם לאחר שמשבר הקורונה יהיה מאחורינו בסיעתא דשמיא נראה יותר שידוכים שנסגרים? יותר בחורים שיוצאים לשוק?

הרב משה כהן: "לפחות שלושה בחורים שהצעתיה להם שידוכים אמרו שכרגע הם לא מתחילים על אף שבימים כתיקונם היו ניגשים. יחד עם זאת אני לא חושב שלאחר הקורונה נראה יותר שידוכים שנסגרים כי זה לא משמעותי. תמיד יש בחורים שנכנסים ויש תקופות בכל ישיבה, כך שלא יהיה היצע יותר גדול. יש תקופות ידועות מראש. כך, למשל, באור ישראל ו'תפרח' וצאים לשידוכים בחודש אב, בישיבות אחרות זה אחרי זמן אלול. בסופו של יום כולם שומעים. לא אומרים 'תתקשר עוד שנה'. אצל אחרים אני רואה דווקא פניות גדולה יותר להיכנס לתחום דווקא עכשיו. כולם נמצאים בבית, יש יותר זמן לברר. השוק לא מת לגמרי, אבל ברור שדברים מתנהלים עכשיו בקצב איטי יותר".

נחמה ברג: "יכול להיות שאנשים יעשו חושבים על העלות הכוללת של כל פגישה ופגישה בעידן טרום הקורונה"

שרה ברוורמן: "כרגע דברים נעצרו, ואני לא ממש מאמינה למי שאומר אחרת. המודעה היחידה של מאורסים ב'תד' שאחרי החג מספרת את הסיפור הזה מעצמה. אז נכון שמבחינת בירורים הכי קל עכשיו כי אפשר לתפוס את כולם. אף אחד לא יכול להתחמק כי הוא בפגישה או בעבודה או באמצע שיעור. אבל חוסר הוודאות הזה והערפל גורם לאנשים לחכות ולראות מה מתפתח. דיברתי עם שדכנית ושתינו ברגנו מה קורה ומה נסגר, ואצל שתינו שום דבר. היא הצליחה להיות יצירתית ולמצוא גינות בכל מיני חורים לפגישות מוזרות, אבל שום שידוך לא יצא לה מזה. אחרי שהמשבר יהיה מאחורינו נראה שידוכים צצים כמו פטריות אחרי הגשם. הקיפאון הזה יגרום לזה שבחורים שעוד קודם לכן היו במצב פתיחה חזק יותר, עכשיו יהיו לגמרי על הסוס. כרגע לא בוער להם שום דבר. ממילא אחר כך הם יהיו מבוקשים אפילו יותר, אז למה להתאמץ למצוא דירות נטושות בודדות פה ושם כי כל שאר הדירות תפוסות עם משפחות שיושבות בבית מנער ועד זקן, אם אחר כך יהיו להם תנאי פתיחה טובים משמעותית?"

נחמה ברג: "אני שומעת אנשים שאומרים שכרגע אין להם כוח להתחיל עם שידוך נוסף. בחור שהפגשתי לפני שבועיים אמר שכעת הוא בהפסקה. אין חשק להתחיל שידוך ממקום שלא ידוע איפה תהיה פגישה שלישית ואיפה רביעית. מהבחינה הזו לחסידים כנראה קל יותר. אני כן חושבת שלקראת חודש אייר יהיה היצע גדול יותר של בחורים, כל אלה שיתחילו אחרי פסח ויסקימו להיכנס לעניינים יחד עם ההקלות. חייבים להמשיך, העולם לא נעצר. בהחלט יכול להיות שנראה אז יותר מאורסים מאשר בחודש הקודם".

העם דורש שינוי

אין ספק שהתרחשויות משמעותיות כפי אין ספק שהתרחשויות משמעותיות כפי שאנחנו רואים כיום גורמות לשינויים ולתפיסות אחרות משהיו נהוגות פעם.

איזה שינוי משמעותי ייצר משבר הקורונה

בעולם השידוכים?

הרב משה כהן: "שוב, קשה לנבא. אם המצב הכלכלי ישתנה, וכפי שנראה היום שלא מעט אנשים יפסידו כסף, אולי נראה ירידה ברף. כבר כיום המצב הוא בלתי נתפס וזה הולך ונעשה קשה יותר. אנשים נותנים סכומים הזויים עבור בת אחת, וכשמכפילים את המצב במושפחה של עשרה ילדים נוצר מצב בלתי אפשרי ממש. אנשים כורעים תחת הנטל, ולא ברור איך אפשר יהיה להמשיך את המצב הזה בנתוני פתיחה נמוכים יותר".

שרה ברוורמן: "אני חוששת שיהיה גרוע יותר. הבחורים שהיו מבוקשים קודם יהיו מבוקשים עוד יותר אחר כך, והבחורות שאיבדו עבודה או שכבר חתמו על חוזים וכעת הכל בטל ומבוטל יהיו בתנאי פתיחה קשים יותר. כולנו צריכים רחמי שמיים, אבל אף אחד כרגע לא באמת יכול לדעת איך באמת זה יסתיים".

נחמה ברג: "כולנו מייחלים שהשינוי המשמעותי ביותר יהיה ברף האירועים, החל מאירוסין ביתיים וכלה בחתונות מצומצמות יותר. אם גם נוכל להוריד את רף ההתחייבויות יהיה זה שינוי מבורך שכולם ישמחו אתו".

ומה בקשר לשינויים אחרים, אולי לא בסדר גודל של התחייבויות לדירה, אבל בכל אופן שינויים שייתפסו אחרי ההרגלים החדשים שאימצנו לעצמנו בתקופה הזו?

הרב משה כהן: "אם תהיה חזרה מלאה לשגרה, הרי שאנשים יחזרו לשגרה כמו זו של פעם. יכול להיות שיוציאו פחות כספים על אירוסין וחתונות. אחד שגיסתו מאורסת ולחמיו לא נשאר שקל מיותר אמר לי שהם מקווים שהחתונה עוד תתקיים לפני מועד פקיעת התקנות וכך יוכלו לחסוך הרבה כסף. שמעתי גם משפחות שמתפללות לסגור שידוך דווקא עכשיו כדי לחסוך בהוצאות הנישואין. כולי תקווה שהשינוי הזה לא יהיה זמני והוא יתפוס לאורך שנים".

שרה ברוורמן: "מבחינתי שינוי לא ענק אבל מבורך שיהיה אפשר לקבוע תאריך לחתונה! כלה אחת שהעירו אותה בבוקר בתקופה המתוחה של סוף אדר והודיעו לה שהיום היא מתחתנת אמרה לי שהברכה הכי גדולה שהיא בירכה בה את אחותה הייתה שהיא תדע בדיוק מתי היא מתחתנת..."

נחמה ברג: "יכול להיות שאנשים יעשו חושבים על העלות הכוללת של כל פגישה ופגישה בעידן טרום הקורונה. יכול להיות בהחלט שיבינו שאפשר לוותר על מוניות במאות שקלים ולא חייבים לשלם חמישים שקל על כוס מים... העלות של הפגישות עצמן, עוד לפני אירוסין, יכולה להגיע לאלפי שקלים!"

"על כל אחד שמתחייב על סכום גבוה בימים אלו לשאול את רבותיו האם זה נקרא בגדר הביטחון וההשתדלות".

על מה צריכים לתת את הדעת הורים שמתחייבים על כספים לשידוכי ילדיהם בימים בלתי ברורים אלו?

שבי בראונשטיין, יועצת משכנתאות

"בימים טרופים אלו, אנחנו לא יודעים מה ילד יום ובוודאי לא מה יקרה בעוד תקופה. מה שחשוב כעת להורים שנמצאים לקראת נישואי הילדים ומתחייבים לסכומים לקראת דירה הוא לדעת ולשים לב, שאם עד עכשיו יכולתם לקחת טווח זמן של כמה חודשים בודדים בהתנהלות מול הבנקים, כעת מדובר על פרק זמן ארוך הרבה יותר. זאת מכיוון שהמערכת מתנהלת באופן איטי ותחת מגבלות רבות. בנוסף, חלקכם נמצאים כעת בחל"ת, והבנקים עדיין לא הוציאו הנחיות ברורות בעניין חישוב חל"ת כהכנסה לעניין 'המשכנתא'. בנוסף, אם אתם רוצים לפנות בימים אלו לבנק לממש את ההתחייבות למשכנתא או הלוואה, יש לקחת בחשבון מספר נקודות: כאמור, הבנקים עובדים במתכונת מצומצמת, מתוך אלף סניפים רק חמישה עשר אחוזים פעילים נכון לכתיבת שורות אלו, וגם הסניפים שפתוחים פעילים במתכונת שונה ואחרת. רוב הפגישות הפיזיות מבוטלות וכל פרט דורש סבלנות ולקחת נשימה עמוקה. הבנקים עברו ברובם למתכונת דיגיטלית ולהתכתבויות, לכן עליכם למצוא את האיש קשר הנכון בבנק או להתייעץ עם איש מקצוע שמבין ויכול לעזור לכם מניסיונו ומקשריו. כמעט תמיד יש בכוחו לקדם עניינים, ובימים אלו אפילו יותר. אם אין בכוונתכם לקנות דירה דווקא עכשיו, אלא רק להתחייב לדירה או לכספים בהמשך הדרך, ודאו שיש מסמך רשמי ביניכם. כדאי ומומלץ להתייעץ עם רב שמבין וכן עורך דין, זאת מכיוון שהתקופה הזאת מביאה בכנפיה תהיות רבות, שאלות הלכתיות וסייגים שונים".

"לגבי צפי הכלכלה לאחר הקורונה: נתחיל עם זה שכבר כעת ישנם דיבורים על כך שתוכנית מחיר למשתכן תסתיים, וגם עתידם של פרויקטים שכבר יצאו לדרך מעורפל. כמו שאנחנו רואים, ראה"מ ושר האוצר המיועד (ישראל כץ) דברו על כך שמה שהיה לא יהיה עוד. הכלכלה עוברת שינויים וטלטלות שמשפיעות על כל אזרח ואזרח.

כפי שזה נראה כעת, אין דרך להבטיח שלא תהיה התפרצות מחודשת, כמו שאף אחד עדיין לא יודע לומר האם אדם שנמצא חיובי לנגיף ולאחר מכן הבריא הוא באמת מחוסן מפניו, ואם כן, האם זהו חיסון עונתי, והאם עלולים להיות שינויים במוטציה של הנגיף. כולנו מצויים באי וודאות לקראת מה אנחנו הולכים. מה שאנחנו כן יודעים הוא שעצמאים רבים מובטלים והשכירים נמצאים במקרה הטוב בחל"ת...

למעשה, כשאנו מתחייבים על סכום גבוה - אנו מייצרים בזאת אמירה שאנו כביכול יודעים את העתיד טוב יותר מכל אדם אחר. אנו יודעים שמקום העבודה שלנו אוטומו חוזר לשגרה, שהבנקים יסכימו לתת משכנתא במצב שבו המשק נמצא באי וודאות, שבשוק הדיור המצב רק הולך ומשתפר וכן הלאה.

על כל אחד שמתחייב על סכום גבוה לשאול את רבותיו האם זה נכלל כרגע בגדרי הביטחון בד'. אמנם נכון לכתיבת שורות אלה, ענף הנדל"ן עדיין מוגדר כענף חיוני ומשכך הפעילות בו עדיין ערה, אבל המצב הזה, שטרם הכרנו כמותו, מעלה עוד לא מעט שאלות ותהיות".

"אתן דוגמא קטנה לשאלה אחת: רכשתי דירת ארבעה חדרים מקבלן, וכתוצאה ממשבר הקורונה יהיה עיכוב משמעותי מצד הקבלן במסירת הדירה. האם לפי חוק המכר מגיע לי פיצוי?"

החוק קובע כי רוכש דירה זכאי לפיצוי בגין איחור במסירה בשיעורים הקבועים בחוק. עם זאת, בסעיף 5א' לחוק המכר (דירות) נקבע כי הצדדים להסכם, כלומר הקבלן והקונה, יכולים להסכים כי הקבלן לא יחויב בתשלום הפיצוי במקרה שבו האיחור נגרם כתוצאה מנסיבות שאינן בשליטתו ושהסיכון להתרחשותן ולתוצאותיהן אינו מוטל עליו. במילים אחרות, שאלת הזכאות לפיצוי תלויה באופן ניסוח ההסכם".

אז איך למעשה יראה שוק הדיור ושוק המשכנתאות לאחר סיום משבר הקורונה?

"כאמור, אני לא נביאה. ומי שאומר שידע מה יקרה - אנחנו יודעים למי נתנה נבואה בימינו...

אבל העולם כן צופה מספר תרחישים, ואנשי הכלכלה והנדל"ן מכינים כמה תחזיות אפשריות לתקופה של ה'אחרי'. נכון לעכשיו הבנקים משתוללים עם ריביות במה שהם מעלים כמצג של כאילו 'הטבות'. זאת למרות מספר התוויות והנחיות של בנק ישראל שנועדו לעזור לקהל בישראל.

בימים אלו מפחדים רבים לקנות דירות ולהתחייב לתשלומים ארוכי טווח כי מקומות העבודה שלהם עומדים בסימן שאלה. בעקבות זאת אנחנו רואים ירידה מסוימת במחירי הדירות. כולנו תפילה שהמחירים ירדו. אולי זה מה שיגרום לפיצוץ בועת הנדל"ן בישראל. יחד עם זאת חובה לזכור שהכל עניין של ביקוש והיצע, והיות שעדיין חסרות דירות רבות בשוק, מבחינה מספרית אנחנו רחוקים מאוד מפתרון משבר הדיור.

לכן אין ספק שהתקופה הזו תשפיע עלינו מכל כיוון ותשאיר חותם בדפי ההיסטוריה.

כולנו מתפללים ומחכים ליום שאחרי - ועם כמה שפחות נזקים בנפש ובמון".

מבחן בהיסטוריה שימושית

התנהלות הציבור בשידוכים בין השנים תש"מ לתש"פ בימי טרום משבר הקורונה.

השלימי:

- א. מה היה מחיר כוס מים במלון 'המלך דוד'?
- ב. ומה היה מחירו במלון 'ולדורף אסטוריה'?
- (למשודכות מתקדמות: מחיר כוס קולה וכוס מיץ תפוזים במלונות הנ"ל)
- ג. רב-קו. איך היה נראה, מה אופן פעולתו ולמה שימש?
- ד. מני את מספר המוזמנים שהגיעו בממוצע ל'ארמונות וולף' בלילה והשווי למספר המוזמנים ב'ארמונות חן'. כמה זמן שהה בממוצע כל אחד מהאורחים?
- ה. מה הייתה משמעותו המילולית של הביטוי: 'לרקוד על כל החתונות'? איך הצליחו נשות ישראל המסולאות לצאת לחתונה כשהן עטויות בחלוק אקונומיקה שראה ימים טובים יותר ומדוע נהגו כך?
- ו. אילו מנות הוצעו בבר חתונה ומדוע היה צורך במנות נוספות על המנות הרגילות לסועדים?
- ז. שמונה עשרה חברות הכי טובות של אחות הכלה בכיתה ג' – לשם מה הגיעו לחתונה ומה עשו בה?
- ח. איך התבצעה לחיצת יד של אם החתן? ואיך של הכלה? מה היו האמירות הנלוות ללחיצה? ולאילו מהלחיצות התלוותה גם נשיקה?
- ט. מני את מאתיים המשתתפים הראשונים שהיו בחתונה האחרונה שבה השתתפת. ערכי עץ שבראשו החתן והכלה וכתבי על כל אחד מהם את רמת הקשר שלו אל החתן והכלה.

אנשים חכמים לומדים מההיסטוריה של אחרים - (טיפ מאת אשת מקצוע)

אביגיל זכאי
מומחית להדמיות מבני ציבור

יודעת להתקדם מהבית?

יש לך יתרון משמעותי, תשתמשי בו!

קורס ברמה בינלאומית ללימוד מהבית

יצירת הדמיות אדריכליות

3dsmax+vray

ועכשיו הקורס המבוקש ב-

מתאים לאדריכליות / מעצבות פנים גרפיקאיות

ולכל מי שאוהבת עיצוב

לפרטים והרשמה:

תתקשרי - 054-8495695

שלחי מייל ל: A0548495695@gmail.com

כשהחום עולה לראש

יקים, מרוקאים, ליטאים - בלי למחזר את הסטראוטיפים רובנו חושבים שההבדלים הם ברמות החום האנושיות הצפויות. ואולי מה שעושה את ההבדל הוא... רק טמפרטורה שנמדדת בארצות המוצא בקיץ? מדדנו חום ובדקנו

// מירה דביר

אין אחד אשר חי על פני כדור הארץ אשר לא נתקל בבדיחות עדתיות מכל גווני הקשת, על כל גווני המגזרים. אף עדה אינה נמלטת מהסרקזם ומההתניות ההומוריסטיות הנקשרות בשמה. התניות שלא תמיד נחמד לשמוע בלשון המעטה. אנחנו כאן כדי לנסות ולעשות סדר. האם יוצאי מרוקו באמת חמים יותר לטוב ולמוטב ואילו היקים קפדנים חסרי תקנה? האם האשכנזים, יוצאי ארצות אירופה קרים ואילו יוצאי עדות המזרח מתקשטים במזג חם? ומה מתרחש עם ההתניות התבניות הללו בגזרת השידוכים? האם עלינו להימנע משידוך מסוים עקב מוצא המשפחה המוצעת אשר ישנם שמועות לגבי התכונות המאפיינות אנשים מעדה זו? לכל זאת ועוד, ננסה לתת כאן תשובות.

קר... קר... מתחמם... קר. קפוא. קרח!.....

ביקשנו להבין אחת ולתמיד האם יש קשר בין המוצא העדתי, ארץ המוצא של האנשים, לבין האישיות והמזג המאפיינים אותם. היכן עובר הקו המקביל שקושר את

"האם לאישיות האנשים ומזגם יש קשר למצב מטרואולוגי? כנראה שכן, אבל לא רק. העניין קשור גם לחינוך סביבתי, למסורת ועוד. הקשר למזג האוויר בולט ביוצאי רוסיה, שם הקור הרוסי משפיע כנראה על קור הרוח והקשיחות"

דם נחול, לא מה שחשבתם

חורף, קר, גשם בחוץ, אפרורי וחשוך. עכשיו צריך לצאת מהפוך החם, להפקיר את הגוף לאוויר הקר. לצאת החוצה ואולי להירטב, אולי לשקוע בכופץ. יש אנשים שאוהבים את התמונה הזו, ויש אנשים שרק מחכים שיבוא הקיץ והשמש תחזור לחמם אותם.

זה רגיל ונורמאלי, ובכל זאת, קלינאים וחוקרים שמים לב לתופעות מעניינות-בחורף מספר האנשים הפונים לטיפול בתיאור של סימפטומים דיכאוניים גבוה באופן ניכר ממספר הפניות בחודשי הקיץ. כמו כן, בארצות קרות, כמו שוודיה, שיעור הסובלים מדיכאון גבוה באופן ניכר משיעורי ארצות חמות יותר, כמו ישראל. בניסיון לבדוק האם יש קשר בין שני הדברים, התגלה שלא רק הסטטיסטיקה מדברת, אלא גם החוויות הסובייקטיביות של אנשים הסובלים מאפיוזודות דיכאוניות. אצל אנשים רבים הדיכאון מחרף בחודשי החורף, ואילו בקיץ הם מסוגלים לחזור לתפקוד רגיל.

"לקרינת השמש יש השפעה רבה על מזג האוויר החם או הקר של האנשים", אומרת שולמית. "חוץ מהוויטמין D חביב הקהל והאופנתי שיוורד בעקבות חוסר בקרינת השמש, גם רמת המלטונין עולה ומורידה בעקבותיה את רמת הסרוטונין בדם, שאחראי למצב הרוח. מה שגורם למה שמכונה: דכאון חורף. שימו לב לעלים שנושרים בסתיו, בעיקר בשקיעות המרהיבות בניו-אינגלנד. הגורם לקשת הצבעים האדמונית והמרהיבה. זה לא הקור כמו זמן החשיפה לשמש שהתקצר עם בוא הסתיו".

מרוקאי, אשכנזי ותימני עלו על מטוס

ישנן הרבה בדיחות מגדריות. המרוקאים עצבניים, היקים קפדנים... האמנם? "קודם כל- מי התיר להתלוצץ על חשבונם של אחרים", שואלת שולמית. "ומה עם הוצאת שם רע על ציבור בעם-ישראל?"

שם. כך קולומבוס שגילה את אמריקה על האינדיאנים וחוקי הג'ונגל שלהם... באקלים קר נראה אנשים הלבושים בצורה שתיראה לנו מוזרה, כאשר מבחינתם זה הנורמלי ואנו החריגים. "ייתכן שבעקבות הפיזור בדור הפלגה, כאשר נפוצו בני האדם למקומות ולשונות שונים, הלך כל אחד ופיתח לו שפה, מנטליות ומנהגים שונים. סביר להניח שלאקלים המשתנה ולסוג הצמחים והחי במקומות שונים בעולם יש השפעה על בני האדם והרגליהם. לאורך הגלות עם ישראל התייחד בשוני ובייחודיות שלו, לשבטיו, לחוד וביחד. די אם נציין את המחלוקת הקדושה בין 'המחבר' להרמ"א. הגמרא מדברת פעמים רבות על מי שעבר מעיר אחת לרעותה איך עליו לנהוג בערבי חגים, בתשעה באב, באמירת ההלל, בשביעית ובמה לא? ועדיין לא הזכרנו את נוסחאות התפילות השונות שכולן קדושות ואהובות לפני מלכו של עולם".

אצלנו בליטא נהגו....

שרה צוויבל טוענת שכל האמור לעיל נכון, אך הוא רק חלק מהתמונה הכוללת. למזג האוויר יש השפעה מכרעת לטענתה, אך לא רק לו.

"האם לאישיות האנשים ומזגם יש קשר למצב מטרואולוגי? כנראה שכן, אבל לא רק. העניין קשור גם לחינוך סביבתי, למסורת ועוד. הקשר למזג האוויר בולט ביוצאי רוסיה, שם הקור הרוסי משפיע כנראה על קור הרוח והקשיחות.

כאן בארץ כולנו בתיבת נוח יותר משבעים שנה ועדיין כל אחד מתעקש להישאר בתחום המושב שלו. עדיין אני חושבת שבציבור פשרני יותר כמו חוגי המזרחי ועוד, יש יותר נטייה להיפתח ולהינשא בנישואים בין עדתיים. בציבור שמרני יותר שהמסורת והמנהגים תופסים יותר מקום, מנסים להשתדך עם אותה קהילה, מוצא, וכו' כדי שלא לשנות מהמסורת".

שתי התזות זו בזו? שלומית חזן מייסדת "ריסטרט להצלחה" מומחית לשילוב הצלחה אישית עסקית ומשפחתית טוענת שהקשר מוכח וודאי. "ניתן לראות זאת בבירור שכלל שמצפניים ומזג האוויר נעשה קר יותר, כך גם האנשים קרירים יותר. פחות מביעים רגש. נוטים יותר לאיפוק. לעומת זאת כשמתקרבים לקו המשווה ולאזורים חמים יותר, גם האופי של האנשים יותר חם. לטוב ולמוטב. הם נוטים להתפרץ בקלות, ולעומת זאת גם מחצינים ביטויי קרבה. מגלים יותר רגש. התנהגות זו קשורה גם למסורת ולהרגלים אך בהחלט גם למזג האוויר. אפילו אנחנו- בחורף יותר מכונסות, ובקיץ יותר משוחררות ופעלתניות".

שרה צוויבל - כותבת ספרי עליליה על רקע קהילה, מעניקה את זווית ראייתה המקצועית וניסיונה ארוך השנים בחקירת ובדיקת הנושא. "בוודאי שיש קשר בין המוצא העדתי לתכונות האופי היסודיות של אנשים. בואי נדבר על הצד החיובי. אצל היקים למשל, היסודיות והעקביות מאפיינים אותם מאד, לטוב ולמוטב (להבדיל אלף הבדלות בין יהודים לשאינם- עיין ערך תוכנית הפתרון הסופי....) תכונות אלו באות לידי ביטוי בכך שאנשי חינוך רבים ודגולים היו ממוצא יקי. הם יודעים לחנך. ועוד איך יודעים.

או, אם נבחן את המזג החם של המרוקאים, שוב לטוב ולמוטב. הם אנשים חמים אך גם מתחממים בקלות".

"ישנם השפעות והקשרים רבים בין הדברים", אומר השדכן הרב פנחס גולדשטיין העוסק בייעוץ שידוכים. גמ"ח תיווך שדכנים לקהל היעד לפי התמחות ופילוח. "דוגמאות להליכים אילו אנו מוצאים במעשה אודות הלל הזקן, שנשאל בערב שבת על ידי איש חצוף שאלות 'דחופות': מפני מה עיניהן של תרמודיין תרוטות, מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות, וענה לו נשיא ישראל שהסיבה לכך היא מפני רחמי השי"ת על הגרים במקומות אילו, ועל מנת שיוכלו לחיות שם למרות התנאים הקיימים

פעם היו בדיחות על סקוטים והיום...? צריך להישמר מהונאת דברים, שלא לצער יהודי! גם לא בצחוק. ולשאלה: אכן יש אמת בכך - אבל: - לשני הכיוונים.

אני אישית שילוב של: אנגליה, הונגריה ויקית מיוצאי גרמניה. שילוב בלתי אפשרי- שהיווה גורם משפיע למה שסייע בעדי להגשמת והקמת: 'ריסטרט להצלחה'. שגם היא סוג של שילוב תחומים. יחד עם בעלי החצי יקה חצי בלארוס - והרי לכן נוסחה מגוונת להפליא. את האופטימיות והאלגנטיות לקחתי מהאנגלים. את השובבות היצירתיות והפולפיות-מההונגרים. ואת הסדר והארגון? אה, לא נעים לומר. את זה השארתי ליקים- ולא לקחתי מהם כלום. לכן נאלצתי להילחם בזה שנים ולמצוא דרכים מקוריות להתמודדות בתחום."

"בדיחות היו ועדיין המפלט שנותר בכל המצבים, כולל הומור מקאברי", מסביר הרב גולדשטיין. "לרוב הן חוברו על ידי יריבים קנאיים שחיפשו כמה הם טובים יותר מזולתם (באין מידות טובות אמתיות, נותר ללכת רק על השלילה). האם האקסיומות הללו נכונות? לא בטוח. אמנם אין עשן בלי אש, לגנטיקה ולסביבה יש משקל חזק, ויש עדות שמתגאות בעצמם בכישורים או ביכולות שונות על פני האחרים, אבל המציאות מוכיחה שהפתעות קיימות כל העת. לכולנו יש את 'החבר החוצניק' ההוא, שממש לא חוצניק'. לא מזמן שוחחתי עם בחור שסיפר לי כי משפחתו חוצניקית, צברנו כמה שעות שיחה, ועדיין אני מתקשה לראות היכן החוצניקיות שלו. יעצתי לו שלא לחפש חוצניקית בדווקא, היות ומרבית הבנות הישראליות תתאמנה לו בקלות רבה. גם הפוליטיקאים מנסים לגרוף קולות כאשר הם מכלילים (מצביעי הליכוד הם מנשקי מזוזות ויש להם מנת משכל בגובה הדשא, או: השמאל שכח מה זה להיות יהודים) את התוצאות אנו רואים בקלפי.

זכרו: הכללה אינה מראה על פתיחות, כי אם צמצום אופקים. גם אתה לא רוצה שיכלילו אותך, למה לעשות כך לשני?

ובחרת בחיים

לאחר קריאת הנתונים העולים מהחלק הראשון של הכתבה, עולה מאליה השאלה והיכן המקום לעבודת המידות? היכן הבחירה בטוב? הרי אחד מיסודות היהדות הוא כוח הבחירה בטוב, הבחירה בחיים שקיבלנו מאת בורא עולם. הכוח לשנות, הכוח להילחם ביצר הרע. היכן יש ביטוי לזה

בתזה המדוקדקת שהצגת בפנינו, אני שואלת את שולמית.

"אסור לנו לשכוח שני דברים. יש בחירה לכל אחד לעצב את המידות שלו, ולהשתמש לחיובי בתכונות האופי שאיתן נולד או יירש. וכן מי שנוטה להתחמם בקלות- יכול לנצל זאת גם לגילויי חיבה משפחתיים, או לפעילות נמרצת וכריזמטית.

מי שהאיפוק והרצינות מנת חלקו, יוכל לנתב תכונות אלו לעזור לאנשים חמים לשלוט בעצמם. או לנהל מקומות ומצבים שדורשים איפוק וקור רוח."

"לגבי עבודת המידות-אין ספק שזו עבודת החיים של כל אדם בלי קשר למוצא או לעדה" טוענת שרה צוויבל. "כשכתבתי את ספרי כל פעם על קהילה אחרת או עדה שונה, יצאתי מנקודת המוצא שכל בני האדם דומים בבסיסם, יש להם תכונות אופי יסודיות משותפות. כדי לאפיין כל קהילה בנפרד עשיתי עבודת מחקר שהדגישה לי את ההדגשים של כל עדה או קהילה. אבל לולא היינו דומים בבסיס אישיותנו, לא הייתי מצליחה להיכנס לנעליהם של אנשים הרחוקים כל כך מרחק מקום, הווי וזמן ממני. אני חושבת שזה מה שמנחה אותי כסופרת וכבן אדם, לתת את הכבוד לכל אחד במקום שלו, תוך הבנה שהוא שונה ממני באי אלו תכונות, אבל עדין מספיק דומה לי באין סוף תכונות אחרות."

"מה זה מידות?" שואלת שולמית. "מידה זו כמות. אני לא יכולה להיות יותר גבוהה, וגם אינני יכולה להיות פתאום מוכשרת בעיצוב פאות. לא ניחנתי בכישורים הללו. אבל המידות איתן נולדתי- בהחלט ניתנות, לא לשינויי - כי אם לעיצוב, עידון ושדרוג. באנו לעולם, כך גילו לנו חכמינו, על מנת להיות שותפים בתהליך בניית אישיותנו! קיבלנו מידות כ'עיר פרא' ועלינו להפכם

ל'נעשה אדם'. כלומר- לקחת את התכונות שקיבלנו, ולהביא אותן למימוש במידה ובמשורה הנכונה."

"כפי שצינתי", ממשיכה שולמית ומבהירה את ההקשר בין עבודת המידות הנדרשת מכל אדם, לבין מזג האוויר בו הוא נולד, גדל וחי. "במדינות כמו איטליה וספרד, אנשים מתפרצים יותר, אך גם כותבים ומדברים יותר בשחרור. במדינות בהן השלג שוכן- ישנם רבים שיותר סגורים. מרובעים. צייתניים - גם במובן השלילי.

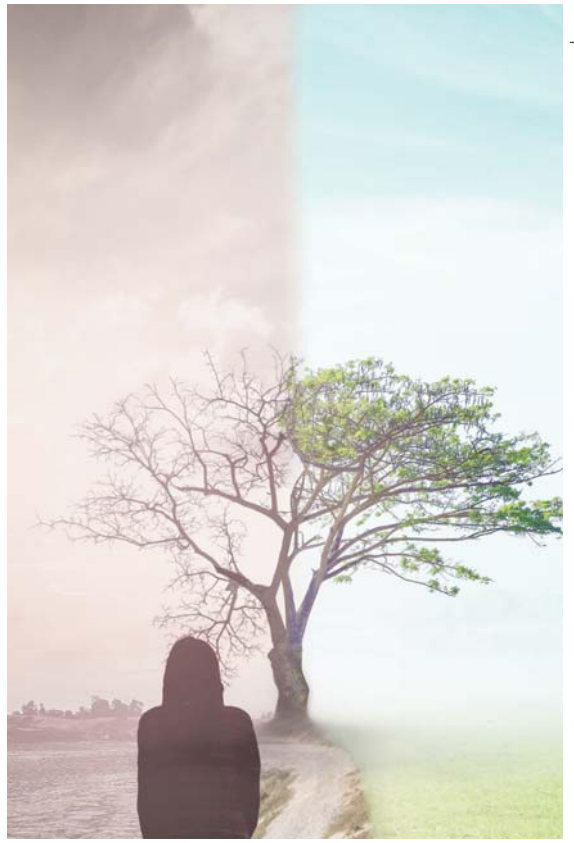
חז"ל מלמדים אותנו שלפני המבול מזג האוויר היה נוח ונעים. כל הזמן אביבי. זאת בעקבות מנח כדור הארץ. מצב נוחות זה גרם לכך שבני האדם היו עסוקים בלחפש ריגושים והנאות, במקום להתמודד עם אתגרים, ולכן הם חטאו. רע- מלשון רעוע. לא יציב. כשרע לאדם זה מניע אותו ליצירה ולעשייה. כך גם מזג האוויר הינו מתנה שקיבל העולם מהבורא על מנת שלא נשקע בכורסת הנוחות של חיינו."

"מי שלא עובד על מידותיו - ולא משנה היכן הוא מתגורר - אומלל ומאמלל את משפחתו", אומר הרב גולדשטיין. "ידוע המעשה בווג שבא למרן ה'חפץ חיים' ושאל אותו איך לחנך את ילדם למידות ולויתורים, ענה להם מרן ה'חפץ חיים': 'את זה הייתם צריכים לעשות לפני יותר מעשרים שנה...' אסיים בסיפור המובא על ידי מפרש המשנה בעל ה'תפארת ישראל' (בסוף מסכת קידושין יכין, אות ע"ז), אודות מלך שחי בזמן משה רבינו ע"ה, שביקש לצייר את דיוקנו של משה רבינו, הגיע צייר וציירו. נבהל המלך: 'לא יכול להיות שככה הוא נראה, אני מבין בחכמת הפרצוף ונראה כי האיש הזה בעל מידות מגונות'. לימים נפגש המלך עם משה רבינו ואכן, ראה כי כך היה נראה משה רבינו. ענה לו משה רבינו: 'נולדתי ככה,

"באנו לעולם, כך גילו לנו חכמינו, על מנת להיות שותפים בתהליך בניית אישיותנו! קיבלנו מידות כ'עיר פרא' ועלינו להפכם ל'נעשה אדם'. כלומר- לקחת את התכונות שקיבלנו, ולהביא אותן למימוש במידה ובמשורה הנכונה"

והטיולים נותרים 'מלמעלה' בלבד".

ענבי הגפן בענבי הגפן

וכעת לסוגיה המעסיקה אולי יותר מכל את קוראי המגזין, שידוכים. ביקשנו מהרב גולדשטיין שיעשה לנו סדר ויסביר האם בחורות שלא רוצות לקחת בחור מעדה מסוימת עקב תכונות הנקשרות בשם העדה, צודקות?

"אמרו חז"ל: 'כשם שפרצופיהן אינם שווים כך דעותיהם אינן שוות'. ניתן לומר שאין בכלל חוג, עדה או עם שהוא זהה. אין טיפה אחת דומה לחברתה ואין אדם אחד דומה לרעהו. גם בתאומים זהים יש הבדלים. על חוג מכריי נמנים תאומים זהים ממש, שעד היום אני יכול להתבלבל לעיתים ביניהם. די מהר עלייתי על האופי השונה שלהם, למרות העובדה שיש ביניהם הרבה מן המשותף, אף על פי כן יש שוני גדול ביניהם. מכיר אני אב ובן הדומים להפליא זה לזה, אך במבט שטחי פחות רואים את ההבדלים.

הציעו למשפחה מסוימת שידוך. לעדה אליה הבחור משתייך מיוחסת מידת העקשנות. האם מותר ורצוי שהיא תחשוש ותמשוך ידה מן העניין, או שמא זו הגזמה מיותרת ולא נחוצה? "הייתי שואל אחרת: אולי הבחורה הזו עקשנית? אפשר להבין את מי שרוצה בתחילת שידוכיו שידוך מהעדה או מהחסידות שלו. גם ככה בניית בית דורשת הסתגלות של האחד לשני, לשם מה להערים קשיים נוספים? אוכל לספר מתוך ניסיוני כי הבית האישי שלי, בנוי משני מגזרים. רעייתי ואני באנו מאותו המקום, למדנו במוסדות חינוך מקבילים, אך מוצא המשפחות שונה מאוד האחד מהשני, המנטליות שונה, כמו דרכי הגישה, שלא לדבר על המנהגים...

ולמרות זאת, באיזה שהוא שלב מוצאים את הנוסחה והמתכון לשווה ולמאחד. לא תמיד זה קל, לפעמים זה כרוך בווייתורים ובביטול ה'אני', אבל מזה נולד ה'אנחנו' היפה והמיוחד שלנו".

"כשאני שומעת תוויות שניתנות על עדות, האוזניים שלי שורפות!" מתקוממת שולמית. "אסור לנו לדבר סרה על ציבור שלם- כי לכל יחיד בציבור יש בחירה! על כך מבוססת תורתנו, כי אם חלילה לא הייתה בחירה אז מהיכן השכר והעונש? אבל גם אם נמצא תימני עקשן (אני לא תימנייה- אבל אני סופר עקשנית) האם זה רע? אולי בגלל שהוא או אבות אבותיו היו עקשנים הם הצליחו לשרוד את מסעות השמד של מוחמד וחייליו? אולי בזכות עקשנותו נשאר פיאותיו? ואולי דווקא כשיינשא הוא יתעקש ל... הצליח בנישואיו?"

אבל עבדתי על מידותיי ועל עצמי'. והרי אנו יודעים כי על משה רבינו נאמר 'עניו מכל אדם'. הווי אומר - עם עבודה עצמית ניתן להגיע לפסגות".

נאן נולדתי. נאן נולדו לי ילדיי

השאלה הנשאלת היא, לאחר קריאת הדברים המרתקים והחכמים, שאלת הרלוונטיות. שבעים שנה אנו גדלים בכור היתוך משותף, צומחים באותה הקרקע, נושמים את אותו מזג אוויר. כמה התזה הזו נכונה ורלוונטית לימינו אנו?

"בגמרא מובא שרבי עקיבא ישב תחת עץ תאנה עם תלמידיו ולימדם תורה", מוסיפה שולמית ומסבירה. "מעבר לסיפור שמוכיח לנו שכבר בזמנם תאנים היו נגועים מאד בחרקים, לומדים מכאן חז"ל שחכמינו ז"ל הקפידו ללמוד בארץ ישראל במזג אוויר נעים ככל האפשר. מדוע? מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ מקמניץ זצוק"ל הגדיר את הקיטורים על החום בארץ כהוצאת דיבה על הארץ, וכחטא המרגלים. במסגרת הסדנאות שלי יצא לי להגיע למקומות רבים בעולם. לאחר קור מקפיא בשנחאי או לחות מעיקה בתאילנד נוכחתי לחוש, שמזג האוויר בארץ ישראל הוא פשוט מושלם! לא מדי חם, ולא מדי קפוא, לא גשום יתר על המידה ולרוב אף לא שחון. בהרצאות שאני ובעלי מוסרים ברחבי הארץ, בעיקר כשהנושא הוא כלכלה או חינוך, אנחנו שומעים לא פעם אנשים מתלוננים. התלונות לרוב לא ריאליות. הן נובעות מתחושה של: 'מגיע לי'. כשמחפשים כל הזמן לקחת את מה ש'מגיע לי', נמצאים במצב של נטילה ולא של נתינה. מי שמחפש להתלונן בקביעות על מזג האוויר בארץ ישראל, שוכח להודות לכורא יתברך על הארץ הנפלאה שהעניק לנו. הוא חי במצב של 'נטילה' כרונית, ולא של נתינה - כנתינת הכורא".

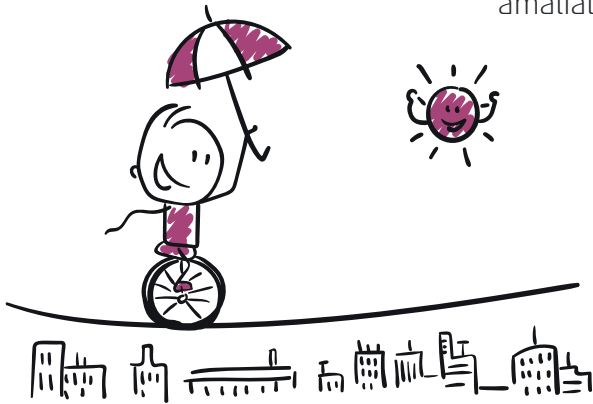
"אכן. בארץ ישראל מתגוררים יהודים מכל קצוות הקשת המטאורולוגית וזה כל היופי! אך אל לנו לתלות הכל במזג האוויר. אנחנו מושפעים גם מההרגלים של הורינו וסביבתנו. אבל לא פחות מכך- חלק גדול מאד מאופיינו, מתעצב בעקבות בחירתנו".

בדור המתהדר בפתיחות ובכך שהעולם כולו ככפר גלובלי קטן, טיסות יוצאות עמוסות בתיירים לכל המקומות, כאשר המטרה היא להכיר עוד תרבויות, פלא שהדברים נותרים 'על הנייר' בלבד, אומר הרב גולדשטיין. "היה מתאים יותר שיפרחו וירכו נישואין בין בני מוצא שונים, אך זה מובן למדי, הדור שטחי היום. ההכרות

"כשאני שומעת תוויות שניתנות על עדות, האוזניים שלי שורפות!" מתקוממת שולמית. "אסור לנו לדבר סרה על ציבור שלם- כי לכל יחיד בציבור יש בחירה!"

"אמרו חז"ל: 'כשם שפרצופיהן אינם שווים כך דעותיהם אינן שוות'. ניתן לומר שאין בכלל חוג, עדה או עם שהוא זהה. אין טיפה אחת דומה לחברתה ואין אדם אחד דומה לרעהו. גם בתאומים זהים יש הבדלים"

קרני אור קורוניים

וכוסות, והתגנבתי עטופה בגזוליי לפארק נידח בקצה בני ברק. רק כדי לשבת קצת על הספסל עטויי מסכות ולהריח קצת את פרחי החרצית הצהבהבים והקידה השעירה, ולא רק את האלכוג'ל. הפארק היה זרוע באנשים מאחינו התועים שתעו להם בין שבילי הפארק, כשזרועם עטופה במכשירי ריצה. כשלפתע ניגשה אלי אפורת שיער אחת. לא יכולתי לדעת מיהי מאחורי המסיכה. האיבר היחיד הגלוי היה המצח, והוא הזכיר את זה של איזבל, אבל מה שבטוח היא הסירה את הכפפות, הרעימה לעומתנו בזעקות אימה. "אני רק בתוך מאה מטר של הבית שלי. ואתם החרדים - איזו הפקרות. מפיצים את המגיפה גם אלינו" - כך הצטווחה לאחר שנצפתה מפזת בכל הפארק המרוחק מכל בית. אחר כך היא הודיעה שבזה הרגע היא מזמינה משטרה והתחילה לחייג.

בדרך הביתה הייתה לי ההזדמנות להרביץ בילדים נאום של 'אם היהודי לא עושה קידוש - הגוי עושה הבדלה'. לא משנה כמה תארי M.A יהיו ברזומה של אנשים משלנו. לא משנה כמה זליגה של התכנים שלהם תנסה לחדור למחוזותינו, לא משנה כמה ירקדו אנשים מאנשינו את ריקוד ה'מה יפית' לפנייהם. לא מנסה כמה נתמסך ונתכפף לנו לפי הוראות משרד הבריאות. התקשורת מוצפת בשנאת דת, וד' מזכיר לנו שלעד ולנצח לא נוכל לדור בכפיפה עימם.

נראה לכן שאצליח מתישהו שוב לפרום את העפעפיים שלי בשעה שש ועשרים בבוקר? נראה לכן שאצליח שוב אי פעם להיכנס לעליונית המורתית, להתניע על 'טורבו', לתקתק סנדוויצ'ים, לנטוש ספל קפה אהוב על השיש, לרפרף חיבוק על האפרוחים, למחות דמעה עקשנית של 'לא רוצה ללכת לחיידר', ולהתעופף לי להסעה? האם אזכור איך מרחיבים לתלמידה את הלב במקום להרחיב לי את הגומי בחצאית?

האדע שוב לפתוח שיעור באופן שפותח את דלתות הרגש, או שמא אתמחה רק בפתיחה שקטה של דלתות המקרר?! (והאם נזדקק להרחבת משקופי הבית בעידן הפוסט קורונה?)

ואולי - אני קצת חוששת לחשוב על זה - אתאהב לי ב'אני החדש' הזה, ב'סלואו מושן', שאולי הוא בעצם ה'אני המקורי' שלי?! כי ה'אני המקורי' שלי הוא מה שסבתאל'ה שלי, עליה השלום, עשתה כל בוקר. גם אני - כמוה, קמה אל האדניות עתירות הגרניום הסגלגל שלי, תולשת עליים שהצהיבו במהלך הלילה, משקה אותם במצח חרוש תלמי ריכוז.

סבתא נהגה גם לקחת סל פלסטיק כחול אל הקצב, ואני רק פונה להטיח חזה עוף קפוא על השיש, ולתלות עוד מכונה לפני שתתחיל פה אנדרלמוסית הבוקר.

סבתא גללה תריס חורק בבית החד קומתי שלה בכפר צפוני, והתיישבה עם קערת אורז כדי לנשום את אויר הבוקר. כל התנועה שלה הייתה פנימה, כל העיזוז והצחוק המתגלגל נשפכו בין מסדרונות הבית, היא לא בזבזה כמעט משאבים על ה'חוץ', והיא חיה בניתוק מכבלי הקריירה והמוסכמות.

לא שווה לאמץ קצת את האג'נדה? בטוח שיש צורך בגירסא המהודקת, המתזזת והדחוסה שלי בין מבואות העולם!?

מישהו חכם אמר פעם: אנחנו לא מה שקורה לנו. אנחנו מה שאנחנו עושים עם מה שקורה לנו. וזה בדיוק מה שאני מנסה לעשות. לא אכחיש שיחד עם הקפאת המשכנתא - הקפאתי עוד כמה דברים.

הקפאתי יחסים עם חברות אהובות, הקפאתי סדרי שינה וקימה, הקפאתי את השאיפה לבית בו כל דבר מנסה להיות דבור על אופניו, הקפאתי אופני כושר, הקפאתי את הסופר-וומן ואני מקדישה אנרגיות לא מעטות בסופר השכונתי. וגם כל מיני דברים שהיו בשליטת עשר האצבעות שלי עברו לתפקוד במרפק, וזה גם נראה בהתאם.

אבל בסך הכול יש גם הרבה קרני אור בקורונה הזאת. הנה למשל, מה שקרה לנו בשביעי של פסח: בשעה חמש אחר הצהריים הרגשתי שהילדים מאבדים את זה. הייתה אוזלת יד ואוזלת מרפק באויר. חג שלם בתוך סגר וסורג תפסו להם ת'גרון, וחיפשתי מוצא אחרון לצאת מהארון. ראיתי שלא רק מפלס הכינרת עולה לו הרחק מעינינו, אלא גם שק הדמעות מאיים על פתיחת סכר דגניה. אז ארזתי לי עוגת פסח לבנה בשקית מכולת, סכין, שתיה, תפוחים

3 קרני אור קורונות נוספות:

לא מעט משפחות וזוגות כאן בסביבה עומדים תחת החלון של סבתא ומנהלים איתה שיחה טרנס קומתית. לא באים לסבתא כדי להתענג על הקניידאלעך שלה, או כדי להתפרקד על הכורסאות בשיחה רב משפחתית. רק עומדים תחת ההר מוטי צואר כדי לתת ולא רק לקבל.

איבדת מקור פרנסה כי יש לך מכירת גרביים ביתית? שכנתך שמוכרת מסכות עושה כעת לביתה קופה נאה. כשהאחד נופל - האחר שם בשבילו. בורא נפשות רבות וחסרונן, כדי שנזדקק זה לזה.

אנו שומעות על קרבן נוסף ומיד כורות אוזן לשמוע שהייתה שם מחלת רקע ורצוי כמה. מחלת רקע קשה - היא הפחד ובת דודתה הבעייתית: החרדה. זו ההזדמנות ללמוד איך בונים חוסן נפשי מאבני האמונה.

פחות שווה הרבה יותר

'פנאי קורונה'? נצלו אותו כדי לערוך סדר חוזר בבית. גייסנו לעזרתם את היפאנית מרי קונדו עם שיטת ה'קונמרי' שכבר הצליחה להפריד מיליון (!) חפצים מבעליהם תחת העיקרון של מינימום חפצים – מקסימום רווחה. לגזור ולא לשמור

// יהודית גולן

אני זוכרת את ההלם שתקף אותי, לפני שלוש שנים וחמש שנה, כאשר נכנסתי לבית של עולים חדשים מארצות הברית, שניסו להכניס למאה ועשרים מטרים רבועים את מה שמילא בית כפול בגודלו באמריקה - ארץ האפשרויות...

כמעט לא היה מקום לאנשים והבית דמה לחנות צעצועים יותר מאשר לבית שאמור לשרת את היושבים בו. היה לי ברור שהם חייבים להיפטר, ובמהירות האפשרית, מ-70% מהחפצים הענקיים, ומאוד אחוזים רבים של "צ'צ'קעס" שמילאו כל פינה. אם הם הבינו את זה לבד - אין לי מושג... השפע של הדור הזה גורם לנו, איך לא, לשלוף ארנק ולרכוש לעצמנו או לבית עוד ועוד פריטים. חלקם נדרשים אולם רובם בהחלט מיותרים לנו. הפסח הקרב והולך הוא זרז מצויין לחשב מסלול מחדש למאות הפריטים הגודשים את בתינו.

”לכאורה אפשר היה להניח שמקום המגורים שלנו יהיה חשוב בדיוק כמו המזון והבגדים שלנו, אך למרות זאת, ברוב החברות ברוב החברות, השלטת סדר, פעולה שמאפשרת לנו לגור בביתנו, לא נחשבת לעניין שראוי לתשומת לב, בגלל תפיסה מוטעית שיכולת זו נרכשת על ידי ניסיון...”

השיטות והבתיים

נראה שעם הגידול בחפצים שמתכנסים אל ביתנו הגיעו גם שיטות שונות של סדר, שאמורות לסייע לנו להשתלט על כל ההמון הזה. יש גם מקצוע חדש, תוצאת לוואי של דור השפע - שנקרא ”מסדרי בתים”. הם מגיעים אל הבית, ממיינים את החפצים לאנשים שמתקשים להיפרד מערמות האוספים ועושים זאת במקומם. הם מתייקים, מאחסנים, ומלמדים אסטרוטגיות כיצד לשמר את הסדר. ובצד אלו פורחות החברות המציעות פתרונות אחסון שונים, החל משקיות ניילון שמאפשרות הוצאת אוויר ואחסון בוואקום (שתופס הרבה פחות מקום) וכלה בארונות ייעודיים, קופסאות, סדרניות, תיקיות ומה לא?

ערב פסח הוא הזמן בו אנו מכניסים את העצות בצד הקופסאות והסדרניות בדלת הראשית, מנסים להשליט סדר עולמי בבית התוסס ומקווים שמשוהו ממנו יישמר גם כמה חודשים אחרי. למרי קונדו, יפנית שאף הוציאה ספר בנושא, יש גישה שונה לגמרי...

יש ילדים נאלה...

מרי הייתה ילדה בת חמש, שגדלה במשפחה בת שלושה ילדים - כשהיא ה”סנדוויץ”. אחד העיסוקים המרתקים שלה היה... לסדר את הבית. היא ניסתה להתאים גדלים של קופסאות, לשנות מיקומים, לארגן לאורך, לרוחב לגובה, ולמצוא את הנוסחה הנכונה של הסדר.

היא מספרת שילדה בבית הספר, כאשר המורה חילקה תפקידים לילדים, הייתה היא היחידה שהצביעה כשהמורה שאלה ”מי מוכן להיות אחראי על הסדר בארון הכיתה...” התפקיד המשעמם היה בעבורה אתגר מרתק, שהיא ביצעה במסירות מדי יום.

אחר כך, כשהייתה בת עשרה, פגשה לראשונה ספר העוסק בסדר בבית: ”אומנות ההשלכה” מאת נגיסה טצומי. היא בלעה אותו מכריכה לכריכה ויצאה ליישם את הדברים בבית הוריה. ”בשלב מסוים בחיי נהייתי מתקן מהלך לפינוי אשפה”, כתבה לימים, ”התחלתי להתמקד בדרך שבה אוכל להיפטר מדברים, ומאמצי

המדוהימה שאת הסדר לא לומדים בשום בית ספר.

”נסו להיזכר בילדותכם”, היא כותבת, ”אני בטוחה שההורים של רובכם נופו בכם שאינכם מסדרים את החדר, אך כמה מההורים באמת לימדו את ילדיהם איך לסדר, במודע וכחלק מהחינוך? מחקר שבדק את הנושא גילה שרק פחות מחצי אחוז מהנשאלים אכן זכו לשיעורי סדר כאלו...”

ולא רק בבית, אלא גם בבית הספר, טוענת מארי שהנושא מוזנח. בשיעורי הכלכלה ביפן ובעצם בכל המדינות, מלמדים כיצד להכין מאכלים בסיסים או לתפור תכים ישרים, אבל שום שיעור אינו מוקדש כדי ללמוד איך עורכים סדר!

”אוכל, בגדים ומחסה הם הצרכים האנושיים הבסיסיים ביותר”, תוהה מארי, ”לכאורה אפשר היה להניח שמקום המגורים שלנו יהיה חשוב בדיוק כמו המזון והבגדים שלנו, אך למרות זאת, ברוב החברות, השלטת סדר, פעולה שמאפשרת לנו לגור בביתנו, לא נחשבת לעניין שראוי לתשומת לב, בגלל תפיסה מוטעית שיכולת זו נרכשת על ידי ניסיון... כך, גם לא ניתנת לתלמידים כל הכשרה בתחום הזה”.

המחשבה על כך שהרגלי סדר נקנים במרוצת השנים לאחר שמתאמנים בהם, לדעתה של מארי היא מוטעית. עובדה, היא אומרת, רוב התלמידות שלי הן נשים בגיל +50 שכבר עשו סדרים רבים במהלך חייהן. הן לא מסדרות טוב יותר בגלל הוותק שהן צברו, והם חוזרות שוב ושוב על טעויות וגישות לא נכונות. הבתים שלהן גדושים בחפצים מיותרים וככל שהן מגייסות לעזרתן שיטות אחסון בלתי יעילות כך הולך המאבק ומתגבר.

הנקודה האמיתית

אסון הצונאמי שהתרחש ביפן לפני 9 שנים גרם ליפנים רבים לאבד את כל אשר להם. לפתע ניסו אנשים להגדיר לעצמם מה היה חשוב להם במיוחד, ומה לא ממש מפריע להם שאבד. בפועל, החשיבה הזו התבררה כתואמת להפליא את שיטת ”קונמארי” - שיטת מארי קונדו לסדר, משום שאנשים הבינו לפתע שהם

המחקר שלי גברו. כל הזמן חיפשתי מקומות חדשים כדי להתאמן בהם, ואין זה משנה אם מדובר בחדרים ששייכים לאחי ולאחותי או בחללי אחסון משותפים בבית הספר”.

מינימליזם

את השיטה המינימליסטית הדואגת לסלק כל חפץ לא חיוני לא המציאו היפנים. היה זה דיוגנס, פילוסוף יווני, שחי לפני 2400 שנה, שמאס בעומס החפצים הסובבים והחליט לחיות בתוך... חבית. חייו ודעותיו של דיוגנס היו כקריאת תיגר על תרבות השפע והנהנתנות שרווחו באותה עת. סופר על דיוגנס, שהייתה לו קערת חרס אחת לשתיית מים... יום אחד, ראה כיצד ילדון אחד שותה מים מן הנהר בעזרת כף ידו, והחליט שגם הקערה הזו מיותרת... כמובן שאנשי דורו וגם דורות רבים אחריו לא ממש הבינו מה הוא רוצה. החפצים הסבו להם הנאה, כוח ותחושת עושר נעימה.

בשנים המאוחרות יותר היו אלו היפנים שהבינו את השחרור הנובע ממינוט חפצים, וכאשר בעולם הגדול אגרו האנשים והעמיסו על הבתים עוד ועוד - החלו היפנים להוציא את כל מה שמיותר, ותופס מקום יקר לדידם הן במרחב המחיה והן כנפש האדם.

”ככל שתשקיעו פחות זמן וכסף בצבירת דברים לא נחוצים”, כך אומרים ביפן, ”כן יהיה לכם יותר סדר בבית - וגם במחשבות שלכם...” סיכוב בין בתים יפניים מגלה שהיפנים לא רק נאה דורשים אלא אף מקיימים.

יש לא מעט בתים בהם מעדיפים לישון על מזרן פשוט במקום על מיטה. באמבטיה לא תמצאו שמפו וסבונים. הכל מוחזק בארון קטן. בארונות יש רק בגדים הנלבשים בקביעות, ויש כאלו שאוכלים על מחצלת על הרצפה כך שבבית אין שולחן וכסאות... מרחב המחיה גדול ואינו משופע ועמוס בפריטים כמו שנראה בבתי אמריקאים למשל, והעיקר, היפנים טוענים שכשהבית מסודר, הרי שהנפש מאורגנת ומסודרת.

איפה לומדים סדר?

בספרה תוהה מרי קונדו על העובדה

לשדך טוב ולשרוד כלכלית?

בשידוך של הבת, הרגשנו נהדר. ישבנו עם ההורים השניים וחשבנו איך לכלכל את השידוך בתבונה. בהתחלה דברנו על ארבע מאות אנחנו, מאה הצד השני. שמענו על הבחור דברים טובים. המשפחה שלו טובה. השידוך נראה מאד מתאים. שמחנו על מזלנו הטוב. אבל אז אמר המחונן: תראו, בשביל כזה בחור טוב, משלמים היום הרבה יותר... תוסיפו אתם ונוסיף גם אנחנו... לא כל כך רצינו, אך ההרגשה של "הכל למען הילדים" גברה. החלטנו על ארבע מאות וחמישים. והם גם הם הוסיפו. עכשיו נשאר לנו להשיג מעבר לזה, הלוואה גדולה להוצאות החתונה (שמונים אלף) ולצאת לדרך. המחוננים רק יצאו והתחלתי לבכות. איך נעשה את זה? הרי בקושי בקושי אנחנו גומרים את החודש, וגם זה לא תמיד? בעלי: את יודעת שזה יחסית זיל הזול בשביל כזה בחור טוב? אני: נו... ואיך באמת נמנן את הזיל הזול הזה? אם אין לנו אוצר שמחכה בבנק, ולא חסכוניות גדולים, אז מה חשבנו? אהה... לא חשבנו מדי? כי מקובל שזה מעט בשביל בחור טוב? או כי כולם מסתדרים בסופו של דבר? או כי הבטחנו אך, הצילו, לא הבטחנו לקיים? האם הבנו לפחות, על הגב של מי ייפול חוסר התכנון הזה? גאונים אתם... נחשו...

שלב ראשון, הערכות טרום שידוך. רוצים להתייעץ על זה? התקשרו להניה גולדברג פסיכותרפיסטית שלום בית ושידוכים, בנות הורים זוגות hgolberg10@gmail.com 026424049

צברו יותר מדי חפצים.

כאשר החלה מארי קונדו לבקר בבתיים ולייעץ לאנשים כיצד להפוך אותם מסודרים היא לא אמרה להם תזרקו אלא הפוך: תחליטו מה אתם רוצים להשאיר אצלכם. כאשר אתם משאירים הכל - הדברים שאתם אוהבים הולכים לאיבוד בין הערמות הרבות. כשאתם מבודדים אותם מן היתר, הם בעצם מקבלים את המקום הנכון שלהם. ולמי שחושש לאבד חפץ נחוץ היא אומרת: ברגע שאתה עמוס ומלא בדברים - כבר איבדת את חלקם או את רובם, משום שקשה לך לאתר אותם בעת הצורך, או שבכלל שכחת שהם קיימים!

מה מסב לנו שמחה?

מתווה נוסף שמאפיין את שיטתה של מארי הוא: שמרו מה שמשמח אתכם! דברים שאינם גורמים לכם שמחה וזה יכול להיות ספרים, פריטי לבוש, כלים ועוד - הניחו בערמה המיועדת להוצאה מן הבית.

המטרה היא בסופו של יום לשמור במרחב הביתי רק חפצים שיוצרים תחושה טובה, ולא משנה אם הם ישנים או חדשים, אם מדובר בהרבה חפצים או מעט, ואם אנו זקוקים להם לשימוש יום יומי או שהם סתם עומדים לנוי. את ההכרעה היא מותירה לבעלים עצמם.

"אם אתם בטוחים שמהו מעורר בכם שמחה, שמרו אותו, ולא משנה מה יאמרו אנשים. גם אם זה פריט לא מושלם או פשוט לגמרי כשאתם משתמשים בו בתשומת לב ובכבוד, אתם הופכים אותו למהו יקר מפז." אומרת מארי, "כשאתם ממיינים שוב ושוב פריטים על פי העיקרון הזה, אתם מגבירים את הרגישות שלכם לשמחה". מארי טוענת שהסדר בשיטה שלה לא רק מגביר את קצב סידור הבית, אלא אף מחדד את היכולת שלכם לקבל החלטות בכל תחומי החיים. "מי שנוהג יפה בחפציו ינהג יפה גם בעצמו".

מארי מספרת על אנשים שאמרו לה, שאחרי שהשליכו את כל מה שלא גורם להם שמחה הם נשארו עם ארונות כמעט ריקים.

"אם זה קורה גם לכם, אל תתייאשו", היא מרגיעה, "הדבר החשוב הוא ששמתם לב לכך..."

לדידה, הרבה יותר גרוע לחיות כל החיים בצד חפצים ובגדים שאנחנו לא אוהבים ולא שמחים אתם, מבלי שנהיה מודעים לדבר. (שמחה בלב, מארי קונדו)

ומה יקרה אם נתחרט?

כשמרוקנים את כל החפצים המיותרים לפי שיטת קונדו, משליכים לא פעם דברים שאולי בעתיד יהיה להם שימוש. מארי מודעת לכך מאוד, ויש לה גם משפט מרגיע: שום דבר כזה לא יהיה טראגי - היא אומרת, זה בסדר להרגיש: אוי, חבל שזרקתי את מחברת המתכונים ההיא, ובדרך כלל לא מדובר במשהו שאי אפשר לשחזר... בכל מקרה, הרווח גדול תמיד מן ההפסד!

פרדה מתוך אהבה

כדי להקל על תהליך הפרדה מחפצנו מציעה מארי להיפרד מהם מתוך הכרת תודה על השירות שעשו לנו, או על המקום שתפסו בחיינו. הכרת התודה הזו סוגרת יפה את תהליך הפרידה, ועוזרת לנו להביט קדימה.

מתחילים?

אם קראתם וביצעתם שיטות של "מדף אחד בכל יום", "זורקים פריט כנגד כל אחד שנקנה", או "זורקים פריט אחד ביום" - הרי שאצל מארי מתבצע הסדר בצורה תכליתית ומהירה עם אמירה חד משמעית, כזו שלא תמרח את הפעולה הזו עד אין קץ.

הלקוחות שלה נדהמים כשהיא מורה להם לערום את כל הבגדים שלהם בערמה אחת ולקבץ אליה כל מה שמסתובב בבית בכל מקום שהוא. אחרי שהערמה מוכנה הם מתבקשים לקחת כל פריט ביד, למשוש ולחוש אותו ולבדוק אלו תחושות הוא מעורר בהם. רק אם התחושה היא שמחה והנאה - הפריט נכנס לארון, ולא, הוא נועד להיכנס לשקית הפינוי.

אחרי שגומרים עם הבגדים עוברים לספרים ומשם לניירת. הנושא הרביעי הוא ה"קומונו" - כל הפריטים הקטנים שמסתובבים בבית ואין להם מכה משותף, ולבסוף - מזכרות אישיות כמו תמונות.

"כשאנחנו באמת מתעמקים בסיבות שבגללן אנחנו לא מצליחים להשתחרר מפריט כלשהו", היא מסבירה ללקוחותיה, "יש לכך רק שתי סיבות: האחת התקשרות לעבר והשנייה: פחד מפני העתיד".

את העבר היא מציעה להשאיר בעבר. הוא הרי חלף ואיננו ומדוע לשאת אותו הלאה? גם העתיד הוא עלום כל כך, ומאגרים של מאות חפצים בשביל שימוש מסופק אי פעם אינם מצדיקים את המקום והמרחב שהם תופסים.

אם אתם שואלים את עצמכם כמה חפצים הצליחה מארי קונדו להפריד מבעליהם, מסתבר שהמספר הוא בסביבות המיליון! בית ממוצע מוציא 20-30 שקיות אשפה מלאות, וכמוכן שיש בתים שמצליחים להוציא גם הרבה יותר. "היו לי לקוחות שהוציאו 200 שקים ביום אחד!" מציינת מארי.

ונעת לכללים...

אם אתם מרגישים שהבנתם את השיטה ואתם מסוגלים גם ליישם אותה כדאי שתקראו את הכללים הבאים כדי לעשות זאת נכון:

1. בצעו הכל בפעם אחת ומיד. אל תפרשו את מלאכת ההיפטרות מחפצים לאורך זמן!
2. קודם זורקים, אחר כך מסדרים - אל תשימו שום פריט בחזרה בארון לפני שנפטרם מכל מה שמיותר ואינו מסב לכם שמחה.
3. בצעו את העבודה מהקל אל הקשה, התחילו בבגדים המשיכו בספרים, הלאה לניירת ואחר כך ל"קומונו" - (כל מיני) ורק לבסוף התמונות והמזכרות.
4. ערמו את כל החפצים בהם אתם עוסקים לערמה אחת. אם יש בבית דיירים שונים תוכלו

לערום תתי קטגוריות, כלומר: בגדי התינוק, בגדי הבעל וכדומה. אבל מאותה קטגוריה יש להביא ה-כל, אבל ממש!

5. תהליך ההחלטה הוא כזה: החזיקו ביד כל פריט, כאילו אתם בוחנים אותו בחנות. נסו למשוש את הדופק, האם הוא מרגיש לכם שמחה או דכדוך או סתמיות. אם הוא אינו מעורר שמחה, כנראה שהגיע זמנו לצאת מהבית.

6. בקטגוריית הספרים אם תשאירו רק את אלו שאתם אוהבים, תוכלו לזהות בחדות מה בעצם אתם אוהבים ללמוד ולעשות. לא מעט לקוחות של מארי הגיעו לדיוק כזה אחרי מהפכת הסדר, וערכו שינוי מקצועי!

7. ניירת מעיקה תמיד ואינה משמחת איש, לכן ממליצה מרי לזרוק הכל מלבד שתי קבוצות: האחת - ניירת שחובה לשמור כמו חוזים, אחריות, ביטוחים וכדומה, והשנייה - ניירת שדורשת טיפול כמו דו"ח חנייה. לעומת זאת חשבונות ישנים, תלושי משכורת, חוברות הדרכה ועוד - יכולים להיזרק לפח.

ועוד כמה עצות...

שיטת קונדו היא פשוטה כפי שראיתם וההנחיות שלה אינה קשות לביצוע, אולם בצידה יש כמה תובנות "זהב" שגם ממי שלא מתכוון לבצע ניתוח כואב במלתחה או בארון הספרים - יוכל לאמץ.

* אין שום צורך בקניית שטחי אחסון נוספים. מה שיש לכם בבית מספיק לחפצים שלכם! - תלו את הבגדים בארון כשהבגדים הכהים והארוכים משמאל והקצרים (חצאיות חולצות) והבהירים בסדר מדורג ימינה.

* העדיפו לקפל מאשר לתלות קיפול חוסך מקום!

* גרביים גלגלו והעמידו בקופסת נעליים במגרה או על המדף, כך בשליפה אחת תראו את כל המלאי. אל תשאירו גרביים ובגדים באריזות סגורות.

* אל תניחו בגדים או ספרים או ניירת בערמות אלא העמידו אותם זה ליד זה, ככה

הם ינשמו, לא יתעוותו ותוכלו לשלוף אותם במבט אחד.

* רוקנו את התיק שלכם מכל החפצים שבו בכל יום, והעדיפו לאחסן תיקים - זה בתוך זה, כשידויתיהם בחוץ.

* מידע כתוב על גבי תוויות ומוצרי צריכה ממלא את המוח ב"רעש". שקלו אם הוא נחוץ לכם, ואם לא - היפטרו ממנו!

* מטבעות שאתם מוצאים בתיק, בבית או בכל מקום שימו מיד בארנק. זהו מקומם השימושי והנכון ביותר.

* אל תפזרו חללי אחסון לפריטים דומים במספר מקומות בבית. מקום אחד בלבד צריך להכיל את כל התיקים למשל!

ארגון מחדש של הבית על פי שיטת קונמארי תורם לפי דבריה גם לשינוי דרמטי באורח החיים ובמבט עליהם. לקוחות סיפרו על היכולת לרדת במשקל, לקבל העלאה במשכורת, לפתוח עסק עליו חלמו ועוד - בעקבות השינוי המשמעותי שערכו בסדר של החפצים שלהם.

ואם נתבונן בפן היהודי של הדברים, ניזכר באותו משגיח שבא לבקר את בנו בשיבה, הציץ בארון שלו, ומשראה את הסדר השורר בו היה רגוע הרבה יותר לגבי מצבו הרוחני של הבן, כי סדר משפיע בהחלט - לא רק על הארון או הבית, אלא גם הרבה מעבר לזה!

"כשאנחנו באמת מתעמקים בסיבות שבגללן אנחנו לא מצליחים להשתחרר מפריט כלשהו", היא מסבירה ללקוחותיה, "יש לכך רק שתי סיבות: האחת התקשרות לעבר והשנייה: פחד מפני העתיד"

בשביל החיים

// שבי כהן ם הכותבת הינה מורה, מחנכת ומרצה, פסיכותרפיסטית ופסיכו-גרפולוגית מוסמכת מומחית.

פלאש על השביל

תבקשי! אל תפסיקי לבקש! מאבא לא צריך להתבייש (ושוב לבקש מהמתק המרשרש...) כי הקושי והכאב גם הם מתנת הק-ל. רק שישים לך סוכרייה בראש המקל!

יש לו מבחר גדלים, טעמים ואיכויות! מבקשת סוכריות... שבי כהן, קוני- איילנד, ניו-יורק.

75. סוכרייה בראש המקל

ותכנית אחרת לפציננטית שלו, ולכל העולם התוהה והמבוהל מנגיף אחד פצפון ובלתי נראה. והוא שומע את תחינתם ורואה את דמעתם, ורק הוא יודע איך ומתי לרפאם ומהי באמת טובתם. ריבונו של עולם! את המקל הארוך אנו מחזיקים בידיים שלנו, כבר זמן רב... שומרים עליו בנאמנות, מרגישים היטב בשבטך הכואב והאוהב. אנא, שלח לנו את משענתך! אבא, תנחמנו... מוסרת אני בידיך את המקל, ק-ל מלך נאמן, הנח עליו אתה, רופא רחמן את הסוכרייה הכי גדולה, הכי מתוקה, והכי רכה אולי בגודל תפוח, אולי יותר. כמו ימבמבם תפוח... ואולי... מי אני שאתחום לך, אבא כל יכול, המלך של הכל... בעצם, אולי בכלל אסור להתפנק, מי אמר שמוותר לי ככה לבקש? אולי הגזמתי? "הכי גדולה, הכי מתוקה, הכי רכה..." איך אני בכלל מעיזה? אולי בכוח הסיפור הגדול, המתוק ומלא העוצמה הרכה, של הילד יצחק טוביה וייס, שזכה להינצל מהשואה האיזומה, הוא וכל בני משפחתו, בסייעתא דשמיא באומץ תושיתו...

וכך הוא מספר: "כשנה לפני סיום המלחמה, פלשו הגרמנים הארורים באלגנטיות להונגריה. אבי, שהיה רב העיירה, ביקשני כי למרות הסכנה ארוץ לעיר פרשבורג המרוחקת כ-4 קילומטרים, ואשאל את ראש הקהל כיצד להתייחס לפלישת הגרמנים. ראש הקהל ענני באופן החלטי, כי כוננת הגרמנים להשמיד להרוג ולאבד מנער ועד זקן, וכל מי שיכול לברוח- שיברח באופן מיידי! הוא גם אמר לי שקיבל אלף כרטיסים ממלך אנגליה, שהסכים להציל מצייפורני הנאצים אלף פליטים יהודיים. וכיוון שהגעתי, נתן לי כרטיס והודיעני: 'מחר יוצאת הרכבת לכיוון אנגליה!' (אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם... וכיבוד הורים!!) הורי, שהבינו את חומרת המצב, שלחו אותי- ילדם הקט, לבדו לאנגליה... כשהגיעו הילדים מהונגריה לאנגליה, ביקש המלך לראותם. לקראת הטקס הועמדו הילדים בשורות בסדר מופתי, כיאה לגיינונים האנגליים, והוזהרו כי אסור לזוז בשעת הטקס! לפתע קפץ אחד הילדים, יצא מהשורה ורץ לכיוון המלך. שום צעקות ומאמצים לא הצליחו לעוצרו. והמלך? מצווה להניח לו. מעוניין לשמוע מה בפיו. התייצב הילד הקטן למול מלך החסד ואמר: 'אדוני המלך, אין לי מילים להודות לך על שהצלת אותי, אבל אנא, זכור גם את ההורים שלי, את האחים והאחיות שלי שנותרו מאחור. המלך, אני מבקש שתעשה לי טובה, ותיתן גם להם כרטיסים להגיע לאנגליה!'"

999 ילדים המשיכו לעמוד, ואיבדו לצערנו את היקרים להם מכל, רק ילד אחד שקפץ זכה והציל את כל משפחתו. מסכם הגאון רבי יצחק טוביה וייס שליט"א- הילד שניצל והציל: "זהו כוחה האדיר של התפילה, כולנו עומדים ליד המלך (ורופא כל יכול!!), אבל יש מי שמתאמץ להתחנן לפניו יותר מכולם. הקפיצה המתחננת הזאת, הבקשה הדומעת לעוד סייעתא דשמיא ולעוד, היא שיש בכוחה להצילו..."

ואומר הגר"ש פינקוס זצוק"ל: "יש לו הכל- ומהכל! והרי הוא אדון הכל!!! אז למה אנחנו מקמצנים לו?"...

שבי כהן

יש כזה דבר- אין מה לעשות? אני חייבת להיות בריאה! חייבת!! בעלי רץ לרשכבה"ג מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א. "מה לעשות? להישאר? אולי לעזוב? אשתי מחפשת מזור..." ומרן שר התורה משיבו בתשובה מפתיעה: "צריך לשלוח לה סוכרייה..." "מה?" מחדד השומע את אוזניו. "הרב, אשתי באמריקה, יושבת על המדוכה, מיואשת ובוכה, מה עלינו לעשות כעת?" "תשלח לה סוכרייה!"... מי הוא שישלח לה את הסוכרייה אל מעבר לים? אל מחוזות הלב השותת בדמעות, נהרות נהרות, מייחל לישועות...

"את לא עוזבת את אמריקה. שיאמר! הוא בסך הכל רופא נוכרי, נו, אז מה? שיחליט!" מהדהדות המילים המעודדות. כשלו רופא בשר ודם נגמרות המילים והצנתורים, אז לגמרי מתפללים... לרופא של כל הרופאים ושל כל החולים, ליוצר האדם בחכמה, שרק הוא יכול להבטיח- "הנני רופא לך!" אנא. ענני, אבי, אסוף את דמעותי, רפאני ה' כי נפשי נבהלה מאוד, טאטע- עד מתי?? עבר כבר שבוע מאז שזילבר ביקשו בשבילי תור, ומאז שחזרתי לאמריקה בהוראת הרופא, יותר נכון "בהוראת הביקורת". אבל הרגל שלי משחקת משחקים, וגם ד"ר למפרלו. והוא דוחה אותנו בטענה שאני מכוסה באנטיביוטיקה מצויינת, וזה מה שיש לאל ידו לעשות. הוא התייאש ממני, ד"ר למפרלו, 'הרים ידיים' ואמר: "עשיתי כבר שלושה צנתורים, וזהו!! את צריכה לקבל אנטיביוטיקה כל החיים, להחליף סוגים, גוונים וחיידקים, ולדעת שלרגל נפוחה יש מחיר".

ואז כנראה גבר השכל הישר על כבוד גאוותו של הרופא הנכבד והמיואש, המחפש תוצאות דרסטיות, ובאולטימטום שהציב למטופלתו, המליץ לפנות לעמיתו, מנהל מחלקת כלי דם בבית חולים נחשב, מחוז לניו-יורק. וגברתי זילבר נטלה במסירות את בת חסותה, והרחיקה עימה עד לאותו מומחה בבית החולים הנחשב, ששב ואמר: "הרפואה מרימה ידיים..." כל הדרך חזור ירדו עיני מים, גם השמיים השחירו בעבים ובכו עימי בגשם פתאומי זולף, המסרב להשלים עם גזר הדין הקשה. יש כזה דבר- אין מה לעשות?? עשיתי כל שביכולתי כבן תמותה, עזבתי בית וילדים, שוטטתי בדד בעולם, עברתי תלאות וייסורים, אנא! גלה לי ריבונו של עולם, מה עוד נדרש ממני. לא בחלתי בשום אופציה אפשרית- דיקור סיני, ופיזיותרפיה, ורפלקסולוגיה, ודמיון מודרך, ותזונה, ופרחי באך, וחבישות ועלוקות ו... אבא! עד מתי עוד לחכות?... רגע, עוד לא הסברתי מה פתאום קרה. אז ככה זה התחיל: שבתי הביתה אחרי צנתור מוצלח ברוך ה', והשתלת סטנט נוסף (רביעי במספר) בוורידים העמוקים שבאזור המותניים. וכולם רקדו ושמחו וכמובן גם קיוו, שחסל סדר דלקות ומתחים ואירועי אנטיביוטיקות בלתי צפויים, זהו! מהיום ברוכים הבאים לחיים הטובים והשלווים, כי בסייעתא דשמיא הסטנטים עושים את פעולתם ופתוחים לזרימתם. וגם הנפיחות אמורה בעזרת ה' להתבייש במצבה ולהודיע על פינוי נוזלים רציני, ולהתייבש הכי שאפשר סופית. אבל נראה שלאבא שבשמיים יש

כלוב עם נוף מרהיב

צמחיה טרופית, ביצות ושחומי עור בעיניים מתעגלות- כל אלו הפתיעו בעיצומו של המאבק על החיים את בני משפחת ריגלר. בראיון מרתק שב מיכאל ריגלר אל סיפורם הבלתי ידוע של העצורים בהסגר בכלא הפראי עוצר הנשימה במאוריציוס, סמוך לאפריקה

// חנה זינגר *

‘תרומה’ ללא תקווה

משפחת ריגלר חיה באוסטריה, שבה היו קהילות יהודיות עתיקות יומין. למעלה ממאתיים אלף יהודים היו במדינה הזו ערב השואה. כשעלה היטלר ימ"ש לשלטון, הוא חיכה להזדמנות לספח את שכנתו לרייך. הזדמנות זו נקרתה לידי בשנת תרצ"ח, 1938. בשנה זו פלשו הנאצים לאוסטריה והכריזו על ה'אנשלוס', כלומר סיפוח אוסטריה לגרמניה. הסיפוח הזה לא בישר טובות ליהודי אוסטריה. הם ראו בעיניים כלות כיצד שכניהם מריעים לצעדות הנאצים, שלפתע נראו בכל מקום. מיכאל הקטן לא יכול היה להעלות בדעתו כיצד ישתנו חייו. "מאות בשנים משפחת אבי התגוררה בקוברסדורף שנמנתה על 'שבע הקהילות', כינוי שניתן לקהילות חשובות בחבל הארץ בו היה מרכז יהודי באוסטריה כמשך כמאתיים וחמישים שנה. משפחת אימי חיה בפראונקירכן ושם הוריי בנו את ביתם." גם

השקט שאחרי הסערה

האזנייה הגיעה ליעדה. 1,600 נוסעיה ירדו עם מעט החפצים שהיו ברשותם. מיכאל ריגלר בן השש, הוריו ושתי אחיותיו היו ביניהם. סוף סוף הגיעו את כפות רגליהם על יבשה. ברגע הבא תדהמה אחזה בשיירה הצועדת על החוף. צלילי שפה מוזרה הגיעו לאוזניהם, מולם עמדו ילידים שחומי עור נועצים בהם את עיניהם. ומכל עבר ניבטה צמחייה טרופית שכמותה לא ראו מעולם, וברקע נראו יערות, חופים והרי געש. זו איננה ארץ אבותיהם! היהודים, שנמלטו בעור שיניהם מהנוגש הנאצי, מצאו עצמם בתום מסע של חודשים על פני ימים ויבשות על אי בסמוך לדרום אפריקה. את סיפורם המפעים של הפליטים הללו שמע 'גנזך קידוש השם' מפיו של מיכאל ריגלר, והוא מובא כאן עבור 'קטיפה'.

*הכתבת עוסקת בחקר השואה בנידן קידוש השם

וינה, קהילה בת יותר מאלף שנים, בה חיו רוב יהודי אוסטריה. יהודים חסידיים ולמדנים לצד יהודים מקהילות אשכנז מילאו את רחובותיה היהודיים של העיר שזכתה לכינוי "ירושלים הקטנה". כניסתו החגיגית של היטלר בחורף תרצ"ח, 1938, לווינה הצוהלת, סתמה את הגולל על הקהילה המפוארת. אמנם יהודי וינה לא גורשו כמו יהודי 'שבע הקהילות', אבל גם הם החלו לחוש בשוט המונף על ראשם כשכל הרחובות כוסו בדגלי צלב הקרס. גורלם של יהודיה נמסר לידי איש הגסטאפו האכזרי אדולף אייכמן ימ"ש. מאות אישים משמנה ומסלחה של קהילת וינה נאסרו מיד ונעלמו. כל המוסדות היהודים נשדדו ונהרסו. ציד יום יומי נערך בין יהודי וינה, ומראות של יהודים מובלים לעבודות כפייה נראו בכל יום. צעדים אלה לוו במעשי זוועה והתעללות. יהודים אולצו לנקות את המדרכות ברחובות הראשיים, וכיניהם היו רבנים ואדמו"רים. יתר על כן, הנאצים

פראונקירכן הייתה אחת 'משבע הקהילות'. החיים בפראונקירכן היו שוקקים. היהודים היו רובם ככולם שומרי תורה ומצוות וניהלו את חייהם על מי מנוחות. אולם החיים במקום השתנו באחת עם היכנסם של חיילי הגסטאפו לעיירה. כל יהודי פראונקירכן, גברים, נשים, ילדים וזקנים, נאסרו. מפתחותיהם של כל החנויות ובתי המלאכה נלקחו מידי בעליהם היהודים. בית הכנסת, מרכז הקהילה, חרב, ולא נותר ממנו זכר. בנוסף אולצו יהודי פראונקירכן "לתרום" סכום עצום כדי שלא יגורשו מאוסטריה, אך נאמר להם כי עליהם לעזוב את העיירה. הגירוש היה אכזרי כפי שהיה בשאר הקהילות. משפחת ריגלר גורשה עם משפחות נוספות לווינה: "אני לא זוכר את הגירוש, אבל עדיין רואה מול עיני את הרובע היהודי בו הצטופפו אלפי יהודים שגורשו מהקהילות". אותם אלפי פליטים לא הגיעו למקום של שלוה. הצרות שנחתו על יהודי וינה נחתו גם על ראשיהם.

שדדו מיהודים את רכושם והכריחו אותם לחתום על הודעה כי מסרו את רכושם במתנה למדינה.

לאחר כמה חודשים התחולל פוגרום 'ליל הבדולח'. הנאצים ועוזריהם המקומיים הרסו עשרות בתי כנסת בעיר, ומאות דירות נבזזו על ידי חייל האס אס. אלפי יהודים נאסרו, עונו באכזריות ונשלחו למחנות ריכוז.

גם משפחת ריגלר חוותה את ידם האכזרית של הנאצים. "אבא היה אדם אמיץ. באחד הימים חזר הביתה כולו שותת דם. לאימי הסביר שנפל ונפצע, אולם המציאות הייתה שונה. כשהלך להתפלל באחד מהמניינים שעדיין פעלו, הוכה קשות על ידי צעירים אוסטריים שהפכו לנאצים נלהבים". 'רבים מיהודי אוסטריה ניסו להגר עקב המצב, אולם מדינות היעד היו מועטות בשל מכסות ההגירה הנוקשות. השלטונות הנאצים הקימו את 'המשרד הראשי להגירת יהודים'. הם אילצו יהודים לעזוב את אוסטריה, ובעיקר את וינה, על מנת שהמדינה תהיה 'יודנריין', נקייה מיהודים.

מיכאל ריגלר: "הוריי חיפשו דרכי מילוט וידם השיגה בסיעתא דשמיא ויזה לאחת מארצות דרום אמריקה, לפנמה. אך לא יכולנו עדיין לעזוב. להוריי היו הורים זקנים. כיצד ניתן להשאירם מאחור?"

חלפה כמעט שנה ואמות הסיפס נעו. באלול תרצ"ט, 1939, פרצה מלחמת העולם השנייה. "אבי נתפס על ידי הנאצים ונשלח למחנה דכאו, בבית נותרנו שלושה ילדים קטנים עם אימי. המצב הבלתי נסבל אילץ את אימי להוכיח תושייה. אמא הוכיחה תעוזה והלכה היישר ללוע הארץ, לגסטאפו והראתה להם את אישור הציאה שלנו לפנמה. הייתה לה סיעתא דשמיא כאשר הנאצים הסכימו בזכות הוויזה הזו, שהוכיחה את כוונתנו לעזוב את אוסטריה, לשחרר את אבי. אני זוכר כיצד הגיע חבול ושובור".

היה ברור שחייבים לברוח. אך אלחנן ופיגה ריגלר, הוריו של מיכאל, חששו להשאיר מאחוריהם את הסבים. כשראו שהמצב מחמיר ותקווה אין, הפצירו הסבים במשפחה הצעירה להימלט כי "מה יכולים לעולל לאנשים זקנים?"

משפחת ריגלר הצטרפה למסע של אלפי היהודים שנמלטו מארצות שכבר היו בשליטה נאצית. "ביניהם", מציין מיכאל, "היו גם יהודים שהצליחו להימלט מפולין".

'סעודה מפסקת' מיהודי אינסטנבול

וכאן מתחילה שרשרת אירועים שהתפרסה על כמה שנים עד להצלה המיוחלת.

איך התאפשרה היציאה ממדינה נאצית? בשנים שקדמו לתחילת ההשמדה עודדו הנאצים יהודים להגר מגרמניה ומאוסטריה, ולכן אישרו את יציאתה של שירת מסע לאורך הדנובה בחסות הדגל הנאצי. הבנקאי היהודי-וינאי ברטולד שטרופר מונה לארגון המסע. בנקודות שונות במרכז אירופה קובצו אלפי יהודים, בעיקר מגרמניה, מאוסטריה ומצ'כיה, והמתונו לאישור נסיעה. שטרופר הצליח לארגן משלוחים של יהודים (בעיקר עשירים, שתרמו כספים גם לטובת הגירתם של יהודים עניים). הם יצאו מכמה מוקדים. אחרי עיכובים ארוכים ניתן האות, וארבע אוניות שעל התרנים שלהן התנוסס דגל צלב הקרס ובתוכן 3,500 יהודים יצאו לדרך בדקה האחרונה, באלול ת"ש, 1940. מסלולן הוביל דרך הדנובה לאחד מנמלי רומניה. ומשם הן אמורות היו להפליג לארץ ישראל.

אחת מהאוניות יצאה מווינה. בין המפליגים בה הייתה משפחת ריגלר.

המסע היה קשה. הצפיפות הייתה איומה, והמזון היה דל. במשך חודש היטלטלו הספינות עד הגיען לנמל ברומניה. ספינות נהר שרכש שטרופר במחירים מופקעים, לא התאימו להפלגה על פני הים. לכן שטרופר רכש שלוש אוניות קטנות לצורך הפלגת הפליטים לארץ ישראל. הפליטים הועברו לשלוש אוניות מיושנות ורעועות עוד יותר מהספינות עליהן הפליגו עד רומניה. - "מילוס", "פאסיפיק" ו"אטלנטיק". האוניות שרכש שטרופר לא היו ראויות להובלת בני אדם, ולצורך הכשרתן היה צורך לבנות "תאים" עבור משפחות, ולכן היה עיכוב נוסף בהפלגה לארץ ישראל.

משפחת ריגלר הייתה על סיפונה של

ה'אטלנטיק'. זה לא היה מסע תענוגות. האונייה הייתה רעועה והתאימה למשא ולא למסע אנושי, והצפיפות הייתה רבה מאוד.

מיכאל זוכר את העינוי שנמשך שבועות רבים. המזון היה במשורה. לאוכלי כשרות הייתה בעיה קשה. "אני זוכר את הרעב. ביסקוויט מעופש היה אוצר". התנאים הסניטריים היו קשים ביותר, וכתוצאה מכך התפרצו מחלות כטיפוס ודיזנטריה. יהודים נפטרו במסע המילוט מהנאצים. "היה כל כך צפוף, שזו הייתה משימה קשה ביותר לעלות לסיפון" הוא מספר. "היינו בתחתית האונייה. כמעט ולא ראינו אור ולא ים. במשך היום, מידי שעה, ביקשו מהציבור לפנות את הסיפון העליון, כדי לאפשר לאלה שהיו בתחתית הספינה לשאוף אוויר נקי".

בערב יום כיפור נאלצה האונייה לעגון באינסטנבול שבטורקיה. הערבות היהודית ההדדית באה לידי ביטוי מידי, כאשר בני הקהילה קידמו את פניהם בלחם ובמים. "זו הייתה הסעודה המפסקת", מצטט מיכאל את דברי אביו. המטרה הייתה להגיע לחופי הארץ. האמצעי היה שימוש בדגל פנמה כהסוואה. אולם רב החובל חשש לצאת למימי הים התיכון, כי היה זה בעיצומה של המלחמה ובים שייטת אוניות מלחמה וצוללות של הגרמנים וגרורותיהם. בעורמה הסתובב בין האיים כמה שבועות ודאג שהפחם יאזל. האונייה נעצרה בלב ים. בעקבות זאת השתלטו המעפילים על האונייה, והמסע יצא שוב לדרך בחשוון תש"א, סוף 1940. באמצע המסע נותרה האונייה ללא פחם, וכדי להפעיל את המנועים שרף הצוות כל סוג של עץ שנמצא באונייה ושלא היה חיוני לתפקידה. הבריטים ידעו שפנמה אינה היעד. מטוסייהם חגו מעל שלוש האוניות על אלפי אנשיהן. שלושה חודשים אחרי שעזבו את אירופה השקיפו נוסעי הספינות לראשונה על האופק וראו את פסגות הרי הכרמל. כשנכנסו לנמל חיפה חשבו שהסבל והייסורים הגיעו לקצם, אבל מפגש עם קצינים בריטים בנמל צינן את התלהבותם.

"נגררנו לנמל חיפה", נזכר מיכאל. אז הוא לא יכול היה לדעת שהם נפלו קורבן לאחת הפרשות הפחות מדוברות שאירעו במלחמת העולם השנייה. נוסעי האנייה נתפסו בין הפטיש לסדן, בין השלטון הנאצי באירופה, לבין המנדט הבריטי בארץ ישראל שביקש למנוע עלייה חוקית ובלתי חוקית בכל דרך.

'מילוס' ו'פאסיפיק' שהפליגו במקביל ל'אטלנטיק' הגיעו ראשונות ונתפסו על ידי כוחות צבא בריטיים שריכזו את מעפילי האוניות באוניית הגירוש 'פאטריה'. האונייה שכונתה 'פאטריה' שמשמעה 'מולדת', נועדה לגירוש ולא להחזרת יהודים למולדתם. בינתיים הגיעה גם ה'אטלנטיק' לנמל

”לא ידענו לאן אוניות המלחמה שהועלינו אליהן. בנוח אמורות להפליג. הפרידו בין בני משפחות. אנחנו הופרדנו מאבינו, והוא נלקח לאונייה אחרת”

מוקפים כחומה גבוהה ומצידיו צריפים. מהר מאד הבינו המגורשים מה ייעודם של הצריפים והמבצרים.

המשפחות הופרדו. הגברים שוכנו מאחורי החומות, והנשים והילדים שוכנו בצריפים. ההפרדה הייתה מוחלטת. רחל ואמה הופרדו מהאח הצעיר. מיכאל, שתי אחיותיו ואמו הופרדו מראש המשפחה. הפליטים קיבלו מדי אסירים ונספרו מדי ערב, אף שלא הייתה להם כל אפשרות להימלט. זו הייתה התנהגות אופיינית למדיניות הבריטית הקשוחה. נציגי האימפריה נקטו ביד קשה כנגד מי שעלול לשנות את המאזן הדמוגרפי בארץ ישראל לרעת הערבים היושבים בה, גם אם הוא נמצא במרחק אלפי קילומטרים מהארץ הנכספת... המאסר הקשוח התנהל במתכונתו במשך כשנתיים. המגורשים היו מבודדים באי, והחופש נשלל מהם. ”הוריי לא התראו במשך כל אותם שנים. היה רק קשר מכתבים בין הצריף למבצר שמעבר לכביש”. לא הייתה שום פרטיות, עשרות נשים וילדים הצטופפו בכל צריף. הכילה שקיבלו להגנה מהיתושים הענקיים העניקה להם מעט פרטיות.

הילד של אז זוכר היטב את המצב הקשה ששרר גם בתזונה: ”המזון היה דל, אך מצבם של שומרי הכשרות היה קשה יותר משל האחרים. שלוש מאות משפחות מבין הפליטים שמרו כשרות. בשר כשר לא היה בנמצא, ניזונו מאורז, מתירס ומפירות”.

גם הסבל מהאקלים ששורר במקום צרוב בזיכרון: ”החום היה קשה מנשוא - חום של אזור טרופי. הטמפרטורה טיפסה ל-50 מעלות צלסיוס, התנאים הסניטריים והאקלים הקשה גבו חיי אדם. כמאתיים יהודים נספו במאוריציוס ונקברו שם”. מיכאל מתייחס לחוסר המעש של המגורשים. לא נערכו לימודים במקום, אבל

חיפה. הבריטים העבירו חלק מהמעפילים אל ה'פאטריה', והתכוונו להעביר את השאר למחרת. מפקדת ה'הגנה' החליטה לסכל את הגירוש באמצעות גרימת נזק לדופן ה'פאטריה'. מטעני הנפץ שהובאו על ידי אנשי ה'הגנה' והוצמדו לדופנה גרמו לקריסתה, והיא טבעה. כמאתיים מהמעפילים וחמישים ימאים בריטים שהיו על הסיפון נהרגו בטביעה!

הבריטים רצו להוכיח שעדיין יש בהם אנושיות. הם הסכימו שניצולי ה'פאטריה' יועברו למחנה המעצר בעתלית ואחר כך יקבלו היתר כניסה לארץ. אולם הוחלט ששאר מעפילי ה'אטלנטיק', שלא הספיקו לעלות על ה'פאטריה', יגורשו. היישוב בארץ רעש והקים קול זעקה, אולם אטימות בריטית אופיינית הייתה המענה. בנוסף, הוטל עוצר על היישוב בארץ. ומיכאל הקטן ובני משפחתו לא הספיקו לעלות על ה'פאטריה'. דינם היה גירוש.

”לא ידענו לאן אוניות המלחמה שהועלינו אליהן כוח אמורות להפליג. הפרידו בין בני משפחות. אנחנו הופרדנו מאבינו, והוא נלקח לאונייה אחרת”, בעיצומם של ימי מלחמה עת התנהלו קרבות קשים מול הגרמנים, הבריטים העדיפו שאוניות המלחמה שלהם יופנו נגד הנמלטים מאימת האויב במקום להילחם באויב עצמו. השבויים בידי הבריטים היו כבר שמונה ימים בארץ, מאחורי גדר התיל של עתלית, ולא חסו עליהם.

אי בהסגר

אלף ושש מאות פליטי הנאצים שאלו את עצמם לאן הם מובלים כאסירים. הם הבינו רק שפניהם דרומה. לאחר מספר ימים נודע להם שיעדם הוא האי מאוריציוס בלב האוקיינוס ההודי, ששימש בית סוהר של הממלכה הבריטית. המסע שבו גמזו אלפי קילומטרים נמשך שבעה עשר יום.

מיכאל מדגיש את התאריך שהיה משמעותי כל כך לחמש השנים הבאות של חייו: ”בערב ראש חודש כסלו תש"א הגענו לאי הטרופי". הפליטים נלקחו מיד למחנה בחופו המערבי של האי, אזור של ביצות ומלריה. את פניהם קידם מחנה מגודר בגדר תיל. במרכז המחנה ניצבו שני בניינים מבוצרים

כילדים ההסתגלות שלהם לאי השבי הייתה קלה יותר. ”אמא ביקשה מאישה שומרת מצוות שתלמד אותי ואת אחיותיי לקרוא ולהתפלל. כאמור, לא הייתה לנו שום דרך ליצור קשר עם אבא”.

בשנה השלישית חלו הקלות בהסגר, כתוצאה מלחץ בלתי פוסק על ראשי האימפריה הבריטית. ”הבריטים התרככו. סוף סוף יכולנו להיפגש עם אבי ולשהות יחד במשך מספר שעות ביום. עם זאת, הבריטים בחרו את שעות הפגישה וקבעו אותן לשעות שבהן היה החום בלתי נסבל”. בהמשך נפתח בית ספר לילדים, ובו לימדו מורים ומורות שהיו בקרב הגולים. הוקם חידור, ובו למדו לימודי קודש. הוקמו גם בתי מלאכה, וחלק מהמבוגרים מצאו שם תעסוקה.

במסגרת ההקלות אפשרו השלטונות קבלת סיוע מבחוץ. זו הייתה שעתה היפה של קהילת יוהנסבורג, המרוחקת כ-1000 קילומטר ממאוריציוס. בני הקהילה ביוהנסבורג עשו כל מאמץ על מנת לסייע לאחיהם ושלחו תוספי מזון וביגוד. עד אז במשך למעלה משנתיים לא הייתה לפליטים אפשרות להחליף את בגדיהם. למקום הגיעו גם תשמישי קדושה כגון טליתות ותפילין שהיה בהן מחסור. בשנה הרביעית הובאה סכין שחיטה, נמצא שוחט, ואז סופק בשר כשר אם כי בצמצום.

יהודי יוהנסבורג דאגו לאספקת ארבעה מינים לסוכות ומצות לפסח - סמל ההג שנעדר משולחנות ה'סדר' בשנתיים הראשונות. במחנה נפסק שעקב הרעב ייאלצו קטניות בפסח. ”אמי ונשים נוספות בררו אורז ימים ולילות”, נזכר מיכאל.

קשר נוסף עם העולם החיצון התקיים אחת לחודש, אז התאפשר להם לשלוח מברקים לקרוביהם בארץ. ”כל הזמן נעשו ניסיונות לשחרר אותנו, היהודים בארץ ניסו לפעול עבורנו. במחנה נערכו מדי פעם הפגנות ושביתות רעב”. התקווה לשחרור נתנה ליהודי האי את היכולת להחזיק מעמד.

”מה עשינו?” תוהה מיכאל, ”רק רצינו לממש את זכותנו לעלות לארץ!”

גם לאחר שהסתיימה המלחמה הנוראה עדיין נמשכו הדיונים בחלונות הגבוהים של האימפריה הבריטית לגבי גולי מאוריציוס. כחצי שנה לאחר תום המלחמה הועבר שאלון בין המגורשים ובו הם נשאלו לאן פניהם מועדות. הרוב המוחלט ביקשו לעלות לארץ המובטחת.

מיכאל היה בן 11 כשנפתחו עבורם שערי הארץ. ”חמש שנים נמשך המסע לארץ! ברוך השם שרדנו, והיינו מאושרים כשסוף סוף זכינו להגיע לארץ המובטחת ולא רק לראותה מנגד”.

תאריך תפוגה: אין!

כבר יותר מחודשיים שהן מארחות בביתן את החמות המבוגרת (ואין יוצא ובא) את הילדים הנשואים ('פתחנו פעוטון') ואת ההורים מאנגליה שהוברחו ברגע האחרון במבצע שלא יבייש סוכני מוסד מנוסים.

בשיחות וירטואליות משתפות המארחות ללא תפוגה בחיים של משפחה גרעינית מסועפת

// אסתי הבר

ה

ן לא חשבו להגיע לשם, לא חלמו שייסגרו ללא תאריך תפוגה, אבל מי יכול היה לחלום על משהו מהתקופה ההזויה הזאת לפני שהיא הגיעה?

בתמימות הן הזמינו ילדים נשואים והורים מבוגרים, ובתמימות הן נפלו אל תוך סאגת קורונה שלא ניתן היה לשער. היום, הן נמצאות בעיצומה של מהומה. ועדיין, כמו שהן מעידות, גם במהומה נכנס בסופו של דבר משהו של שגרה.

אסתר רובין היא סבתא לשמונה ואם למניין, מתוכם ארבעה נשואים. כעת כולם אצלה וכמו שהיא מגדירה את זה 'פתחנו משפחתון'. וזאת רק ההתחלה. לטובי גורביץ הורים מבוגרים מאנגליה שניסו לעלות לארץ ונתקלו בשמים סגורים, ורחל חיון מארחת בביתה כבר שלוש שנים אם אלמנה לא צעירה, מה שדורש ממנה עכשיו כפל זהירות והצמדה של בטיחות. בפאנל מרתק הן חולקות חוויות.

עולם תקוע

"שלום", טובי נכנסת מחייכת. היא תמיד מחייכת, אני חורצת בליבי, נראית דמות כזאת שהכל טוב לה תמיד. "יש לי ארוחה על הגז בכמות גדודית ולא הייתי רוצה שהיא תישרף, אז נעשה את זה זריז?", פותחת אסתר. "האמת, אסור לי לצאת מהבית, אבל זה איסור מוחלט", אומרת רחל חיון מאחורי המסכה המשולשת שלה. אלו דמויות הפאנל שלי, למעשה, הפאנל שלנו ווירטואלי לחלוטין ונערך בין קווי הטלפון. מי חושב בכלל להוציא היום אנשים מהבית? לזרוק את הזבל הוא לוקסוס...

ובכל זאת, כשאנחנו מתקבצות על הקווים בולטים ההבדלים. מהבית של אסתר עולים קולות יללה. "רגע, אני אסגור את הדלת", היא אומרת ולאחר רגע מתעמעמים הקולות. לא אמרנו נרגעים, מתעמעמים. "מה זה, פתחת משפחתון?", צוחקת רחל שחוה שקט

עד דממה. "משפחתון זה עדין, חדר תינוקות יש לי פה". קול עוללי עולה לנו על הקו. אסתר אומרת: "זהו איתמר, נולד לפני חודשיים, נראה לי שלא הספיק להכיר את הבית הרבה, כבר חמישה שבועות שהוא פה".

"את מארחת יולדות חמישה שבועות, ועוד בתקופה כזאת?", נשמת כולנו נעצרת, טובי שואלת עבורנו.

"איזה?", צוחקת אסתר. רגע אחר כך אנחנו שומעים סיפור הזוי. יש לה בבית עכשיו תינוקות אחת בת חודשיים, תינוקת אחת בת עשרה חודשים, שלושה תינוקות בני שנתיים, שני ילדים בני שלוש וחצי ואחד בן חמש, אילו לכד מהקטן שלה שמלאו לו שש בפסח האחרון.

"מפסח, כולם אצלך?", אני שואלת, הלומה למדי. אסתר שוב צוחקת, פסח? לא, שבוע אחרי פורים. "יומיים אחרי שהילדים חזרו הביתה מסעודת הפורים החלה הקורונה עולה לכותרות בצורה חריגה. עקבנו אחריה בדאגה, כל הילדים שלנו גרים באחד מיישובי הפריפריה שמספר חולי הקורונה בו עלה בהתמדה. בתחילה המתנו לראות מה יילד יום, אחרי יומיים הבנו שזה או עכשיו או בכלל לא. אם הילדים לא יצאו מהבתים עכשיו הם כבר לא יוכלו לצאת. המצב רק הלך והחמיר, מהילדים שמענו על פחד גדול ומצב לא ברור וגם בירור מול אנשים מקצועיים יותר העלה ערפל. היינו בטוחים שמדובר בעניין של שבוע-שבועיים מקסימום עד ראש חודש וככה, בוקר אחד, צלצלנו לכולם ואמרנו 'בואו'. והם באו. מיידית הייתי אומרת. ומאז הם פה".

"ואני חשבת שהסיפור שלי חריג", מתנשמת טובי כשאסתר עוצרת רגע. "למה, מה קורה אצלך?", מתעניינות משתפות הפאנל שלנו. טובי לוקחת נשימה, חוזרת לאותם רגעים קשים. "כשהתחילה הקורונה להסתובב בעולם והיה ברור שהיא לא עומדת לעצור בסין, התחלנו לחשוב על ההורים שלי. יש לי הורים מבוגרים באנגליה,

אומנם כל המשפחה נמצאת לידם, אבל בכל זאת, הלב דופק. תוך זמן קצר, כשהתברר לנו המדיניות הראשונית של אנגליה בנושא, ידענו שאנחנו חייבים להוציא משם את אבא ואמא. אני יודעת שעכשיו המצב שם שונה, אבל איך אומרים, הם התעוררו מעט מדי ומאוחר מדי”.

ואז התחילו הטלפונים. “חשבנו שלשכנע את אבא ואמא לעזוב את הבית, הסביבה והשפה יהיה הכי קשה, אבל אחרי שעברנו את המשוכה הזאת התברר לנו שאנחנו רק בהתחלה. אבא ואמא יצטרכו להיכנס לבידוד ברגע שיגיעו לארץ ובבית מלא קטנטנים לא נוכל לשמור על בידוד מלא, ידענו שיש כאן ‘חב לאחריני’ ואסור לנו לשמור ‘בערך’. חיפשנו פתרון ומצאנו אותם בשכירת יחידת דיור קטנה בשכונה הסמוכה. דיברנו עם אבא ואמא, יידענו אותם במצב, סיכמנו על אוכל מסודר וקניות שנניח להם בכל בוקר מאחורי הדלת, הזמנו כרטיסי טיסה ונשמנו לרווחה. זהו, עברנו את זה”.

בחלום. החלק הקשה המתין להם בהמשך... “בבוקר הטיסה קמנו אל ידיעות מעורפלות בנושאי טיסות עצורות והכנסתם של ישראלים בלבד למרחב האווירי של הארץ. לא האמנו. לא יכולנו להאמין. רק כשאבא ואמא הגיעו לשדה התעופה היתרו, מבקשים לערוך צ’ק אין ומגלים שאין להם בשביל מה, התחלנו לקלוט את עומק הבראך. באותו בוקר אכן נכנסו מגבלות השמים הסגורים לתוקף, מה שאמר שאבא ואמא לא יכלו לעלות על הטיסה”.

כולנו בולעות. זה לא באמת יכול להיות... “ברגע שקיבלנו את העדכון מאנגליה התחלנו להפוך את העולם. למי לא פנינו? לרשות התעופה, לחברי כנסת, לרבנים, לאנשי ציבור, ל‘מקורבים’, לכל מי שרק שייך, ומעולם, אגב, לא חלמנו שיש כל כך הרבה ‘שייכים’. הפכנו את העולם, כולם ניסו באמת לעזור אבל התשובה הייתה לאקונית. השמים סגורים. השעון תקתק, ידענו שאם אנחנו מפסידים את הטיסה הזאת אנחנו מפסידים את הכל, מגבלות השמים רק ילכו ויתהדקו מכאן ולהבא”.

“המשכנו לטבוע בים הטלפונים, השידולים וההתחננות, ולבסוף, בנס גלוי ולא ברור בכלל, דווקא האיש האחרון עליו חלמנו שיוכל לעזור, זה שפנינו אליו רק בגלל האוש, עשה את הלא יאומן והשיג לנו אשרה זוגית לעליה על המטוס. עשר דקות לפני ההמראה ישבו אבא ואמא במטוס הריקני”.

“טוב, אצלנו באמת אין תיאורים עוצרי נשימה”, ממהרת רחל להשיב על השאלה שעוד לא נשאלה, “בסך הכל אמא של בעלי, שתחיה, גרה אצלנו כבר שלוש שנים, ומתוקף העובדה שהיא סובלת מאסטמה וגילה כבר אינו צעיר כלל, נכנסנו כולנו לבידוד מלא לגמרי, כולל בידוד מקניות וסידורים, עם תחילת הקורונה. אנחנו לא יכולים לקחת סיכון, אפילו לא של פרומיל האחוז על אמא”.

ד"ש מבית החולים

“מטבע הדברים כשיש הרבה אנשים בבית לזמן כל כך ארוך יש גם התחככויות”, משתפת אותנו אסתר בדברים שקורים מאחורי הפרגוד. “בין הילדים הנשואים לבין עצמם, בין הילדים הנשואים לאילו שבבית שעוזרים או לא עוזרים כמו שהנשואים היו רוצים לראות. בפעמים הראשונות נלחצתי, עד עצירת נשימה ממש. כשזוג יצא מהחדר והרגשתי משהו באוויר, כשראיתי את הבת שלי מסתכלת על אחותה במבט כועס, או כשראיתי את הכלה מזעיפה מבט אחרי משפט שאמרתי, הרגשתי שהעולם נחרב ממש. נבהלתי, אני מודה. הייתי צריכה לעשות עבודה עם עצמי כדי להבין שאין מה לעשות, יש דברים שאני צריכה לעצום מולם עיניים, לא לראות ולא לדעת וכך רק ייטב לכולנו”.

ואם כבר מדברים על בהלה, עם כמות כזאת של אנשים בבית

אחד בן שישה חדרים לא מאוד גדולים, ניתן ללגום ממנה בכמויות גדולות. “בשבועיים הראשונים אחרי שהילדים הגיעו חיינו בחדרה מתמתדת. תמיד יכול להיות שמישהו נדבק לפני שהגיע ועדיין לא ראינו את התסמינים. אני זוכרת שביום השלישי התינוקת של הבת שלי העלתה חום. וואו איך נבהלנו. כל זוג נכנס לחדר שלו כמו עכבר מבוהל ולא יצא משם. כאילו שזה יעזור משהו אחרי שלושה ימים שכולנו מנגבים ידיים באותה מגבת... בבוקר, כשדלקת העיניים שלה הייתה ברורה, לכולנו היו חובות של ‘נשמת’ ותהילים לומר לאורך כל היום...”.

אבל התינוקת הייתה רק ההתחלה, אחרי שבוע אחד הבנים הנשואים העלה חום ומכיוון שעשרה ימים לפני כן הוא למד חברותא עם מי שלאחר מכן הוכנס לבידוד הלחץ עלה לשיא. “הרופא לא לקח סיכון ושלח אותנו לבדיקת קורונה. כולנו שוב היינו בחדרה ושלושה ימים אחר כך, כשהגיעה התשובה השלילית בעזרת ה’, כבר לא ידענו אם לצחוק או לבכות. זה היה יותר מדי מפחיד. שבועיים עברו בלי מחלות נוספות, החלטנו שמעכשיו והלאה באמת לא יוצאים מהבית אלא למכולת בלבד, וגם זה עם מסכות. זה היה עוד לפני התקופה בה כולם היו חייבים לעטות מסיכות, רק בנס היו לנו בבית כמה והחלטנו לצאת רק איתן. פחדנו, אנחנו ‘משפחה’ מדי גדולה בשביל לקחת סיכונים”.

אחר כך היה ליל הסדר, לאחריו נשלח אחד הילדים למיון. “הרופא פחד מאפנדיציט, בבית החולים התייחסו אלינו בגלל החום כחשש קורונה. למפרע זה היה הנס שלנו, לא היינו צריכים להסתובב בין המחלקות, הכל הגיע אלינו וכששוחחנו, שעה לפני

שבת עם אבחון של וירוס קשה וזה הכל, ידענו שלפחות אנחנו לא צריכים לחשוש שמא אנחנו מייבאים איתנו את המחלה הביתה. כולם התקרבו אלינו ממוגנים מכף רגל עד קודקוד”.

“גם אנחנו נכנסנו לבידוד מבחירה”, מציינת רחל בקולה השקט. “יום למחרת פורים, כשהגנים עדיין היו פעילים, שוחחנו על כך, בעלי ואני, והבנו שנהיה חייבים להיזהר יותר מכולם. חייבים להיזהר על אמא. השארנו בבית את הילדים שמחו מרות (למה רק אנחנו, אמא? כל החברים הולכים ללמוד בקבוצות קטנות!). הסברנו למי שיכול היה להבין וקבענו עובדות למי שלא יכול היה, והתחלנו בסגר מלא”.

סגר סגר, אבל מה יהיה על תפילות ומי ירוקן את הפח וילך למכולת? “החלטנו שבעלי יהיה שר החוץ שיוצא לכל הסידורים הקריטיים, כמו תרופות לאמא וקניות במכולת, ומכיוון שכך הוא לא יתקרב לאימו. אני זאת שכבר כמה שבועות? חמישה? שישה? איבדתי את חשבון הזמן, עושה עבורה את כל מה שצריך, בעלי אינו מבקר אותה בחדר אפילו. לא לוקחים סיכון!”.

“אחרי בידוד של שבועיים, של קריעה בין הבית שלנו לבית של ההורים, בלי להיכנס אליו בכלל, כבר היה הסגר מחמיר מאוד וכדי להעביר את ההורים שלי הביתה היינו צריכים אישור מיוחד ממשרד הבריאות”, מספרת טובי. “התמודדנו, כבר היינו רגילים להתמודדות. ההורים הגיעו אלינו בדיוק לליל הסדר, במהלך הפסח ניסינו ללמוד את החיים החדשים ועכשיו, כשאני נדרשת גם לעבוד מהבית אנחנו שוב לומדים אותם מחדש. את חדר השינה עם היחידה הבאנו להורים, את הילדים צופפנו לחדר אחד (חמישה בלי עין הרע), ואנחנו נכנסנו לשני. בבוקר, כשאני צריכה לעבוד בחדר האחד ולכל החברייה נותרים חמישים מטר מרובע פחות החדר של סבא וסבתא וחדר העבודה שלי, מה שמשאיר אותם בקוביה הונגרית ממוצעת, זה סיפור. אבל נו, בתקופה כזאת למי אין סיפורים?...”.

יונתן כבר לא בבידוד

לפני שבועיים, אני מקבל טלפון מחבר שלמדתי אתו בישיבה. זה היה לי פלא גדול כי כמה שנים לא היה לי קשר אתו. אני נישאתי בגיל 21 והוא נותר בישיבה. כפירוש אלטרער. אמרתי לעצמי: בטח הבחור בבידוד ואחרי שסיים לדבר עם כל החברים החדשים שלו נזכר בחברים הישנים... אבל כשהרמתי את הטלפון והוא בישר לי את הבשורה, מרוב הלם ותדהמה לא יכולת להגיב רק לשאול כמה פעמים "מה? מה? מה?" כעת נלך אחורה, כמה שנים, לימים בהם למדתי בישיבה. כמו בכל ישיבה, גם אצלנו היה ת"ת. (ת"ת ראשי תיבות "תומכי תורה" מעין "חנות" בתוך הישיבה המספקת ביגוד לבחורים במחיר אפסי ולעיתים גם בחינם.) בלי קשר לסיפור, אני הייתי חבר חדר של ראש הת"ת ודרך זה התוודעתי לתפקיד העדין. הוא היה בודק כל בחור ובחור מה הוא צריך ופועל בעדינות ובאצילות מול כל בחור כיצד להיטיב אתו תוך כדי שמירה על כבודו. בישיבה שלנו המנהג היה שלא הולכים לאסוף כספים בימים שלפני פורים אלא רק בפורים עצמו. מנהל הת"ת וסגניו היו עושים את כל העבודה לפני פורים, מארגנים את הרשימות, מחלקים את הישיבה קבוצות-קבוצות בצורה חכמה ומאורגנת. ובפורים לאחר קריאת המגילה היו יוצאים בצורה מסודרת לכתובות ואוספים כספים עבור הת"ת. מכיוון שלא היו כל כך הרבה בוגרים לישיבה, הנוהג היה שבכל בניין שהיה בו בוגר, היו דופקים על עוד דירה אקראית נוספת. בוגר ואקראי. בוגר ואקראי. כדי שהביקור בבתיים יהיה בשמחה וברצון, כל בחור היה מקבל מהישיבה בקבוק יין, כדי שיהיו שמחים ונמרצים. באותה שנה, כל קבוצה הייתה צריכה להספיק 20 כתובות. בכתובת השנייה או השלישית, כשהגענו אל השכן האקראי ישבנו ושרנו אצלו, וכשרצינו לצאת, אומר לנו בעל הבית (שלא ידע שהוא אקראי אלא חשב שאנחנו הולכים מדלת אל דלת), שאולי לא כדאי לעלות לדירה מעליו כי יש שם אלמנה עם יתומים. ומה שהוא לא ידע זה שהוא לחץ על המתג הלא נכון. כי ראש הקבוצה שלנו, נקרא לו יונתן, גם היה יתום מאם, ודי טרי. חצי שנה. יונתן לא התבלבל והחל לשאול אותו פרטים על המשפחה. מסתבר שגם הם התייתמו חצי שנה לפני ויש להם כמה ילדים. השכן גם הזכיר את גילאי הילדים ואמר שהאלמנה ממש מתקשה להתמודד עם האבל. יצאנו החוצה ויונתן אומר, "אנחנו כן נעלה לשם, אבל היות ואני יתום ויש לי את השפה של היתומים אני אדע איך לדבר איתם אז שאף אחד לא יעשה כלום, פשוט תזרמו אחריי". האמת שבתוך הלב לא התאים לנו כל כך ללכת לשם מכמה סיבות. העיקרית

הייתה שהייתה לנו משימה לבצע 20 כתובות, והיה איזה מירוץ נסתר בין הקבוצות מי תגייס יותר כסף לת"ת. למרות זאת, ולמרות שפורים הוא לא נראה כמו הזמן הנכון לעשות ביקור בבית שאיבד אב לפני חצי שנה עדיין הלכנו לשם, גם כי לא היה נעים לנו מיונתן וגם כי היה לנו מצפון שגבר על אי הנוחות שלנו. עלינו. דפקנו בדלת. האלמנה אמרה כבר כשפתחה את הדלת שבעלה נפטר. יונתן אומר לה, "כן, אני יודע ואני גם יתום, ואני חושב שמאד חשוב שנהיה כאן". התיישבנו בסלון. התחלנו לשיר, ואז שמנו לב שילד אחד בגיל 11 לא נמצא. (שהרי השכן תיאר לנו את הגילאים.) יונתן אומר לה: "לפי מה שידוע לי צריך להיות כאן ילד בגיל 11, איפה הוא?" היא אמרה לו, "הוא שבור ורצוף, שוכב במיטה ולא רוצה לצאת. פורים עשה לו רע יותר מאשר טוב". יונתן אומר לה, "גם אני יתום ואני חושב שאני אמצא שפה משתפת אתו. בואי נעשה עסק. את תוציאי אותו החוצה ואני אוציא אותו מזה". ככה בשיא הביטחון. האם באמת הביאה אותו. והבחור אומר לאימא בשקט, "אפילו שלא תביני מה אני עושה - תסמכי עליי". ישבנו מסכיב לשולחן, וכמוכן שאנחנו אחרי בקבוק של יין ויונתן מתחיל לשיר שירי רגש הכי רגשיים שיכול להיות. רחם... תפילה לעני, הנשמה לך... כמוכן שכיש יין או שצוחקים או שבוכים, אז מה אנחנו עושים אם לא נסחפים אחריו ברגש ובבכי ואחריו כל היתומים ישבו ושרו שירי רגש ובכיות קרוב לחצי שעה. בתוך הלב הרגשנו שזה לא משהו נכון. מה הוא עושה יונתן לילדים המסכנים האלה, אבל לא אמרנו כלום כי לא רצינו לפגוע בו, אמרנו "הוא עושה טעות אבל זו טעות שמותר ליתום לטעות בה". והייתה עוד מחשבה שחלפה לנו ואפילו רטנו על יונתן, "מה יהיה עם המשימה, אנחנו מתעכבים כאן חצי שעה ולא אספנו כמעט כלום". אחרי חצי שעה שכולנו שרים שירי רגש ובכי יונתן אומר לילד בגיל 11, "אתה יודע מה אחשוורוש אמר לאסתר, 'מה שאלתך יונתן לך ומה בקשתך עד חצי המלכות'. אני אומר לך אותו דבר. תגיד מה אתה רוצה שאתן לך". יונתן היה בטוח שהילד יבקש אופניים או איזה משחק, ואז הילד אומר לו, "אני רוצה שאתה תלמד אתי חברותא". זו הייתה כבר בקשה בעייתית כי הישיבה שלנו הייתה ממוקמת בקצה השני של העיר, וגם ככה לא עודדו בחורים ללמוד עם ילדים. אבל מכיוון שיונתן הבטיח הוא אמר: אני אעמוד איתך בדיבור. ואם לא די בכך פתאום גם שני האחים שלו עמדו וביקשו שילמד איתם. כל

”
התיישבנו בסלון.
התחלנו לשיר, ואז
שמנו לב שילד אחד
בגיל 11 לא נמצא.
“

שקצת מוטרדים עם ההבטחה לילד...
למחרת בבוקר, לאחר שחרית ומגילת אסתר, עשינו סעודת פורים. בסוף הארוחה שליח מגיע אל הבחור ואומר שהמשיגים מחפש אותו. אני שהייתי סקרן מאד אמרתי לו, "בוא, אני אלך איתך ביחד". המשיגים אומר לו, "קיבלתי טלפון מהאלמנה והיא סיפרה לי את הסיפור שסיפרת לי ואמרה לי שמאז שהאבא נפטר הילד לא היה שמח כמו שהוא היה שמח בפורים הזה. לאחר מכן היא ביקשה ממני שהבחור הזה יהיה החונך של הילדים שלה."
"אומר לך את האמת, אפילו לא העליתי על דעתי לאפשר דבר כזה, אבל לאלמנה לעומת זאת לא יכולתי לסרב. הבטחתי לה שאכן כך יהיה".
באמת, אחרי פורים, החלו ללמוד חברותא פעמיים בשבוע והוא גם מצא שני בחורים שילמדו עם הילדים האחרים.
יונתן התגלה ממש כשישרון ללמד ילדים. הוא הצליח לעשות זאת לא כרחמנות אלא כחברות, הוא השתלב שם בבית וממש דאג לבגר את הילדים. הוא בנה איתם חברות כזו וממש בנה אותם.
אחרי שנה של עבודה שהיו ביחד אני רואה יום אחד שיונתן מאד מרוגש.
אני לוחץ עליו, "תגיד, מה אתה כ"כ מרוגש?"
הוא אומר לי, "אני לא יכול לומר".
לאחר כמה ימים התברר מה הוא היה נסער.
יונתן, כך התברר, פנה אל המשיגים ואמר לו שנראה לו שיש לו שידוך לאלמנה. המשיגים שאל מי ויונתן ענה, "אבא שלי".
המשיגים פנה לאשתו שהייתה לה היכרות קרובה עם האלמנה וזו אמרה, "אם הוא אבא שלו הוא חייב להיות משהו מיוחד, אבל ניפגש ונראה".
הם נפגשו ובאמת התברר שאבא של יונתן באמת מיוחד, לא פחות מהבן שלו, והם התארסו.
והיתומים הללו שפגשנו בפורים הפכו מהתלמידים שלו לאחים החורגים שלו. ממש כך. עברו שנתיים, ואני התארסת, והתחנתתי. יונתן נשאר בישיבה. בתחילה לא רצה לשמוע שידוכים ולאחר מכן החל לשמוע אבל לא בדיוק הסתייע.
וכעת נחזור לתחילת הסיפור.
זוכרים שמישהו מהישיבה התקשר אליי וחשבתי שהוא משועמם? ושאחרי שאמר לי משפט אחד צעקתי "מה? מה? מה?"
אז הבחור הזה היה יונתן.
הוא בישר לי שהוא התארס.
אמרתי לו, "מזל טוב, סוף-סוף, אין לך מושג כמה שאני שמח. כנראה הקורונה עשתה משהו, הא?"
"אולי", הוא אמר. "ומי המאושרת?" שאלתי.
ואז הא אמר את השם. השם היה מוכר.
אתה מתכוון... "כן, זו הבת של אשתו של אבא שלי".
ואז באו הצעקות שלי, "מה? מה? מה?" זה הסיפור והוא טרי מהשבוע.
בזמן שכולם נכנסים לבידוד הבחור היקר יונתן כבר לא לבד.
המעשה הנאצל הזה שעשה בפורים, ושהיינו כולנו עדים לו, היה הלחם ששלח על פני המים.
לקחו כמה שנים... והשבוע הוא מצא אותנו... בגדול.

העניין נראה כאילו הסתבכות רצינית של יונתן. ידענו שאין סיכוי שהנהלת הישיבה תסכים לזה. אנחנו יוצאים מהדלת, אומרים ליונתן, "תקשיב בזבת כאן 40 דקות, חייבים למהר. אנחנו צריכים לפחות לאסוף אלף וחמש מאות שקלים ויש לנו רק ארבעים".
ופתאום האלמנה קוראת לנו ואומרת, "הכו רגע. יש עוד משהו שרציני לומר". אם היינו קרובים כל כך ל"אוףף", בעיקר לנוכח כמות היין ששתינו שקצת פגעה ביכולת שלנו להבליג.
ובכל זאת הבלגנו, אלמנה וזה. "גם אני צריכה לתת את התרומה שלי", היא אומרת. "אבל אנחנו לא באנו בשביל התרומה. אמרנו לך מראש. באנו כדי לשמח את היתומים", אמר יונתן.
והיא אומרת, "אבל יש לי מעטפה מיוחדת שמחכה די הרבה זמן בשבילכם". חשבנו שהיא צוחקת. אבל מה היא עושה אם לא מוסרת מעטפה די עבה ליונתן ועליה רשום: "עבור תלמידי חכמים עניים".
והיא מספרת שהיא מצאה את המעטפה במגירה כשבעלה נפטר ושאלה רב, והוא אמר לה שבהזדמנות אם היא תפגוש תלמיד חכם עני שתיתן לו את המעטפה וכך היא תקיים את מצוות בעלה כמו ידיה.
"אני מרגישה שהת'ת שלכם זה נקרא תלמידי חכמים עניים, ואני מרגישה חייבת לתת לכם אותו כי בזכותם את הזמן שהייתם יכולים לאסוף כספים מאנשים אחרים - לטובת הילדים שלי".
יצאנו ופתחנו את המעטפה.
היו בה מעל 3,000 שקלים שהבעל הניח כמעשר כספים. הוא סידר לנו את כל הערב.
התנפלנו על יונתן בחיבוקים עד שכמעט הפלנו אותו על הרצפה והתחלנו לרקוד כמו שיכורים בלובי של הבניין. נו, טוב, לא כמו. היינו שיכורים קודם דיברנו דיבורים של עצב וכעת של שמחה.
שאלנו אותו, "אבל למה עשית שכולם יבכו הרי זה פורים צריך לשמוח?" יונתן אמר, "שמחה רגילה היא כמו כוס תה. שירי הרגש ששרנו היו ממש כמו תרופה חזקה עובדה שהם הצליחו להוציא מהילדים את כל הבכי והצער שהיה להם כמו דלקת בגוף".
כשיצאנו החוצה אמרנו, "מה הכתובת עכשיו?"
והוא אמר: "הולכים עכשיו למשיגים".
אמרנו "מה פתאום משיגים עכשיו?"
אמר לנו אל תגזימו. אנחנו עשינו יותר מכולם, אבל אני התחייבתי לילד שאני אהיה חונך שלו. אתם יודעים שרוב הסיכויים שהמשיגים יסרב. אבל כעת זה פורים עת רצון ואם המשיגים שיכור חצי ממה שאנחנו, ייתכן והוא יסכים לזה". "צודק", ענינו ושמנו פעמינו אל המשיגים.
סיפרנו למשיגים את הסיפור. מסתבר שמשיגים לא נוטים להיות שיכורים ואפילו לא רבע שיכורים גם בפורים. הוא הנהן הנהון משיגי ואמר שהוא ישתדל אצל ראש הישיבה שישכים אבל לא מתחייב לשום דבר.
בשפה שלו זה היה, "מחר אתם תתפכחו ואפילו לא תעזו לבוא אליי עם השטות הזו..."
עשינו עוד סיבוב של שעה, עשינו עוד אלפיה, וחזרנו לישיבה עם סכום גדול יותר מכל קבוצה ועם תחושה ענקית בתוך הלב. היינו מבסוטים למרות

תקציר: שאול, משגיח כשרות המבקר בהודו, מוצא תינוקת נטושה. כיוון שישנה בעיה הלכתית למסור תינוק גוי למקום בו יגדלו אותו להיות עובד ע"ז, מחליט שאול לאמץ את התינוקת לבת. טובי ובני, הנוסעים לדירתו של פרנסואה, הפסיכולוג, כדי לטפל בתוכי המחמד שלו - פוגשים בדרכם חזרה בארזי, לשעבר בן כיתתו של בני, המאשים את בני בכך שהביא לסילוקו מן החיידר, ומאיים לפגוע בו פיזית. כאשר הם בורחים מארזי וחבריו מועד בני ומפיל גם את העגלה ובה התינוקת.

שזה בגלל שהיא נפלה מהעגלה?"

כיוון החשיבה מפתיעה אותה, "היא הייתה בסדר גמור בבוקר", היא אומרת, מצחה נחרש בתלמים של מחשבה, "אם זה היה, חלילה, זעזוע מוח, אני חושבת היא הייתה אמורה להגיב לא טוב קרוב יותר לזמן שהיא נפלה. עברו יותר מעשרים וארבע שעות מאז שהיא נפלה ועד שהיא התחילה להקיא."

"כן?" הוא מודאג ומוטרד, "אולי כדאי בכל זאת להתקשר לרופא או משהו? אני לא רוצה שייקרא לה, חס ושלום, משהו רע."

"חס ושלום", היא קופצת, "חס וחלילה, בני. אני ממש לא חושבת שזה קשור. היא התחילה להקיא רק אחרי שנתתי לה איזו אבקת ויטמינים, אם זה קשור למשהו - זה קשור לזה, ולא למכה שהיא קיבלה."

"כן?" הוא שואל שוב, ועדיין יש ספק שמהבהב באישונו. "את יודעת, אמא? זוכרת את רולי שהיה בא אלינו פעם? הוא נפל מהאופניים שלו וקיבל מכה, שלושה ימים הוא התלונן וכולם אמרו לו שהוא מפונק, ורק ביום השלישי גילו שיש לו שבר בכף היד."

"אאוץ!". אומרת ריקי, חושבת על אמו של רולי, האלמוני כמעט, "לא נעים בכלל".

בני מעווה את פניו: "אני מוכן ללכת עם אהובי מחר לרופא לבד", הוא אומר, "אני אשמ בזה שהיא נפלה, אז □"

"אתה בחור טוב", היא מחמיאה לו בכנות, "אבל קודם כל - אני לא חושבת שיש צורך, ודבר שני - אם יש צורך אז ילד בגילך לא יכול לקחת תינוק לרופא. וג'ימל - סתם כדי שתדע - אם היה חשש לזעזוע מוח, אי אפשר היה לחכות עד מחר. הייתי צריכה לנסוע איתה ל'טרם' עכשיו."

"אני יכול לשמור", הוא ממחר להבטיח, "אני אנצל את הדלת וארגיע מחר את כולם, ואכין גם סנדביצ'ים ואקח את הקטנים לגן."

"אני לא נוסעת, צדיק". היא חד משמעית, "אבל בסדר, כדי שלא תדאג, אני מוכנה להתקשר למוקד של הקופה, לשמוע מה יש להם לומר."

אבל במוקד היא שניה בתור במשך עשרים דקות ארוכות, ואחר כך ראשונה בתור במשך עוד פרק זמן לא ידוע, כיוון שהיא נרדמת במהלכו על הספה, השפופרת אחוזה בכף ידה, וכשהיא מתעוררת בשעה לא ברורה לפנות בוקר, היא מוצאת ששיחת הטלפון נותקה.

להתקשר שוב?

ריקי מחזיקה את עצמה לדאגנית גדולה. דאגנית מופרזת. אם תדייק עוד קצת את ההגדרה. ולכן ההיסחפות שלה אחרי חששותיו של בני, כאשר ברור לה עצמה שאין כל קשר בין המקרים, נראית לה כטעות גדולה.

ההקאות התחילו אחרי יותר מעשרים וארבע שעות מהנפילה.

והנפילה עצמה הייתה מגובה נמוך ממטר.

תינוק חולה עשוי להיות תובעני למדי, ליילל ולתבוע פינוק ללא הפסקה. אבל כמו החובשים בשדה הקרב - ריקי דואגת יותר לאלו שחולים בשקט, שוכבים בעיניים עצומות בעריסה וישנים עמוקות. אהובי, כך שמה לב, נוטה להשתייך לקבוצה השנייה. ולב האם שלה חושש שזוהי תוצאת לוואי של השעות בהן שכבה בשדות לבדה, וחוותה את העולם לראשונה - כמקום קר ומתנכר שאינו שומע את צעקתה. והשקט העולה מן העריסה, מציק לה. מציק ממש.

פעם אחר פעם היא ניגשת, בודקת חום, וסימנים חיוניים אחרים, ואמורה, על פי הספר להיות רגועה. הילדה ישנה היטב, קצב הנשימה שלה תקין והיא אינה סובלת משינוי כלשהו בחום גופה, וכאשר היא מתעוררת מפעם לפעם - היא מתקשרת יפה, מחייכת בתשישות, מושיטה ידיים למוציץ שלה, ואפילו מושיטה לחי לנשיקה.

אבל העייפות הזו! המזורה!

"אולי היא מפתחת משהו", אומרת ריקי, ספק לעצמה ספק לבכורתה, "אולי הפריחה תצא מחר"

אבל בערב כאשר היא נתקלת במקרה בקופסת הויטמינים הארוזים יפה, וקוראת שוב את שפע הקופלימנטים שחולקים למוצר 'לקוחות מרוצים', היא מחליטה לנסות את התערובת. דף ההוראות המסביר כיצד לערבב את האבקה במזון או במים שצורך התינוק, ברור מאוד, ובתור אמא מנוסה היא אינה מתקשה כלל להזריק את האבקה המעורבת במעט מטרנה היישר לפיה של אהובי החלושה. והתוצאות, כפי שהבטיחה ורדה, מפתיעות אותה. אם כי לא לטובה.

הויטמינים לא משפיעים טוב על אהובי. מערכת העיכול שלה מגיבה אליהם בקיצוניות רבה, ובשתיים בלילה, לאחר שריקי העייפה נאלצת לקלח אותה בפעם השלישית לערב זה ולהחליף גם את המצעעים בלול, היא מחליטה שלא לנסות את האבקה שוב, ויותר מכך - גם לעדכן את ורדה, בנוגע לתוצאותיו של הטיפול.

"אמא?" קול מנומנם עולה מחדרם של הבנים, "אמא זו את?"

"אני אני", היא ממחרת להרגיע, "שום גנב לא נכנס לנו הביתה, בני. אל תדאג."

"לא חשבתי שגנב", הוא מתגונן, "רק שמעתי שמישהו מקיא, אז רציתי לדעת שאת ערה".

"אני ערה". היא עייפה, "ויש לך שמיעה טובה. תחזור לישון עכשיו."

"מי הקיא?" הוא כבר עומד בפתח המטבח.

"אהובי". היא מדווחת, "כבר בפעם השלישית. היא לא מרגישה כל כך טוב. נקווה שהיא תהיה בסדר עד מחר."

הוא נושם עמוקות ומזדקף, "הצילו", הוא אומר בדאגה, "יכול להיות

אמת או חובה

מ. קינן • פרק 70

נבלע בין שאר חבריו לקבוצה, והיא פונה לשוב הביתה, עולה בדעתה רעיון - אם כבר התארגנה ויצאה, ואם הגיעה עד הנה, וקופת חולים סמוכה כל כך, למה לא לקפוץ בכל זאת לרופא ולקבל חותמת רשמית לכך שאין סיבה לדאגה?

למה לא?

אולי מפני שלא קבעה טור מראש?

לטעמה של המזכירה זו סיבה טובה מאוד.

אבל ריקי מתווכחת איתה בנעימות, ומצליחה לשכנע אותה, לכל הפחות, להכניס שאלה בכתב לרופא.

שתי דקות לאחר מכן כבר מונח בידה פתק בכתב חרטומים משובש, הוכחה לבני ולכל מאן דאמר - שאכן נראה כי אין סיבה לדאגה, ואם ההקאות והשילשולים ימשיכו, והילדה תראה לא חיונית או סובלת מתסמיני התייבשות אחרים - כדאי לחזור פעם נוספת למרפאה.

אז מה בעצם הסיבה לדאגה?

ילדים מקיאים אפילו בגלל שינויים שיוצאות. שלא לדבר על כך שלא תמיד הם מעכלים טוב וויטמינים מזורים שגננות טובות לב מחלקות לכל דכפין. ובשעה ארבע וחצי לפנות בוקר, נראה שאין שום דבר נוסף שנכון להגיד.

וריקי מפקת טוב, מניחה את הטלפון במקומו, והולכת לבדוק את שלומה של אהובי, שישנה בשלווה במיטתה.

הכל נראה בסדר. חבל רק שמחר לא תוכל לשלוח אותה למשפחתון ותאלץ להפסיד יום עבודה.

"זה לא מהוויטמינים, בטוח", מבטלת וורדה את חששותיה של ריקי כשזו מתקשרת אליה בבוקר המחרת לעדכן על כך שאהובי לא תגיע היום למשפחתון, "וסתם כך, עכשיו כשאת מדברת - אני נזכרת שהיא פלטה לא מעט בימים האחרונים, לא ממש הקיאה, אבל פלטה הרבה מאוד. יכול להיות שמה שהיא צריכה זה לא ויטמינים אלא משהו לחיזוק מערכת העיכול. אני אתייעץ עם המשווקת שלי, היא מבינה מאוד ברפואה משלימה לילדים. ואת לא מביאה אותה מחר, כן? תינוק שמקיא צריך להישאר בבית לפחות עשרים וארבע שעות. זה ההנחיות של משרד הבריאות".

זו אינה התגובה לה מצפה ריקי, אבל היא מקבלת את הדברים בשתיקה עייפה. "מה שאת מבינה, וורדה", היא אומרת, "ואני עדיין חושבת שהיא הקיאה בגלל הויטמינים. תבדקי אם נשים נוספות מתלוננות. כי חבל שייצא למכירה שלך שם רע".

אולי לא הייתה צריכה לומר זאת, בעצם. מן הרגע בו אמרה את המילים האחרונות, הרגישה כאילו האוויר המפריד בין שני מכשירי הסלולר קפא, וורדה שסיימה את השיחה בכמה מילים אדיבות, הייתה שונה לחלוטין מן המטפלת הזורמת והחמה.

כל כך הרבה השקיעה בה במשך השנים, במטרה ליצור קשר חברי חמים, שישפיע גם על היחס שתיתן המטפלת לילד שהיא מפקידה אצלה, ועכשיו לקלקל הכל בגלל מידה גדושה של איכפתיות?

אוף.

ריקי מתמלאת כעס על עצמה. ואולי בגלל העייפות או בגלל השעה, אחרי הכעס והתסכול מגיעות הדמעות כמעט מיד.

צביקי, גוזל חמוד וקטן שטרם נלקח אל הגן, מביט בדמעותיה בעניין, ואחרי רגע של מחשבה, יוצא מן החדר וחוזר כשבידו השמנמנות גליל טישו. מושיט לה את הגליל בארשת דאוגה, ומביט בה במבט יציב עד שהיא מוחה את עיניה, ומצליחה לצחוק. "הכל בסדר, חמודי", היא מבטיחה לו, "אתה לא צריך לדאוג. סתם היה לי מצב רוח. אתה עוד לא יודע מה זה, נכון?" לא הוא לא יודע, אבל את המילים 'גן' ו'החוצה' הוא מכיר היטב, וברגע בו, על פי שיקול דעתו התינוקי, התאושה דיה - הוא מתחיל לבקש את אשר איוותה נפשו, ואינו מרפה עד שהיא נכנעת, ולאחר אי אלו התארגנויות בסיסיות היא יוצאת איתו ועם אהובי לכיוון המעון.

הדרך יפה ושטופת שמש, הציפורים מצייצות, ולאחר שהילדון שלה

בונים יכולות טיפול בבעיות התנהגות - ליווי הורים

מלכי ולדנברג
מנתחת התנהגות
054-8409312
8409312@gmail.com

אפילוג

"הנה, זה כאן". מוישי עוצר את הרכב מחוץ לבניין לבנים חום, מגודר בגדר שחורה.

"כן, אני רואה". בתיה קוראת את הכיתוב שעל הבניין. המרכז הפסיכיאטרי קינגסבורו.

"אני אנסה לבקש מהשומר שייתן לנו להיכנס עם האוטו. ממש גשם רציני". מוישי מתקדם לכיוון מחסום חשמלי. שומר כהה עור עומד מחוץ לביתן השמירה ומכניס את הרכב שלפניו.

"זה נראה כמו כלא". בתיה מסתכלת על הגדר הגבוהה, על החלונות המסורגים, על ביתן השמירה.

"זה סוג של כלא". מוישי מתקדם אל השומר, אומר לו את מי הם באו לבקר, מראה לו את הדרכון שלו ונכנס אל החניה.

"מסכנה". בתיה מלטפת את נפתלי שגרדם עליה. "אחרי הכל, היא מסכנה. אחרי הכעס הנורא, הזעם, הרצון לנקמה. אחרי הכל, היא מסכנה.

"כן, אחרי שהבנתי מי היא ומה היא, כבר הרבה פחות כעסתי". "כל הכבוד לך. אני עדיין כועסת". היא שולחת מבט אל הילד שלה. לא מאמינה שהוא כאן, איתה. לא מאמינה שחודש שלם הוא היה אצל האישה הזרה הזו.

"לא אמרתי שאני לא כועס. אמרתי שהרבה פחות". הוא מדייק, מחנה את הרכב, מרים את בלם היד. "היית מעדיפה שהיא הייתה הולכת לכלא?" בהתייעצות עם רב הם כן הודיעו ל-□□□ שהחוטפת החזירה את נפתלי ושהיא אצלם בבית. הם הגיעו, בלבוש אזרחי. דיברו עם ההורים והסבירו להם שהם מוכרחים לעצור את שרה ג'יין. בתיה ביקשה שהם יתנו לנפתלי להיפרד ממנה, ושלא יראה שהם לוקחים אותה. הם הסכימו, כמוכן. אחרי כמה שעות במעצר, חקירה מהירה ואבחון פסיכיאטרי, העבירו אותה לאשפוז. בכלא היא כבר לא תשב, כנראה.

"לא. לא הייתי מעדיפה שהיא תלך לכלא. בכלל לא. לפני שפגשתי אותה, תכננתי בשבילה מאסר בתנאים הכי איומים עלי אדמות, ואם אפשר גם כמה עיניים. אבל מהרגע שראיתי כמה נפתלי קשור אליה, וכמה היא באמת דאגה לו במשך החודש הנורא הזה, שחררתי. לא הפסקתי לכעוס, לא התחלתי לאהוב אותה, ממש לא. אבל כן ריחמתי עליה מספיק בשביל שאני אפילו לא אערער על החלטת הפסיכיאטר לאשפוז אותה במקום להעמיד אותה לדין". מוישי מסתובב אליה, מחייך.

"מה?"

"החודש הזה היה החודש הנורא בחיי. סיט איום ונורא שאני לא מאחל לאף אדם בעולם. אבל עכשיו, כשנפתלי כבר כאן, איתנו, אני רואה שגם כמה דברים טובים קרו בזכותו".

"הייתי מוותרת עליהם". בתיה אומרת מיד, בלי לחשוב. "כן?" מוישי מברר.

"אולי לא. אבל רק בדיעבד. אני יודעת שהרבה זר אצלי בתקופה הזו. הלב שלי זו. אבל יקח לי גם הרבה זמן להתגבר על הטראומה, להתגבר על כל מה שעברתי בחודש הזה".

"אנחנו נעשה הכל כדי שאת תחזרי לעצמך". הוא יתמוך בה כמה שהוא יוכל.

"אולי לא לגמרי לעצמי". היא מחייכת. "שבכל זאת אני ארגיש שהייתה איזו תכלית לכל הניסיון הנורא הזה".

"בעזרת השם". הוא מציץ לשעון הרכב. ארבע ועשר דקות. "אמרו לך שמארבע יש ביקורים?"

"כן". היא מחבקת את נפתלי אליה. "אני בכלל לא מבינה בשביל מה באנו". "כי ההורים שלה אמרו שהיא מאוד רוצה לראות את נפתלי לפני שאנחנו טסים". הוא מזכיר לה.

"כן, את זה אני יודעת בעצמי. אבל למה אני אמורה לעשות מה שהם מבקשים? למה אמור להיות לי אכפת ממנה?" "לא יודע. למה באמת?"

היא חושבת. "אולי כי היה אכפת לה מנפתלי?" נפתלי חזר אליה כל כך נקי, מטופל ומטופח. הרבה יותר ממה שהיא יכלה לדמיין לעצמה. גם פסיכולוג ילדים שבדק אותו אישר שהילד במצב מצויין, ולא זיהה שום פגיעה או טראומה כלשהי. בתיה שמחה, והודתה להשם. אבל כן הרגישה גם איזו צביטה קטנה, קטנטנה, על זה שהפרידה ממנה לא הייתה מספיק טראומתית עבורו כדי שתשאיר רושם.

"אולי. ואולי כי את באמת מרחמת עליה, וממחר את בבית שלך בירושלים, עם הילדים שלך, ועם החיים הטובים שלנו, ברוך השם, מוקפים במושפחה, עם חיים יהודיים מלאים ושמחים. והיא, נשאת כאן, כלואה ומושוגעת". "גם, נכון". היא מעירה את נפתלי בעדינות. הוא פוקח אליה עיניים גדולות וחכמות ומחייך. "קמת, חמוד שלי?" "מים". הוא מושיט יד לבקבוק שלו.

היא נותנת לו את הבקבוק, מקרבת אותו אליה. כבר שבוע שהוא איתה, והיא עדיין לא מצליחה להירגע. מוכרחה להרגיש אותו קרוב אליה כל הזמן. הוא ישן איתה, קם איתה, היא לא זזה ממנו והוא לא ממנה. בשני הלילות הראשונים הוא התעורר בככי, כנראה לא הבין איפה הוא נמצא ולאן הלכה אותה שרה ג'יין שישנה לידו בשלושים ומשהו הלילות שקדמו להם. בתיה חיבקה אותו, ולחשה לו באוזן כמה שהיא התגעגעה אליו, ושרה לו שירים שהיא תמיד שרה לו. מהלילה השלישי הוא ישן הרבה יותר רגוע, אבל צמוד אליה, חבוק ודבוק. ילד ואמא. "נפתלי, אתה רוצה לבוא עם אמא לטיול קטן?" היא שואלת אותו כמעט בלחש.

"לאיפה?" הוא פוקח זוג עיניים סקרניות.

"אתה זוכר את שרה ג'יין? האישה ששמרה עליך?" בהנחיית הפסיכולוג, זה התואר שהוצמד לה.

נפתלי מהנהן.

"אז היא רוצה לפגוש אותך לפני שאנחנו נוסעים חזרה הביתה במטוס, טוב?"

"טוב". הוא שוב מהנהן.

"יופי, אז בוא, אנחנו הולכים אליה עכשיו, בסדר?" בתיה לא מחכה לאישור. מרימה אותו עליה ויוצאת איתו מהרכב.

הם מציגים תעודות מזהות בכניסה, עוברים בידוק, ועמדת מודיעין שמכוונת אותם אל מחלקה, חדר שש עשרה.

"המקום הזה מצמרר אותי". בתיה מרגישה שהרגליים שלה כושלות.

"תראה איזה אנשים יש כאן". היא מביטה מסביבה, מניחה את הראש של נפתלי על הכתף שלה, שיראה כמה שפחות.

"זה בית משוגעים, בתיה. מה חשבת?"

"לא חשבת. אף פעם לא הייתי בכזה מקום". ולא רוצה להיות אף פעם נוספת בחי".

"הנה, חדר שש עשרה". מוישי מצביע אל דלת פתוחה.

"אני רועדת כולי".

"יהיה בסדר, בעזרת השם. הכל בסדר". הוא מעודד אותה בחיוך.

היא נוקשת על הדלת ומציצה פנימה. "שרה ג'יין?"

תקציר: ההורים של שרה ג'יין לוקחים אותה לאשפוז פסיכיאטרי והיא בורחת. אבא שלה שומע שיחה בין שתי אחיות על אישה מבוקשת ע"י ה-FBI בשם הפרטי של הבת שלו. לאה גרין מרגישה לא טוב, ובתיה מטפלת בה.

76

ליבי קליין כי אבי ואימי

סוף

"מה?" שרה ג'יין יושבת בכורסא, בוהה בנקודה לא ברורה בחלל החדר. "באנו לבקר אותך". בתיה נעמדת לידה, מעמידה לידה את נפתלי. אבל היא אפילו לא מפנה אליהם את המבט.

"שרה ג'יין, נפתלי כאן". אם היא לא תגיב עכשיו, הם הולכים, וזהו. היא עשתה את שלה, והרבה יותר מזה.

שרה ג'יין מסובבת לאט את הראש, נראה שהעיניים שלה בכלל רואות דרכם, לא אותם.

נפתלי מושיט יד מהוססת ליד של שרה ג'יין. העיניים שלה מביטות ביד הקטנה שהונחה עליה. ואז היא מושיטה לו שתי ידיים. "בואי אליי, אשלי מתוקה, בואי".

הוא מתקרב צעד אחד בזהירות, מתלבט. בתיה עומדת קפוצה. מתקדמת רבע צעד אחריו.

שרה ג'יין מרימה את שתי הידיים שלה לחבק אותו, ואז הוא נרתע לאחור ומחבק את הרגל של אמא שלו, טומן את הראש במעיל הארוך שלה.

שרה ג'יין שומטת את הידיים הריקות, מרכינה את הראש ומנידה אותו, מאוכזבת. "אתה בכלל לא אשלי. אתה רק דומה לה. אתה לא אשלי, ולא שלי. לך עם אמא שלך, ילד חמוד". היא שולחת יד ללחי של נפתלי. "תהיה מבורך בכל אשר תלך". העיניים שלה מתמקדות לרגע אחד בעיניים של בתיה ומתעממות שוב.

"שלום, שרה ג'יין. תהיי בריאה". בתיה לוחצת לה את היד. "תודה ששמרת על נפתלי, ותודה שהחזרת לנו אותו". בתיה דומעת.

"תתפללי עליי, בבקשה. תתפללי שאני אצא מכאן ויחזיר לי את הילדה שלי כמו שאני החזרתי לך את הילד שלך. בבקשה". היא מתחננת.

"אתפלל עלייך". אתפלל שהשם יעשה הטוב בעיניו, שאנחנו נעשה הטוב בעיניו, ושנמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם, תמיד.

תשובות מעמוד 8

בוחר פתע
// רינה גליקסון

1. בכפר גוש חלב, בגליל העליון
2. הרב יצחק גרשנטקורן ז"ל
3. המגיד מדובנא
4. שבעים שנה
5. 1986 (למגנינם)
6. צרפת
7. חמה
8. לינדון ג'ונסון

לתגובות והארות: Libbyklein23@gmail.com

ולמקומו

תאריך 11/11

[פרק 80]

אי סדרים

לגור בירושלים, והיו להם בעיות עם ילד. רצו שתעזור להם לרשום אותו בחיידר; הם חשבו שאתה זמין ועובד כרגיל; לא ידעו מכל הסיפור."

צל צילה של נחת על פניך. יש כאלו שלא ידעו! השמועה הרעה לא הגיעה לכל בית בישראל. "זה היה קרוב לקריסה?"

"כן."
"נו?"

"הם יצרו קשר עם ההורים שלי, כי לא השיגו אותך. אמא שלי סיפרה לי, ואני - אחרי שחשבתי על זה, החלטתי לנסות לעזור לשוריל'ה. דיברתי עם חבר שלך בן ציון, דיברתי עם קווין המנהל. ממש השתדלתי בשבילים."

"באמת?" אתה מביט בי בהערכה.
"כן."

"ואפילו לא סיפרת לי", אתה מדגיש.

"זה היה כשלא יכולנו לשתף בחוויות. לא סיפרנו גם דברים יותר חשובים מזה."

"ולמה עשית את זה?"

אני מנסה לבדוק בתוכי. "כי היינו כל כך זקוקים לרחמים, לחסד, שבאופן טבעי רציתי גם לעשות חסד. הרי תהיה הסיבה להצקות האלו מה שתהיה - ברור שהילדה הקטנה הזו בכיתה א' לא רצתה בודדו לגרום לי רע, וברור שהאיישה היום - לא צריכה לסבול בגלל מה שעשתה כילדה. תארתי לעצמי שהיא הייתה ילדה שסבלה מקושי, ואולי סובלת ממנו גם היום. הרגשתי טוב שאני עוזרת להם, זה ניקה לי את הלב, הרחיב אותו."

"היא הודתה לך?" - אתה שואל.

"כתבה מכתב. כנראה היה לה לא נעים ממני. היא ובעלה כתבו מכתב תודה, והיא גם ביקשה סליחה וכתבה שהיום היא מבינה שסבלתי ממנה מאוד, והיא כלי מלא בושה וכלימה. אלו היו המילים שלה."

"אואו", אתה לוחש. כלי מלא בושה וכלימה... פתאום נראות לי המילים האלו משוננות משהו. איך יכולות בושה וכלימה ליצור כלי מלא?

"טוב, זה מאוד יפה שסלחת, ומיוחד שהשתדלת בשבילה. אבל אנחנו לא יכולים לדרוש את זה מקווין", אתה חוזר לענין הכאוב.

"לא דרשתי."

"נכון. לא דרשת, כעסת."

"כן, אני כועסת". מרגישה שכעס ממש מבעבע בלי, ולא רוצה לשמוע עכשיו על שהוא לא במקום ולא ראוי, למרות העובדה שזו האמת. אני יוצאת מהחדר ומוציאה שתי מוזודות גדולות מהארון.

ניסן
ליקי

אני מרגישה שכעס עולה ומטפס בי, ולא מוכן להיעצר, למרות מה שאני יודעת על דב, על הקטיעה, על הניתוחים. על האשמה, כן האשמה שלך, ואף על פי כן. "אני כועסת על המנהל וגם על אשתו". הנה אמרתי את זה.

"מה את רוצה ממנה?" - אתה שואל אותי.

"אני מניחה שהיא מעורבת; אני בטוחה."

אתה חוכך רגע בדעתך. פניך חיוורות כל כך, מיוסרות. במהלך הזמן שהיית בנורבגיה שאלתי את עצמי כמה פעמים: האם הייתי מוכנה להתחלף אתך? בתאוריה כמובן, האם הייתה בי נכונות לשאת עבורך את כל מה שעברת? לא הייתי בטוחה שהתשובה היא: כן. עם כל המסירות והרצון הטוב, לא הייתי בטוחה שלו ניתנה לי האפשרות - הייתי מוכנה להתחלף אתך. עכשיו, כשאני עומדת מול היגון הנוקב שמונח עליך בכבודת, אני מרגישה מין תקווה, אפילו תפילה, שאוכל לקחת ממך את הענן הרובץ הזה; שאוכל לכאוב במקומך עד בלי די, כדי להקל עליך.

"אינן לנו זכות לכעוס עליהם", אתה אומר לי. יש למילים שלך צליל של חוק, של סעיפים ותקנות.

"יש", אני אומרת שוב. הזעם שלי לא נרגע, ולא נבהל מהאפשרות להפר את חוק התרי הכעס.

"לילד קטעו חלק מרגל; בגללי, ליקי. בגללי". משקולות ברזל מחוברות למילותיך. כל מילה מכה באוויר ובי עד שהיא מגיעה לרצפה.

"נכון, וזה קשה מאוד, אני לא מזלזלת בקטיעה ולא בניתוחים. ובכל זאת אפשר להיות קצת יותר.... יותר אדיבים למי שהזיק". לא, המילה 'אדיבים' לא טובה כאן. היא ממש צורמת לי, כאילו המתקו מרק בסוכר במקום להמליחו. "אפשר להיות יותר עדינים כלפי מי שהזיק, להרגיש גם את הכאב שלו. לזכור שגם אנחנו, כנראה, הזקנו פעם ופעמיים, גם אם במינן אחר, בעוצמה פחותה".

"וגם ניזוקנו", אתה מוסיף.

בוודאי, זה ה'תרגום' שלך למשפט שאמרתי. אני מבקשת מקווין לזכור שהם גם הזיקו, אתה חושב על זה שגם ניזוקת. "הנה", אני אכן נזכרת. "שוריל'ה שהציקה לי בכיתה א', אתה זוכר את הסיפור? הסיפור שאתה ידעת לפני, כי שמעת עליו כשבררתם עלי לשידוך, ואני נודעתי ממנו רק כשחזר לי הטיק, אחרי הקריסה."

"כן, אני זוכר."

אני שומרת על העין, שמה עליה רגע כף יד; שלא תתחיל עכשיו לצאת ולא להיכנס, שלא יופיע הטיק ממקום מנותחו. "הם עברו

תקציר
לליקי מפריעה האינטליגנציה הלא גבוהה של פייגה-רחל, המוצעת לאליהו. אליהו אומר לאחיו שאינו רוצה להתחתן עכשיו. לוי מקבל מכתב מהמנהל קווין, בו הוא מבקש ממנו לא להכביד על דב בנו בהפצרותיו להיפגש עמו; לא לנקות את מצפונו על חשבוננו.

"כמה בקרוב?"
"בקרוב."

אני מוסיפה עוד מה פרטים מאתגרים, דברים שממש נוגעים לתקנות או מלחכים את שוליהם. "מה גברתי רוצה?" - שואל אותי טוביה.

"כן, על מה אנחנו מדברים?" - מוסיף מזכיר הישיבה.
"מתי יתקנו כל הליקויים שמניתי?"

"נשתדל מאד שבקרוב, עד אחרי החג", עונה טוביה.
"להשתדל זה לא מספיק", אני אומרת.

"מה יכול בן אדם לעשות? להשתדל", מחייך מזכיר הישיבה.
"מדובר פה על הפרות תקנות ואפילו הפרות חוק", אני מזכירה.

"שום דבר לא במזיד, חלילה", מנסה טוביה לרכך אותי.

"לפעמים מעגלים פינות בשביל כל מיני מטרות", אני אומרת. התאמנתי בבית באמירת המשפט הזה. שייצא לי מספיק מרשים, מספיק מאיים ומספיק נאמר באלגנטיות.

"נו?" אני שומעת בשאלתו של המזכיר: מה דעתך על עיגול פינות?
"אני ארצה לדעת, בתחילת חול המועד, איפה אווזים", אני אומרת.

"מה באמת קורה, מה המטרות, איך הכי נכון לפעול כדי שההגדרה לא תינזק, שהעמותה לא תינזק. אלו דברים גדולים מאד, אסור שיפגעו". קמה ממקומי; כך תכננתי. לא לומר היום את איום הסחיטה, רק להכשיר את השטח לקראתו. לחרוש, לא יותר. שישארו כמה ימים במתח, שירצו מאד להשביע את רצוני. שהחשש יחלחל אליהם, יקנן.

"בכל זאת... מה... מה הביא אותך... טוביה מנסה לנסח שאלה, הוא אינו מצליח.

אני פשוט מתעלמת.

אתה תדע בהמשך מה הביא אותי, לוחש להם הלב שלי. אולי צועק.
"אנחנו נדבר בתחילת חול המועד. יש לשניכם את מספר הטלפון שלי, למקרה שתמצאו לומר משהו".

"כן, יש".

"אבקש לא להטריד אף אחד אחר בענין הזה. אני זו שבאתי, ואתי צריך לדבר". התוספת הזו נועדה למנוע לחץ על ברוך, על הוריי או על יתר קרובי משפחתי.

"חג כשר ושמח", עונה המזכיר בלי להתייחס לאמירה האחרונה שלי. אני מהנהנת, יוצאת החוצה בצעדים מדודים, בגב זקוף. סוגרת מאחוריי את הדלת ונעמדת רגע לנשום, להישען. זה לא היה לי קל. ממש-ממש לא קל. וזה ילך ויהיה יותר קשה, אבל אין לי בררה. אני מוכרחה לעזור לבתי.

נשאר החלק העוד פחות קל. עלי לאיים על ליקי.

הגיע הזמן להתחיל לארוז. הופ! עם אחת מהן חזרת מנורבגיה. היא נראית חדשה. קניתי שם מזוודה? קנו לך? אינני יודעת. אארוז בה בגדים של הילדים. אולי לך היא תהיה תזכורת לחוויה קשה. כאילו שבלי התזכורת לא תזכור אותה.

טובה

אני יושבת במשרדי הישיבה ומחכה שיקראו לי להיכנס. הזמנתי פגישה בענין ההגדרה, והבאתי אתי את חוברת ההוראות של משרד האוצר בענין הגרלות של עמותות ותנאיהן.
"גברת וולפא? את יכולה להיכנס".

נכנסת ומוצאת מולי את מזכיר הישיבה ואת טוביה, אחד ממנהלי העמותה שאחראית להגדרה. אני משתדלת לזכור כל הזמן את מירה שלי, רק בשבילה אני אקשיח עכשיו את ליבי ואלחץ אותם. לא הייתי רוצה לעשות זאת, באמת שלא הייתי רוצה. אבל כואב לי הלב עליה, וזה שהבחור רוצה פתאום לחשוב... אני כמעט בטוחה שזה בגלל הכסף. כנראה שההורים הנדל יצאו לא מרוצים מהמפגש הקצר בביתה של ליקי. הם הרגישו איזו עמימות סביב ההבטחה שלנו, והחליטו לעצור את התהליך. אולי נטעו ספק בלב בנם, ועכשיו הבת שלי מתייסרת.

"כן, גברת וולפא? במה דברים אמורים?" - שואל טוביה.

אני מניחה על השולחן את חוברת ההנחיות. לא אומרת עליה דבר, רק מניחה. היא תעשה את הרושם הרצוי, אני יודעת. "בעמותה של ישיבת תורה עוז יש חמישה חברים", אני אומרת. "חמישה חברים ושני מנהלים".

"כן".

"לא כל החמישה יודעים שהם בעמותה, ואחד משני המנהלים לא יודע שהוא מנהל", אני אומרת. משתדלת לשמור על טון מדווח, חצי רשמי.

"זה ענין טכני", אומר מזכיר הישיבה.

"ממממ...", אני מגיבה.

"ויכול להיות שאדם לא זוכר כל רגע שהוא חבר עמותה או מנהל", מוסיף טוביה.

"זה לא הכל", אני אומרת. "ההגדרה נדחתה בלי שידעו על כך את כל חברי העמותה, בלי שנערך דיון מסודר וללא פרוטוקול". שניהם שותקים.

"לא נערכה רשימה מדוייקת של כל קרובי המשפחה של חברי העמותה ושל כל המעורבים, שלהם אסור לזכות בהגדרה".

טוביה רוכן מעט קדימה. "היא תערך לפני ההגדרה", הוא אומר.
"יש מועד חדש להגדרה?"

"יקבע בקרוב".

נהלי בטיחות גבוהים בתקופת הקורונה

באגף נשים ויולדות שיבא - תל השומר בניגוד למצבים רפואיים שונים, בהם ניתן לדחות את קבלת הטיפול הרפואי למועד מאוחר יותר, עד שיחלוף הסיכון של נגיף הקורונה, נשים לקראת לידה נדרשות בימים אלו לבחור במרכז רפואי ללידה כאשר הן חוששות והדבר החשוב להן מכל הוא ללא ספק בריאותן ובריאות התינוקות שלהן. אגף הנשים והיולדות המוביל בשיבא נערך עם מערכות מיגון ונהלים מיוחדים שמטרתם להבטיח את בריאות הנשים והיולדות ברמה המקסימלית ובאופן שהן לא תבואנה במגע עם נשים ויולדות שחולות בנגיף, ותקבלנה את הטיפול המיטבי והמקצועי ביותר, הן מבחינה רפואית והן מבחינה סיעודית ואנושית, כבימים כתיקונם. במקביל, הוקם גם אגף ייעודי ונפרד לחלוטין אשר בו מאושפזות יולדות עם קורונה או עם חשש גבוה לקורונה.

"חשוב להדגיש" - מספר לנו פרופ' שלי מזעקי, מ"מ מנהל אגף נשים ויולדות ומנהל המערך המיילדותי בשיבא - "כי אף אישה אינה מופנית לאשפוז או טיפול באגף הקורונה רק בשל מקום מגורים כלשהו, או חלילה וחס בשל היותה חרדית. יולדות המופנות לבדיקת קורונה הן רק כאלו המדווחות על תסמינים מחשידיים או אפשרות היותן במגע עם חולה מאומת. כאמור, אזור מגורים (גם אזור עם תחלואה גבוה) לכשעצמו - אינו סיבה מספקת להפנות את היולדת לאגף הקורונה. מדובר כאמור במכלול הנתונים מצטברים שעל פיהם מתקבלת ההחלטה הספציפית."

"שנה מדינית מסודרת באופן שיבוץ היולדות במחלקה הרגילה או במחלקת הקורונה". ממשיך ומספר לנו פרופ' מזעקי "כבר בהגיע היולדת למיזון היולדות היא עוברת תשאול בהתאם להנחיות שהתקבלו מהנהלת המרכז הרפואי, כגון- האם היא היתה במגע עם חולה מאומת, האם היא חשה באחד או בכמה מתסמיני המחלה וכדו'. לאחר קבלת כל המידע המלא מהאישה ועל סמך הפרמטרים הללו, מתקבלת ההחלטה באיזו אגף תאושפו היולדת."

"בנוסף" ממשיך פרופ' מזעקי - "גם באגף הקורונה המיוחד לנשים ויולדות בשיבא נהנות היולדות מהצוות הרפואי הבכיר והמקצועי של שיבא, מחדר לידה מאובזרים ברמה הגבוהה ביותר ומצוות מיילדות מסור ואדיב- כאשר הכל מתנהל עם ציוד ממוגן ומתאים לשמירת בטיחות המאושפזות והצוות הרפואי. אנו מאד שמחים לראות את שביעות הרצון של מטופלותינו הן מנהלי הבטיחות והן מהשירות המיטבי לו הן זוכות."

כל המרפאות והשירותים עבור הנשים והיולדות כמו גם שאר שירותי הרפואה בשיבא פעילים גם בתקופה זו כרגיל וזאת כמובן תוך שמירה על כל כללי הבידוד וההפרדה המחמירים ביותר.

ג'ל וניש קליה גולד

הנוסחה היחידה ששולטת גם בהסרת כתמים וגם בהשמדת 99.9% מהחיידקים- בטמפרטורות נמוכות!

במיוחד בימים טרופים אלו שכל אחד חרד לגורלו ולגורל בני משפחתו, בכל יציאה מן הבית ואף בתוך הבית עצמו, מציע המותג הבינלאומי וניש קליה גולד שני סוגי ג'ל - ג'ל הלבן (לכביסה לבנה) והוורוד (לכביסה צבעונית), באריזות חיסכון של 3 ליטר אשר גם משמידים 99.9% מהחיידקים שנתפסו על הבד וכל זאת גם בטמפרטורות נמוכות, בהתאם להוראות שימוש שע"ג האריזה.

"אין ספק שמדובר בבשורה אדירה", אומרת קרן ברזילי, מנהלת המותג וניש קליה ברקית בנקיזור. "וניש קליה נותן פתרון ויכולת להתגונן מפני חיידקים לפחות בחלק שאפשר לשלוט בו. לכבס את הבגדים עם הג'ל שלנו, להיות רגועים שהבגדים נקיים מחיידקים ומזיקים שונים וכמובן ליהנות מבגדים צחים ונקיים ללא כתמים. בתפילה לימים טובים יותר."

לוניש קליה גולד ג'ל ורוד המגיע בבקבוק 3 ליטר - מסיר כתמים תוך 30 שניות, מתאים לשימוש בטיפול נקודתי, להשרייה או כתוסף למכונת הכביסה בנוסף אבקת כביסה או נוזל הכביסה הרגיל. וג'ל וניש לבן המגיע בבקבוק 3 ליטר - לכביסה לבנה יותר ב- 3 דרגות והסרת כתמים. פשוט וקל, להוסיף פקא אחד לכל מכונה.

את וניש ג'ל לבן וורוד 3 ליטר ניתן להשיג ברשתות השיווק ובתנויות המובחרות

מחלקת ההתפרצות קורונה-כתר במרכז הרפואי צאנז ע"ש לניאדו מכפילה את עצמה בדקות אלו

לבקשת משרד הבריאות - 20 מטופלים קשישים מבית אבות בבני ברק נקלטים במחלקת ההתפרצות קורונה-כתר של המרכז הרפואי צאנז ע"ש לניאדו. בכך, קופץ מספר המטופלים במחלקה מ-15 ל-35 פרופ' איתמר גרוטו המשנה למנכ"ל משרד הבריאות סייר אתמול בלניאדו ואמר "אני מחזק את ידיכם, אתם עושים עבודה מקצועית נהדרת"

מבצע קליני, סיעודי ולוגיסטי רחב היקף מתבצע בדקות אלו בבי"ח לניאדו - קליטת 20 מטופלים מבית אבות בבני ברק במחלקה. המטופלים המגיעים מבני ברק, כולם במצב קל, ישוה לצידם של 15 מטופלים שמקבלים טיפול מסור מהצוותים בלניאדו.

הנהלת משרד הבריאות, ביקשה מהנהלת לניאדו לקחת על עצמה את משימת קליטת 20 המטופלים, לאור ריבוי מקרי התחלואה בבתי אבות, ולאור העבודה המקצועית המבוצעת בלניאדו בטיפול בחולי קורונה וכן אופיו המיוחד של לניאדו כבית חולים המכיר מקרוב את הציבור החרדי, את אופיו וצרכיו.

למבצע קליטת המטופלים מבני ברק בלניאדו, קדם סיור של המשנה למנכ"ל משרד הבריאות פרופ' איתמר גרוטו, שהגיע אתמול עם צוותו לסיור בבית החולים, כדי לעמוד מקרוב על הצרכים היחודיים של בית החולים, בהתמודדות עם נגיף הקורונה. פרופ' גרוטו אמר לצוות לניאדו כי "אני רוצה לחזק את ידיכם, אתם עושים עבודה מקצועית נהדרת!". במהלך הסיור הועלתה בפני הנהלת לניאדו האפשרות להקים מחלקת התפרצות נוספת שתטפל בחולים גריאטריים, נושא זה מוקדם מול כלל הגורמים הרלוונטיים. כמו כן, עלה הצורך של הנהלת לניאדו בהשלמת ציוד מיגון ומכשור רפואי הכרחי.

מר נדב חן מנכ"ל לניאדו מסר כי "נקראנו לדגל, להכפיל בבוקר אחד את מחלקת ההתפרצות קורונה-כתר, זו משימה מורכבת ומאתגרת. אולם, כלל הצוותים בלניאדו לקחו על עצמם את השליחות הזו, מתוך הבנה כי יש לנו את היכולת לעמוד בכך ובעזרת ה' לטפל בחולים במסירות האופיינית לנו. הגשנו אתמול לפרופ' גרוטו וצוותו את רשימת החוסרים שלנו וזכינו לאוון קשבת. בעזרת ה', אנו נעמוד בכל משימה שתטיל עלינו הנהלת המשרד"

חילופי עונות? מאפסנים את בגדי החורף? כדאי שיהיו נקיים וריחניים!

עם סדרת מרככי כביסה עם בישום עוצמתי כפול 4 של טאצ' תעמדו במשימה בהצלחה. כולנו מנסים בימים אלה לשלב גם שגרה בסדר היום ובכלל זה סידור הארונות. זו העת לדאוג שבגדי החורף ישמרו היטב לעונה הבאה ואת מקומם בארון הבגדים ימלאו בגדי האביב / הקיץ הבאים עלינו לטובה. עם סדרת מרככי הכביסה פרמיום, בבישום עוצמתי כפול 4 (!) של טאצ' הבגדים ישמרו רכים וריחניים במיוחד.

סדרת מרככי כביסה פרימיום - בבישום עוצמתי מגיעה במגוון ניחוחות יוקרתיים: מיסטר, פנטזי וסנצ'ואל. הסדרה מכילה תמציות בניחוחות בשמים יוקרתיים ומעניקה רכות מלטפת ומתאימה לכל סוגי הבגדים.

כמו-כן, מרככי הכביסה מכילים תוספים אנטיסטטיים לגיהוץ קל, הם אנטי בקטריאליים ומכילים חומרי חיטוי לכביסה נקייה, רכה ומבושמת לאורך זמן וזה מה שחשוב לנו תמיד, קל וחומר כאשר אנו מאכסנים את הבגדים, ללא שימוש לתקופה ארוכה יותר. את מרככי הכביסה ניתן להשיג בבקבוק 1 ליטר, והם מספיקים לכ- 40 כביסות. המחיר המומלץ לצרכן: 13.90 ש"ח בלבד.

בנוסף למרככי הכביסה מסדרת הפרימיום, השיקה טאצ' סדרת מרככים באריזת 4 ליטר וסדרת מרככים מרוכזים באריזת 1 ליטר, במגוון ניחוחות, הכוללים גם מרככים מיוחדים לבגדי תינוקות.

את תוצאות השימוש בסדרת המרככים של טאצ' תרגישו גם בחילופי העונה הבאה - בעז"ה.

כל מוצרי הניקיון של טאצ' מיוצרים על ידי חברת 'שניב - סאסאטק', המתמחה בייצור ושיווק מוצרי צריכה לבית, תוך הקפדה יתירה על שמירת שבת כהלכתה בכל אגפי החברה. להשיג בחנויות וברשתות השיווק הנבחרות.

נקיפה

דג ליום ד"ג

הצעת הגשה:
דג ברוטב עגבניות

אם יש לך
בידוד תעשה
ממנו גלידה

גלידת ריבת חלב שתמתיק
את מצב הרוח

שנתבשר
בשורות
טובות

בשר עם שעועית וחמוס

ציפי כהן והקמפוס הקולינרי מתכון: ציפי כהן צילום וסטיילינג: מנוחי הכסטר

גלידת ריבת חלב

גלידה מופלאה טעימה במיוחד, ב- 2 מצרכים בלבד!
מתאימה בדיוק לתקופת האביב המתחממת

גיוונים:

- גלידת נוטלה בראוניז מכינים עם ממרח שוקולד אגוזים, או ממרח שוקולד ומחית נוגט. מערבבים פנימה כוס קוביות קטנות של בראוניז ומקפיאים.
- גלידת ריבת חלב ושוקולד מכינים עם ריבת חלב. מערבבים פנימה 2/3 כוס שוקולד מריר מגורר ומקפיאים.
- גלידת לוטוס פירורים מכינים עם ממרח לוטוס או ממרח עוגיות קרמל. מערבבים פנימה 2/3 כוס פירורים של עוגיות לוטוס ומקפיאים.
- גלידת חלבה פקאן סיני מכינים עם ממרח חלבה. מערבבים פנימה 2/3 כוס אגוזי פקאן סיני קצוצים ומקפיאים

הרכיבים הדרושים:

600 מכל שמנת מתוקה
350 גרם ריבת חלב

אופן ההכנה:

להקציף את השמנת המתוקה לקצף רך.
להוסיף ריבת חלב ולהקציף.
ניתן להוסיף ריפל ריבת חלב: יוצקים ריבת חלב, ומקשקשים מעט לטעם מודגש.

דרגת קושי: קלה | זמן אפיה: 5 דקות | קינוח

עגבניות הן המקור העיקרי לליקופן בתזונה המערבית - כ-80% מהליקופן שלנו מגיע מעגבניות ומוצריהן. הליקופן שייך למשפחת הקרטנואידים - פיגמנטים טבעיים שנותנים לפירות וירקות את הצבעים המרהיבים שלהם, הפועלים כנוגדי חמצון שמנטרלים רדיקאליים חופשיים שפוגעים בתאים בגוף וכך תורמים להפחתת הסיכון למחלות רבות, בהן סרטן מסוגים שונים. הליקופן, שנותן לעגבנייה את הצבע האדום, מוכר כנוגד חמצון עוצמתי במיוחד. לליקופן יתרונות בריאותיים רבים. יש לו השפעה נוגדת שגשוג תאים סרטניים, הוא משפר את תפקוד מערכת החיסון ומפחית דלקות. יכולתו של הליקופן לפעול כנוגד חמצון יעיל עשויה לתרום גם לשמירה על בריאות העין, לשמירה על תפקוד המוח ואף להגנה על העור מפני נזקי קרינת השמש.

דגים עם אביגיל מייזליק

השהיה המרובה בבית דורשת מאיתנו לתת לגוף שלנו אוכל שיזין אותנו, יטעין אותנו בכוח, מרץ ושמחה, יחד עם חיזוק רציני למערכת החיסונית שתצליח לגרש כל וירוס ארוך שמנסה להתקרב. זה הזמן להכין מנה מהירה, קלה, טעימה ובריאה. אין קשר בין הטעם והמראה לבין קלות ההכנה. את עיקר העבודה כבר עשה הקדוש ברוך הוא שהכין לנו חומרי גלם כל כך נפלאים, עד שכל מה שצריך זה לחבר ביניהם וליצור מנה בריאה ונהדרת

פילה באס עם עגבניות שרי ובזיליקום

רוטב ענוג, טעם מעודן ומראה יפהפה – בזכות עגבניות השרי היפהפיות שגדלות כאן בכל הצבעים. את פילה הדג ניתן להחליף בכל דג אחר שאוהבים – דניס, בורי, מושט, מוסר או לברק

פורסים את עגבניות השרי לחצאים. מניחים בתבנית בינונית את הדגים, מפזרים עליהם את העגבניות, פורסים את הלימון הקלוף לעיגולים ומניחים על הדגים, מפזרים את הבזיליקום ומתבלים את הכל במלח ופלפל.

יוצקים את היין הלבן ושמן הזית.

צולים למשך 20 דקות או עד שהדגים מזהיבים קלות וקפיציים למגע. מגישים יחד עם כל הירקות והרוטב הטעים שהצטבר בתבנית.

רכיבים:

2 כוסות עגבניות שרי בכל הצבעים – מנומר, צהוב, כתום, אדום
6 שיני שום קלופות ופרוסות לעיגולים
לימון אחד, קלוף מהקליפה הצהובה אך לא מהלבנה
צרור בזיליקום קצוץ
4 כפות שמן זית
מלח ופלפל

אופן ההכנה:

מחממים תנור לחום של 220 מעלות.

ציפי כהן והקמפוס הקולינרי מתכון: ציפי כהן צילום וסטיילינג: שושי סירקיס

חומוס שעועית עם בשר ופטירות

חומוס ביתי הוא קל להכנה. עשוי מגרגירי חומוס, טחינה, שמן זית ותבלינים. לכל חומוסיה שמכבדת את עצמה יש את הסוד שלה כיצד להכין את ממרח החומוס הכי טעים. השילוב של גרגירי החומוס של ממרח הטחינה יוצר מאכל עשיר במיוחד בויטמינים ומינרלים וחלבון מלא. ממרח חומוס עשיר בסיבים מסיסים שתורמים לתחושת שובע, בויטמיני B, בעיקר חומצה פולית, בסידן, ברזל, מגנזיום, אשלגן וחומצות שומן חיוניות

חומוס שעועית

הרכיבים הדרושים:

4 כוסות גרגירי שעועית או חומוס מבושל לפי ההוראות
1 בצל פרוס
חופן פטרוזיליה
כוס טחינה
מיץ מ- 1/2 לימון (או לפי הטעם)
כפית מלח (או לפי הטעם)
3-5 שיני שום
רבע - חצי כפית כמון- לבחירה
מעט שמן

אופן ההכנה:

מכניסים לקערת מעבד מזון (או טרמומיקס) את גרגירי השעועית עם השום המבושל וחלק מנוזלי הבישול. מוסיפים לימון, טחינה, מלח, פלפל, ושן שום טרי וטוחנים הייטב למחית חלקה מאד. טועמים ומתקנים את התיבול, אם החומוס סמיך מדי, מוסיפים עוד מים. לאיזון טעמים ניתן להוסיף עוד טחינה לימון או מלח לפי הצורך. את החומוס מכינים מעט פחות סמיך מהתוצאה הרצויה, מכיוון שבמקרר החומוס ממשיך להתייבב. מגישים בצלחת עם שמן זית, פפריקה, פטרוזיליה, צנוברים, גרגירים מבושלים, זעתר וכו', או עם תוספת בשר טחון.

בשר טחון

הרכיבים הדרושים:

חצי ק"ג בשר טחון
1 בצל גדול קצוץ
2 שיני שום קצוצות
חצי קופסה פטריות טריות קצוצות
מלח, פלפל שחור גרוס
כף פפריקה
כפית כמון
חצי כפית בהרט- לבחירה
חופן פטרוזיליה קצוצה
שמן לטיגון

אופן ההכנה:

מטגנים את הבצל להזהבה, מוסיפים את השום והפטריות ומטגנים כ- 2 דקות. מוסיפים את הבשר הטחון, ומטגנים תוך כדי ערבוב מתמיד עד שהבשר משנה את צבעו ומתפורר. מוסיפים את התיבול ומערבבים היטב. מתקנים את התיבול ומוסיפים את הפטרוזיליה.

להגשה:

בכלי גדול, שוטחים את החומוס, יוצרים גומה במרכז ועורמים את הבשר הטחון. מגישים חם או קר.

תמונה ממטבחון של נועה שרון

נועה שרון היא אימא לארבעה ילדים בלי עין הרע, מלווה נשים בארגון וסידור הבית ומעבירת סדנאות 'לחיות בסדר' כלים והכוונה לאימא.

המטבח הפתוח

מימי ברלין מתארכת במטבח של: נועה שרון

מילה על התמונה:

את כל השלל שמגיע מהחיידר או מהגן אני תולה במטבח על החרסיות שמאחורי הספסל. את המקום האידיאלי הזה מצאתי אחרי כמה וכמה ניסיונות של מקומות אחרים. הילדים נהנים מאוד לראות את היצירות שלהם לאורך כל השבוע, ובכל יום שיש, אני מורידה את היצירות מהשבוע שעבר ותולה את התוצרת החדשה. למה את אוהבת לארח?

כמו הרבה משפחות גם האחים שלי גרים בערים שונות, ושבת היא הזדמנות שבועית נפלאה להיפגש עם כולם. אני אוהבת מאוד לארח את אחיינים שלי גם בלי הוריהם. כך הרווח הוא משולש: נחמד לי שהילדים מכירים ומתחברים יותר לבני הדודים שלהם, אני שמחה להקל על אחותי, והעיקר, לילדים יש תעסוקה מלאה. מתי את אוהבת פחות?

לארח אני אוהבת תדיר, בלי קשר לעונה או עיתוי, מה שכן, החלק הפחות חביב עלי באירוח הוא ההמתנה. "הוא עלה עכשיו על 422, לכאורה הוא אמור לרדת עוד חמישים דקות, הבאתי לו את המספר שלך, הוא יתקשר אליכם כשיגיע לכניסה לעיר", מגיעה השיחה הראשונה, ומאותו רגע אנו מקבלים מידע בזמן אמת על המיקום המדויק שבו הילד אמור להיות... אני מתגייסת, לא רוצה לקחת סיכונים, מוותרת על השינה לכבוד שבת ויוצאת לצפות בעשרות אוטובוסים הפורקים את תכולתם האנושית, עד שגיע האורח הזורח. אני שמחה מאוד לארח, שמחה מאוד כשהילדים כבר כאן ובהחלט פחות אוהבת את ההמתנה בתחנת האוטובוס. מבינה מאוד את הבקשה, גם אני רוצה שיחכו לילדיי כאשר הם 'נשלחים' מחוץ לעיר, ובכל זאת, מה לעשות, לא אוהבת לעשות את זה.

את מי את מרבה לארח?

אחיינים, כאמור. מלבד זה, אני גרה קרוב להורים שלי שיחיו, כך שאם אין מספיק מקום שינה אצלם לאורחים הרבים, חלק מהם נשלחים אלינו (הם נורא 'מסכנים' כי הם צריכים ללכת לפני ואחרי כל סעודה, והם מפסידים את השמרים של אימא... אבל אל תרחמו עליהם, אני דואגת לייבא בערב שבת פס שמרים של אמא למען אחיי ורעי).

ספרי על אורחת מעניינת שהייתה לכם.

לפני כארבע שנים זכינו לעשות ברית לבנו בשבת של ראש חודש ניסן. לא ברור איך ולמה (אין דרך לרדת לסוף דעתה של יולדת!), אך אני ברוב התרגשותי כיוולדת גרמתי לכך שהברית תהיה בביתנו, שחציו היה נקי לפסח. דקות בודדות לפני הברית נפתחה הדלת, ועל המפתן של ביתנו שבקומה רביעית עומדת גברת יקרה בת... תשעים!!! הייתי צריכה שני רגעים כדי להיזכר שהאורחת היא קרובת משפחה יקרה שנודע לה שיש אצלנו ברית, ובזמן כזה, בו האורחים שגיעו

לברית כה מעטים, לא היה לה ספק שמחובתה כבת משפחה להגיע היא לומר מזל טוב. מה למדתי מזה? אנשים של פעם יודעים להעריך מהי משפחה באמת.

כלל חשוב שאת רוצה להעניק לאורחים:

אממ... יש לי הרבה כללים שהייתי רוצה להעניק. וברצינות, משהו קטן: אל תתביישו לבקש משהו שאתם זקוקים לו. אנחנו רוצים ומתאמצים שתהיה לכם שבת נעימה וחויייתית, חבל שבגלל חשש להטריד, להימנע מלבקש, ההנאה שלכם תופר. אם יש לנו את מה שאתם זקוקים, נרצה לתת לכם בשמחה!

לקח שלמדת מאחד מאורחיך ותיקחי אתך לדרך:

יש בחור שישן אצלנו לעיתים קרובות. הוא מגיע לשינה בלבד ולא אוכל כלל. ובכל זאת, הוא מביא אתו מידי פעם מתנות קטנות לילדים. אני שמחה לב כמה המתנות האלו משמחות אותם וגורמות להם לאהוב את המצווה הזו של האירוח - לאו דווקא שלו, ולשמוח כאשר הוא מגיע גם בלי המתנות... לכן אני ממליצה: תביאו אתכם משהו. קטן, פצפון, חבילת שוקולד, קופסה קטנטנה של סלט, משהו. לא דווקא בגלל שזה עוזר אלא בגלל שזה נותן הרגשה מאוד טובה ומחממת את הלב.

לאיזה מתכונאית או ספר בישראל את מתחברת במיוחד ולמה?

זה שאלה קלה. אני לא אוכלת גלוטן ולכן הספר: 'פשוט ללא גלוטן' של מרים מור יוסף מקבל מקום של כבוד במטבח. בשנה האחרונה אני משתדלת להימנע גם מסוכר והנחתי בצד את פצפוצי אורז עם השוקולד ועוד קינוחים ועוגות ללא גלוטן ועם הרבה סוכר, כך שלא נותרו לי מתכונים רבים. מה כן? אני תופסת בשתי ידיים כל מתכון בריא. כזה שאין בו בכלל קמח וסוכר (תופסת את המתכון, עוד לא התחייבתי גם לעשות אותו...).

אגב, בסדנאות כאשר אני מדברת על התארגנות לארוחות צהריים, נשים מופתעות לגלות שבהתארגנות נכונה גם הן, למרות העומס השוטף, יכולות להצליח בלי עמל רב להגיע לארוחה מבושלת ובריא כל יום.

איזה פרי או ירק את הכי אוהבת ומדוע?

שום. אין כמוהו לתיבול סלטים ובשרים.

מקום מעניין שהתארכת בו פעם:

סבתא של חברה שלי הייתה מאושפזת תקופה ארוכה בבית חולים 'פוריה' בטבריה. שבת אחת מתוך התקופה הזו, הייתי עם חברה שלי אצלה. ליל שבת אחרי הדלקת נרות, אנחנו שרות 'לכה דודי' לידה. נשים אחרות בחדר, שאינן שומרות תורה ומצוות, מצטרפות אלינו וממש כמו בסיפורים מכאן ומשם נשמעים משפטים כמו: "כן, אני זוכרת את אימא שלי שרה לי את זה..." וואו! זה היה מרגש!

מתכון בסיר אחד

הזכויות של המתכון שמורות לסבתא של חברת ילדות שלי. בכיתה ד' עשינו קייטנה עוברת, ונפלה בחולקה של הסבתא 'הזכות' למלא לנו בוקר שלם של החופש הגדול והנורא הזה. לי יש מאותו בוקר זיכרונות נפלאים ומתכון מעולה שהגישה לנו לארוחת צהריים:

הרכיבים:

2 בצלים
4 גזרים
חבילת כרעיים
כוס וחצי אורז
שלוש כוסות מים רותחים

אופן ההכנה:

שמים בסיר מעט שמן. חותכים את הבצל לטבעות ומזהיבים בשמן. מוסיפים מחצית מכמות הגזר מגורד דק, מעליו שמנים כרעיים ומעט מלח, מעל הכרעיים מוסיפים את האורז ומסיימים בשלוש כוסות מים רותחים. מעל המים מוסיפים שוב מלח את שארית הגזר המגורד דק ואת כל הכבודה מבשלים עד לבישול מלא של העוף.

כל הטעמים משתלבים יחד בסיר, ומתקבל מעדן מיוחד!

"הברקה" לאחת מסעודת השבת

לסעודת ליל שבת אני קונה פילה פורל, מתבלת היטב ומניחה בתבנית. כשעה לפני הדלקת נרות אני מעמידה את התבנית על הפלטה (וכך עד שבת הוא מגיע לכדי הבישול הנדרש); בסעודת שבת אני מורידה את התבנית ומגישה את הדג הכי טרי שיש, וגם הכי טעים...

העוגה הכי טובה לאורחים לשבת:

כאמור, אני נמנעת מגלוטן, לכן אני לא אופה.

אורחים שבאים אלינו מקבלים באהבה קוגל תפוחי אדמה או פשטידת תפוחים מיוחדת. אם ממש חשוב להם עוגה, אני שמחה לתת להם ממיטב המאפים שיש 'בשערי רווחה'.

פשטידת התפוחים שלי:

הרכיבים:

(מתאים ל-2 תבניות עגולות קטנות)

לבסיס:

8 תפוחי עץ
1 שקית סוכר וניל
חצי כוס סוכר
חצי כפית קינמון
4 כפות מיץ לימון
לשכבה השנייה:
1 סוכר וניל
חצי כוס סוכר
1 כוס שקדים טחונים
שלושת רבעי כוס קמח תפוחי אדמה
חצי כוס שמן

אופן ההכנה:

קולפים את התפוחים וחותכים במעבד המזון לפרוסות דקות, מערבבים עם יתר חומרי הבסיס ושוחטים בתבנית עגולה.

בקערה נפרדת מערבבים את חומרי השכבה השנייה ושוחטים מעל התפוחים.

אופים בחום בינוני עד להשחמה.

מתכון לאורחים שבדלת \ מתכון ערבב והגש

שייק פרות

בשביל המכשיר הזה צריך שייקר-מכשיר להכנת שייקים.

מכניסים פרות קפואים (בננה, אפרסק, מנגו, שזיפים, תמרים, תותים...), מוסיפים חלב או מים ולמי שאוהב מתוק גם סוכר, סילאן, דבש או פשוט כמות יפה של פקאנים מסוכרים. טוחנים היטב ומגישים קר לאורחים שזה עתה הניחו את המזוודה. מתאים לקיץ ולחורף כאחד.

מתכון שכל אורח אוהב

הרכיבים:

אגסים
מיץ ענבים

אופן ההכנה:

שמים בסיר אגסים קלופים, מכסים את האגסים במיץ ענבים ומבשלים עד ריכוך. מעבירים לקופסא מצננים היטב ומגישים קר.

לבריאות!

דברים טובים באמצע הדרך - אייר התש"פ חזרנו לשגרה מאד לא שגרתית

תינוקת פצפונת ושישה ילדים לחתן" הבת דודה הזאת סימלה בעיניי תמיד את אלו שלא הספיקו לבכות על כלום. חוץ מהחיסון בטיפת חלב... הפעם הקב"ה שם את כל באי עולם במעבר הצר. הוא ביקש מאיתנו שנתכופף כבני מרון. חברתה הטובה של אותה בת דודה הייתה אמורה לחתן בת חסידית בגיל 18. הצוות שהוזמן להפיק את האירוע קיבל לידי צ'ק של מיליונים. בפאתי הסלון עמדו זוג הורים, חתן כלה, ועוד 6 אנשים. כולם בכו ושמוחו. שמחו שהם בחיים. בת דודתי הייתה היסטורית ובצדק. בעלה היה צריך רחמי שמיים מרובים. אליו הצטרפו עוד ארבעה אחיינים של אבי ועוד בני משפחה בדרגת קרבה ראשונה ממש. ביקשתי מבתי הבכורה והצדיקה שתצלם אותי עם החלוק של ערב החג לפני הדלקת נרות. דיברתי בעברית ובאנגלית. "מרון הסטייפלער צוק"ל אמר לרבי אברהם קסלר לפני חמישים שנים שברכות מצילות ממוות. הוא הביא הוכחה מדוד המלך שכשראה שיש מגיפה ועם ישראל איבד בכל יום מאה בחורים- תיקן לומר בכל יום מאה ברכות. כי מגיפה באה על שלא ברכו בהשם, שלא היכרנו בברכה שנפלה בחלקנו, ולכל אחד יש ברכה בחיים. גם במצבים מאד קשים נזכור שהכל בברכה וברחמים ותמיד יכול להיות יותר חלילה. שלא נצטרך שהקב"ה ינער אותנו ונבין שלא ידענו להעריך את הברכה. ברכה באה מהשורש 'לברך', להודות. סוג של וידוי. זהו יהודי שמברך את השם המבורך. כולנו בבית עכשיו. תמיד יש מישהו מסביבנו שיחתום את הברכה בעניית אמן. ברכה בלי אמן היא כמו צ'ק בלי חתימה. הקורונה היא כתר בלועזית. זה אמור להזכיר לנו שאין מלך בלא עם. הקב"ה מחכה שנמליך אותו. תנצלו את העובדה שכולנו בבית בכדי להרבות זכויות". ההסרטה הביטית נשלחה במייל. לא הייתה לי שליטה על הפרסום. רצייתי שהמשפחות באמריקה ירבו בברכות והזמנתי אותם לשלוח אלי דיווח על המלאכים שנבראו. הבטחתי שייכנסו להגרלה על הספרים שלי. בתגובה קיבלתי מאות אימיילים. אחת הכותבות סיפרה שילדיה יודעים בע"פ את הספר הראשון "מי אוהב אותך הכי בעולם" ואמרו: "השם הכי אוהב אותנו והוא עשה את הקורונה, אז זה לא נורא". על הספר "אבי השמח" כתבו שכל המשפחה למדה להודות, לשמוח ולברך. היום שלחה לי מישהי ציטוט מתוק שקשור בספר השלישי "אמא תמיד אוהבת אותי" וסיפרה שהקטנה בת ה-3 אמרה לאחיה בן ה-4 שקרע את ציורה "אני לא תמיד שמחה במעשים שלך אבל אני תמיד אוהבת אותך". המשפחה התאספה והחליטה לעשות מבצע מאה ברכות ליום כדי לצאת מהקורונה ולגאול את הבן דוד הרווק מגלותו... לפני שעתים הם התקשרו לבשר על הורט. לשמחתם באמריקה יבואו כל בני משפחתי בע"ה כי כולם הבריאו.

הנחיתה מפסח לאביב קיץ תמיד משמעותית. גם ברוקוטי המתמשכת היא סימלה בעיניי "מקפצת זמן מחייבת". גם אלו שעובדים עד כמעט ליל הסדר - יוצאים למעין חופשה בימי החג. כולם נמצאים בחיק המשפחה. יש בינינו כאלו שניחנו בטקט, בחום לב, באינטואיציה נבונה שמכוונת אותם מה לומר לזו היושבת 'בדד' בליל הסדר ויש כאלו דודות או גיסות שלא זכו או לא עבדו על המוצר היקר שנקרא טקטיקה אנושית. הם תמיד יצליחו במקצועיות נדירה לומר את הדבר הכי חופר ומעצבן שיכול להיות: 'זה בטוח שהכל נגזר מלמעלה וכל בושא היא כפרה גדולה וטובה לנשמה'... רק עדיף לא לבחור להיות השליחים לכפרה הזו... ככל שנה נהגתי "לברוח" להליכה במוצאי החג הראשון של פסח. ה"מה נשתנה" של האחיינים וות שהיו בגיל הילדים שהיו יכולים להיות לי, העמידה בדלת בתחינה לאליהו הנביא, הזעקות של הוריי באמירת 'נשמת' - כל אלו היו סיבות מספקות להליכה באוויר האביבי. גם בבין הזמנים השתדלנו לתן לשדכנים תעסוקה. כולם בבית אז למה לא? הפסח העצוב ביותר שזכור לי היה באותה שנה בה חזרתי מאמריקה אחרי שהיה כמעט ברור שאני מתארסת שם. זה לא קרה. שרתי מה לא נשתנה השנה ובהמשך בכיתי לתוך ההגדה כשאמרתי: "למה... יאמר הגויים" לא שאלתי למה. על אף שלא הבנתי וליבי היה קרוע לרסיסים. מאותו ערב פסח לקחתי את האמירה של הרב בירנבוים: "להינצל מחבלי משיח - זה לעשות חסד. תעשי שידוכים..."

בליל הסדר שלאחריו היה ליבי שמח ברוך השם. בליל הסדר האחרון היה ליבי עם כל העם שלנו ובפרט עם הרווקים וות. בוודאי קשה ומדאיג להיות חלילה חולה או נחשד כחולה. מאד לא נעים לצאת מהבית למקום בידוד. אבל לעשות זאת כשהלב מחפש את החצי השני שלו...? אי, זה עוד יותר קשה. הוצפתי באימיילים בערב ובמוצאי פסח. כולנו נאלצנו להשתוות. פתאום לא היה את הגיסה המצליחנית שהתחנתה וילדה שיושבת מצד אחד של השולחן מול גיס שמשתרך ומחפש את המזל שלא מפסיק לברוח. לא הלכנו לקניות המוניות. לא נתקלנו באימהות שקונות בלי חשבון אל מול אימהות שמתקשות להסביר לבת שקשה לקנות את כל מה שענינה ראו וחמדו. הקב"ה שם את כל יצורי תבל בבתים. כבקרת רועה עדרו הוא העביר אותנו וסימן מי ישלו ומי חלילה ידאג... בת דודתי מאמריקה התקשרה אלי בוכייה: "אני יודעת שאת בוכה עכשיו רק על הרווקים וות וישעשו את החג לבד בבית עם ההורים ואפילו לא יוכלו לצאת החוצה להליכה או לכוס קפה עם חברה מבינה. זה באמת קשה. אבל גם לאבד בעל זה קשה... אנא תתפללי. יש לי